يۇسۇپ ئەھمەد

زاكات

تەكلىماكان ئۇيغۇر نەشرىياتى

يۇسۇپ ئەھمەد
زاكات

زاكات - ئىسلام شەرىئىتىدە بۇيرۇلغان ئاساسلىق پەرزلەرنىڭ ئىككىنچىسى، ئىجتىمائىي ئىبادەتلەرنىڭ بىرىنچىسى بولۇپ، زاكاتنى ئادا قىلىش؛ ھەقىقىي مۇئمىنلىكنىڭ ھەم ئىتائەتمەنلىكنىڭ ئىپادىسىدۇر. ناماز ئىسلام دىنىدا بۇيرۇلغان پەرزلەرنىڭ ئاۋۋالقىسى بولسا، ئۇنىڭغا ياندىشىپ كەلگەن ئىككىنچى پەرز زاكاتتۇر. شۇڭا قۇرئان كەرىمنىڭ كۆپلىگەن ئايەتلىرىدە زاكات نامازغا ياندىشىپ كەلگەن.

زاكات - زۆرۇر بولغان بىر ئىجتىمائىي ئىبادەتتۇر. ئىسلام دىنى زاكاتنى چىقىش يولى قىلىش ئارقىلىق مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆز ئارا ياردەم قىلىشىش، بىر - بىرىنىڭ غېمىنى يېيىش، قىيىنچىلىقلىرىنى بىرگە ھەل قىلىش ۋە بىر - بىرىگە يار - يۆلەك بولۇشتىن ئىبارەت بىرلىك، باراۋەرلىك ئىچىدە ئۆمۈر سۈرۈشنى مەقسەت قىلغان.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

يۈسۈپ ئەھمەد

زاكات

تەكلىماكان ئۇيغۇر نەشرىياتى

يۈسۈپ ئەھمەد

زاكات

تەكلىماكان ئۇيغۇر نەشرىياتى
2003 - يىل ئىستانبۇل

Baski Cilt - Bayrak Matbaasi
İstanbul, Eylül 2003

Abdul Celil TURAN
Yenidogan Mh . 41 Sok . No 7 /4
Zeytinburnu - ISTANBUL

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا

(القرآن الكريم من سورة التوبة)

﴿ ئى مۇھەممەد! زاكات ئارقىلىق مۇسۇلمانلارنى بېخىللىقنىڭ ئىللەتلىرىدىن ۋە گۇناھلاردىن پاكلىشىڭ ۋە ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ياخشىلىقلىرىنى، پۇل - ماللىرىنى كۆپەيتىشىڭ ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ماللىرىدىن بىر قىسمىنى زاكات ھېسابىدا ئالغىن. ﴾

(قۇرئان كەرىم 103:9)

بۇ ئەسىرىمنى مىللىتى ئۈچۈن بارلىقىنى ئاتىغان ۋە جۈملىدىن بىزلەرنى ئوقۇتۇپ يېتىشتۈرگەن مۆھتەرەم ئۇستازىمىز رەھمەتۇللا ئىنايەتۇللا گە چەكسىز ئېھتىرام بىلەن بېغىشلايمەن.

— ئاپتور

www.uyghurkitap.com

بسم الله الرحمن الرحمن

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على اشرف المرسلين سيدنا محمد، وعلى آله وصحبه ومن تبعه بإحسان إلى يوم الدين.

زاكات — ئىسلام شەرىئىتىدە بۇيرۇلغان ئاساسلىق پەرزلەرنىڭ ئىككىنچىسى، ئىجتىمائىي ئىبادەتلەرنىڭ بىرىنچىسى ۋە زاكاتنى ئادا قىلىش ھەقىقىي مۆمىنلىكنىڭ ھەم ئىتائەتمەنلىكنىڭ ئىپادىسىدۇر. ناماز ئىسلام دىنىدا بۇيرۇلغان پەرزلەرنىڭ ئاۋۋالقىسى بولسا، ئۇنىڭغا ياندىشىپ كەلگەن ئىككىنچى پەرز زاكاتتۇر. شۇڭىمۇ قۇرئان كەرىمنىڭ كۆپلىگەن ئايەتلىرىدە زاكات نامازغا ياندىشىپ كەلگەن.

زاكات - زۆرۈر بولغان بىر ئىجتىمائىي ئىبادەتتۇر. ئىسلام دىنى زاكاتنى چىقىش يولى قىلىش ئارقىلىق مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆزئارا ياردەم قىلىشىش، بىر - بىرىنىڭ غېمىنى يېيىش، قىيىنچىلىقلىرىنى بىرگە ھەل قىلىش ۋە بىر - بىرىگە يار - يۆلەك بولۇشتىن ئىبارەت بىرلىك، باراۋەرلىك ئىچىدە ئۆمۈر سۈرۈشنى مەقسەت قىلغان. ئىسلام شەرىئىتى بايلارنىڭ پۇل - ماللىرىدىكى پېقىرلارنىڭ ۋە باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ئاللاھ بەلگىلىگەن ھەقلىرىنى تۆۋەندىكى ئىككى يول بىلەن ئادا قىلىشقا بۇيرىغان.

1. ئىختىيارىي ياردەم بولۇپ، ئاللاھ تائالانىڭ قۇرئان كەرىمدىكى:« ھەقىقەتەن، مۆمىنلەر ئۆزئارا قېرىنداشلاردۇر»[1] دېگەن سۆزىدىكى قېرىنداشلىق

1. ھۇجۇرات سۈرىسى 10 - ئايەت

بۇرچىنى ئادا قىلىش يۈزىسىدىن، جەمئىيەتتىكى بايلارنىڭ پېقىرلارغا ۋە باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىگە قىلىشىغا تېگىشلىك بولغان ماددىي ياردىمىدۇر.

2. مەجبۇرىي ياردەم بولۇپ، بۇ ئاللاھ تائالانىڭ :« نامازنى ئادا قىلىڭلار، زاكاتنى (ئۆز جايىغا بېرىپ) ئادا قىلىڭلار »[1] ۋە« زاكات ـ پەقەت پېقىرلارغا، مىسكىنلەرگە، زاكات خادىملىرىغا، قۇللارنى ئازات قىلىشقا، قەرزدارلارغا، ئاللاھنىڭ يولىغا، مۇساپىرلارغا تېگىشلىكتۇر»[2] دېگەن ئەمرىگە ئاساسەن، جەمئىيەتتىكى بايلارنىڭ ئايەتتە بايان قىلىنغان شەخسلەرگە پۇل ـ ماللىرىدىن مەلۇم مىقداردا زاكات بېرىشتىن ئىبارەت بولغان مەجبۇرىيىتىدۇر.

ئىسلام دىنى مۇسۇلمانلارنىڭ بايلىرىغا زاكاتنى پەرز قىلىش بىلەن دۇنيادىكى ھەر قانداق دىن ۋە ھەر قانداق يەرلىك ئىقتىساد قانۇنلاردا بولمىغان ئالاھىدە پەرقلىق ئىلغارلىققا ئىگە بولدى. ئىسلام دىنىنىڭ بۇ ئەۋزەللىكىنى باشقا دىندىكىلەرمۇ ئېتىراپ قىلماقتا. بۇ توغرىلىق غەرب يازغۇچىلىرىنىڭ قىممەتلىك ئەسەرلىرى باردۇر. يازغۇچى WEELES.G.H مۇنداق دەپ يازىدۇ:« ھەقىقەتەن ئىسلام دىنى ھەر قانداق بىر ئىجتىمائىي تەڭسىزلىكتىن ئازات بولغان، ئادالەتلىك بىر جەمئىيەتنى بەرپا قىلغانىدى. »[3] ئاتاغلىق ئىجتىمائىي ئىشلار مۇتەخەسسىسى دوكتۇر LUDORS.J مۇنداق دەپ يازىدۇ:« پۈتۈن دۇنيانى

---

1. مۇززەممىل سۈرىسى 20 ـ ئايەت.

2. تۆبە سۈرىسى 60 ـ ئايەت

3. موسوعة الإقتصاد الإسلامي ـ ئىسلام ئىقتىساد ئانسىكلوپېدىيەسى 60 ـ بەت: ئا. مۇنئىم جامال.

4. العبادة في الإسلام - ئىسلامدا ئىبادەت : دوكتۇر يۇسۇف ئەل قەرداۋىي

ئاۋارە قىلىۋاتقان ئىككى مۇشكىلنى ئىسلام دىنىنىڭ ھەل قىلغانلىقىنى بايقىدىم: ئۇنىڭ بىرى، قۇرئاندىكى« مۆمىنلەر ئۆزئارا قېرىنداشلاردۇر »[4] دېگەن دەستۇر؛ يەنە بىرى، ئىسلام دىنىنىڭ پۇل - مال ئىگىلىرىگە زاكاتنى پەرز قىلغانلىقىدۇر» مەشھۇر يازغۇچى MARKOS.L مۇنداق دەپ يازىدۇ:« ئىسلام دىنىدىكى زاكات - مۈلۈك ساھىبى بولغان پۈتۈن مۇسۇلمانلارغا بۇيرۇلغان دىني باج بولۇپ، ئۇ زۆرۈر بولغان ئىجتىمائىي قانۇندۇر. بۇ ئىسلام دۆلىتىنىڭ يوقسۇللىرىنى يۆلەشتىكى مەنبەسىدۇر. زاكات ئادىل پرىنسىپلار بىلەن ئېلىپ بېرىلىدۇ. بۇ قانۇننى ئىنسانىيەت تارىخىدا بىرىنچى بولۇپ ئىسلام دىنى ئىجات قىلغان. بۇ قانۇن ئادالەتلىك ۋە شەپقەتلىك بىر جەمئىيەتنىڭ مەيدانغا كېلىشىگە كاپالەتلىك قىلىدۇ. شۇنىڭدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، ئىسلام دىنىنىڭ بۇ قانۇنى ھېكمەت ئۈستىگە قۇرۇلغان. »[1]

مەلۇمكى ئىگىدارچىلىق ئىككىگە بۆلۈنىدۇ: بىرى، كىشىلىك ئىگىدارچىلىق، يەنە بىرى، ئىجتىمائىي ئىگىدارچىلىقتۇر. كىشىلىك ئىگىدارچىلىق دېگىنىمىز، جەمئىيەتتىكى مۇئەييەن شەخس ۋە شەخسلەرنىڭ ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل ھالدا مال - مۈلۈككە ئىگىدارچىلىق قىلىشى. ئەمما ئىجتىمائىي ئىگىدارچىلىق دېگىنىمىز، ھۆكۈمەت، دۆلەت ۋە باشقىمۇ مۇئەسسەسەلەرنىڭ ئىگىدارچىلىقىدۇر. ئىجتىمائىي ئىگىدارچىلىق تۈزۈمى دۇنيانىڭ قانداقلا يېرىدە بولمىسۇن بىردەك ئېتىراپ قىلىنىپ كەلمەكتە. تالاش - تارتىش پەقەت كىشىلىك ئىگىدارچىلىق مەسىلىسىگە مەركەزلەشكەن. يەرلىك قانۇنلاردىكى كىشىلىك ئىگىدارچىلىق تۈۋەندىكى ئىككى تۈرگە بۆلۈنمەكتە. ئەينى ۋاقىتتا بۇلار بىر - بىرىگە زىت ئىككى قانۇندۇر.

---

1. DINLER TARIHI — دىنلار تارىخى : 125 - بەت، پروفېسسور: ئا. يىلماز

1.سوتسيالىزم قانۇنى

ماركسىزمچىلار كىشىلىك ئىگىدارچىلىقنى ۋە تەبەقە ئايرىشىنى تۈپىدىن ئېلىپ تاشلاپ، ھەر كىشىنىڭ بارچە تاقىتى بىلەن ئىشلىشىنى، ئاندىن «ھەركىم ئىشلىگىنىگە كۆرە ئالىدۇ، ھەركىمگە ھاجىتىگە قاراپ بېرىلىدۇ» دەيدىغان قۇرۇق دەۋاسى بويىچە ئىش كۆرۈشنى قارار قىلىدۇ. مەلۇمكى، بۇنىڭ بىلەن كىشىلەرنىڭ تۇرمۇشى بېيىمايدۇ. سوتسيالىستىك ئىقتىسادىي قانۇندا كىشىلىك ئىگىدارچىلىققا ھەرخىل چەكلىمىلەر قويۇلغانلىقتىن جەمئىيەت تەرەققى قىلمايدۇ. ئىنسانلار بۇ قانۇننىڭ تەتبىقىنى باشتىن كەچۈردى. ماركسىزمچىلار تەكىسىزلىككە قارشى تۇرىمىز دېگەن دەۋا بىلەن بايلارنىڭ مال - مۈلۈكلىرىنى خالىغانچە تالان - تاراج قىلىپ ۋە مۇسادىرە قىلىپ ئېلىۋالغاندىن كېيىن، بايلارمۇ يوقسۇل، بۇرۇنقى يوقسۇللارمۇ يەنە يوقسۇل بولۇۋەردى. جەمئىيەتمۇ باي بولالمىدى. يوقسۇللارنىڭ ھالىنى ياخشىلايمىز، دېگەن باھانە بىلەن بايلاردىن ئېلىۋالغان بايلىقلار يوقسۇللارغا ئەسقاتتىمۇ؟ بۇ بايلىقلار نەگە كەتتى؟ ئېنىقكى، زالىم ھۆكۈمدارلارنىڭ ئىنسانىيەت ھاياتىغا تەھدىد سېلىۋاتقان ئاتوم بومبىلىرىنى ياساشقا ۋە ئۆزلىرىنىڭ تەختىنى ساقلاپ قېلىش يولىدا قورال‌لىنىشىغا كەتتى، بەس. ئېنىقكى، جەمئىيەتنىڭ تەرەققى قىلىشى، كىشىلەرنىڭ بېيىشى ۋە تۇرمۇش ساپاسىنىڭ كۆتىرىلىشى ئۈچۈن شۇ جەمئىيەتتىكى بايلارنىڭ رولى چوڭدۇر. كۈنىمىزدىكى تەرەققى قىلغان ياۋروپا دۆلەتلىرى بۇنىڭغا مىسال بولالايدۇ. قايسى سوتسيالىستىك دۆلەت كىشىلەرنىڭ كىشىلىك ئىگىدارچىلىقنى چاڭگىلىغا ئالغاندىن كېيىن، ئۆزىنى تەرەققى قىلدۇرالىدى؟ قايسى پۇقرالىرىنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسىنى كۆتىرەلىدى؟ يوق! بەزىسى ماركسىنىڭ خىيالى جەننىتىگە يېتىش يولىدا تارمار بولدى، بەزىسى ئۆزىنىڭ سوتسيالىستىك نەزەرىيىسىدىن ۋاز كېچىپ سىرتقا ئېشىكنى

ئېچۋېتش ۋە بازار سودىسىنى يولغا قويۇش ئارقىلىقلا ئۆزىنى بىر ئاز ئوڭشىۋالدى.

2. كاپىتالىزم تۈزۈمى بولۇپ، بۇنىڭدا كشلك ئىگىدارچىلىق شۇنداق چەك - چېگرىسىز قويۇپ بېرىلگەنكى، بۇتۈزۈم سايىسىدا، كاپىتالىستلار ۋە باشقىمۇ مۈلۈكدارلار دۆلەتنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، ئىقتىساد ۋە سياسىتىنى مونوپۇل قىلىپ ئۆز چاڭگىلىغا كىرگۈزىۋالغانلىقتىن پۇقرالارنىڭ تەقدىرى شۇ بىر ئوچۇم كاپالىستلارنىڭ ئىلكىدە بولۇپ قالغان. بايلار بىلەن پېقىرلار ئوتتۇرىسىدىكى پەرق ئالاھىدە چوڭ بولغان. پېقىرلار يوقسۇللۇقتىن ئۆلۈم گىرداۋىغا كېلىپ قالسىمۇ جەمئىيەت ياكى دۆلەت ئۇلارنى يۆلىمىگەن. نەتىجىدە، جەمئىيەتتە بايلار ۋە يوقسۇللاردىن ئىبارەت ئىككى چوڭ كۈچ بىر - بىرىگە ئۆچمەنلىك، دۈشمەنلىك قىلىشىش سەۋبى بىلەن جەمئىيەتتە ئامانلىق، ئىستىقرار بولمىغان.

ئەمما ئىسلام قانۇنىدىكى كشلك ۋە ئىجتىمائىي ئىگىدارچىلىق قانۇنىغا كەلسەك، ئىسلام دىنى بۇ ئىككى ئىگىدارچىلىق ئوتتۇرىسىدا ئەڭ مۇناسىپ ۋە ھېكمەتلىك يولنى تۇتقان. ئۇ كشلك ئىگىدارچىلىقنى ئېتىراپ قىلىش بىلەن بىرگە بايلارنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىكى پۇل - ماللاردىن شۇ جەمئىيەتتىكى پېقىر، يېتىم - يېسىر، تۇل ۋە باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىگە، ئومۇمنىڭ مەنپەئەتىگە پايدىلىق بولغان ئىشلارغا بېرىشكە تېگىشلىك بولغان ھەقلەرنى بەلگىلىدى. مانا بۇ - زاكاتتۇر. ئىسلام نەزەرىدە، جەمئىيەتتىكى ھەر بىر پۇقرا كشلك مۇستەقىل ھوقۇقى ۋە ئەينى ۋاقىتتا جەمئىيەتتىكى بىر ئەزالىق سالاھىيتىگە ئىگىدۇر. ئىسلام دىنىدىكى كشلك ۋە ئىجتىمائىي ئىككى ئىگىدارچىلىق ھېچ ۋاقىت بىر - بىرىگە زىت كەلمەيدۇ. بۇ سەۋەبتىن، جەمئىيەتتىكى كشلەر بايلار ۋە پېقىرلار تەبەقىسى دەپ ئىككىگە بۆلۈنۈپ بىر - بىرىگە دۈشمەنلىك قىلىشمايدۇ، ئۇرۇش ئېچىشمايدۇ. يوقسۇللار - سوتسيالىزم

تۈزۈمدىكىدەك ــ بايلارنىڭ دۈشمىنىگە ئايلانمايدۇ. بايلارمۇ ــ كاپىتالىزم تۈزۈمدىكىدەك ــ ئىگىدارچىلىقىغا تايىنىپ دۆلەتنىڭ ئىقتىساد ، ئىشلەپچىقىرىش ۋە سىياسەت ئىشلىرىنى كونترول قىلالمايدۇ. نەتىجىدە، ھەممە پاراۋانلىقتا، بىرلىكتە، ئىناقلىقتا بەختلىك ئۆمۈر سۈرىدۇ.

كاپىتالىزم تۈزۈمىدە بايلارنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىكى مال ـ مۈلۈكتىن پېقىرلارنىمۇ بەھرىمەن قىلىش قانۇنى بولمىغانلىقتىن، بايلار تەبەقىسى بىلەن نامراتلار تەبەقىسى ئوتتۇرىسىدا سوغۇق زىددىيەتلەر جىددىي باش كۆتۈرگەن. نەتىجىدە بايلارنىڭ بىسىپ ياتقان پۇل ــ ماللىرىنى نامراتلارغا تەگشەپ بېرىمىز، دېگەن دەۋا بىلەن سوتسىيالىزم ئوتتۇرىغا چىقتى. سوتسىيالىزمچىلار بايلارنى تارما قىلغاندىن كېيىن، پۈتۈن خەلقنى ئاچ ـ يالىڭاچ قالدۇرۇپ، ھەممىنى ئۆزلىرىگە چوقۇندۇردى. ئەگەر مۇسۇلمانلار ئاللاھ تائالا ئۆزى بېۋاستە تۈزۈپ بەرگەن شەرىئەت قانۇنىغا ئەمەل قىلىپ، ئاللاھ بۇيرىغان پەرزلەرنى جايىدا ئادا قىلغان بولسا ئىدى، مۇسۇلمانلار جەمئىيىتىدە يوقسۇللۇق، ئىشسىزلىق ۋە مۇھتاجلىق قاتارلىق يېتەرسىزلىكلەرگە ئاللىبۇرۇن خاتىمە بېرىلگەن بولار ئىدى. نەتىجىدە، كاپىتالىزم ۋە سوتسىيالىزم تۈزۈملىرى مۇسۇلمانلار جەمئىيىتىدىن ئۆزلىرىنى سىغدۇرۇش ئۈچۈن بوشلۇق تاپالمىغان بولار ئىدى. ئىسلام دىنى ھاياتلىقتىن ئورۇن ئالغان ئالتۇن دەۋرلەردە، خۇسۇسەن ئۇمەۋىيلەر خەلىپىسى ئۆمەر ئىبنى ئابدۇلئەزىزنىڭ دەۋرىدە مۇسۇلمانلارنىڭ زاكات ماللىرىنى بېرىدىغان پېقىر تاپالمىغانلىقىنى تارىخلاردىن ئوقۇۋاتىمىز. ھەقىقىي ئىسلامىي جەمئىيەت، بايلار پېقىرلارغا، كۈچلۈكلەر ئاجىزلارغا مېھرى ـ شەپقەت قىلىدىغان، بىر ـ بىرىنىڭ دەردلىرىنى ۋە يۈكلىرىنى تەڭ كۆتۈرىدىغان پەزىلەتلىك بىر جەمئىيەتتۇر. ئىسلام دىنىدىكى بۇ ھەمكارلىشىش ۋە ياردەملىشىش تۈزۈمى ئەمەلگە ئاشمىغان دەۋرلەردىن كېيىنلا مۇسۇلمانلار چۆكۈشكە باشلىدى. كۈنىمىزدە مۇسۇلمانلارنىڭ بېشىغا كېلىۋاتقان

ھەرخىل بەختسىزلىكلەر ۋە ئېزىلىشلەرنىڭ ھەممىسى ئۇلاردىكى ھەمكارلىشىش ۋە بىرلىشىش روھىنىڭ يوقالغانلىقىدىن ئىدى. زاكاتمۇ جەمئىيەتنى ئامانلىق، خاتىرجەملىك، بىرلىك، ئىناقلىق ۋە ياردەم سۆيەرلىك قاتارلىق ياخشى ئىشلارغا كاپالەتلەندۈرىدىغان بىر ئىبادەتتۇر. زاكات مۇسۇلمان مۆلۈكدارلىرىغا بۇيرۇلغان بىر دىنى مەجبۇرىيەتتۇر. ئۇلار بۇ زاكاتنى مەمنۇنلۇق بىلەن ھېچ مىننەت قىلماستىن ئادا قىلىدۇ، ئۇنى ئالغۇچى ئېھتىياج ئىگىلىرىمۇ يۈزىنى قىزارتماستىن ئاللاھ ماڭا بۇيرىغان ھەققىمنى تاپشۇرۇپ ئېلىۋاتىمەن دېگەن ئاساستا ئالىدۇ. نەتىجىدە، بۇلاردا — بايلار بىلەن پېقىرلار ئوتتۇرىسىدا زىددىيەت، دۈشمەنلىك ۋە ئىناقسىزلىق دېگەن ئىللەتلەر بولمايدۇ، بەلكى ئۆزئارا دوستلۇق، بىرلىك ۋە ھەمكارلىق كۈچىيىدۇ. جەمئىيەت مانا بۇنىڭ بىلەن گۈللەپ ياشنايدۇ. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ مەنىنى ئىپادىلەپ: « ئاللاھ تائالا مۇسۇلمانلارنىڭ بايلىرىنىڭ ئىلكىدىكى پۇل - ماللىرىدا، ئۇلارنىڭ پېقىرلىرىنىڭ ئېھتىياجلىرىغا يېتەرلىك رەۋىشتە زاكاتنى پەرز قىلدى. مۇسۇلمان بايلىرىنىڭ ياردىمى بىلەن ئۇلارنىڭ پېقىرلىرى ئاچ ، يالىڭاچ قالمايدۇ. ئەگەر بايلار بۇ ۋەزىپىسىدىن يۈز ئۆرۈيدىكەن، بىلىڭلاركى، ئاللاھ تائالا ئۇلاردىن قاتتىق ھېساپ ئالىدۇ ۋە ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتى ئېچىنىشلىق بولىدۇ.»[1]

ئاللاھ تائالا يەر يۈزىدە بايلىقنى پۈتۈن ئىنسانىيەتنىڭ ئېھتىياجىنى تولۇق قامداشقا يېتەرلىك مىقداردا ياراتقان بولسىمۇ، ئىنسانلارنىڭ يولسۇزلىقى سەۋەبلىك بۇ بايلىقلار جايىدا قوللىنىلمىغانلىقتىن دۇنيادا ئاچارچىلىق، يوقسۇللۇق دېگەنگە ئوخشىغان ۋابالار يۈز بېرىپ كەلمەكتە. مەسىلەن: برازىلىيەدە ئۇخۇمنىڭ خەلق ئارالىق باھاسىنى چۈشۈرمەيمىز دېگەن دەۋا بىلەن مىليادلارچە ئۇخۇمنى دېڭىزغا تۆكمەسە، يەنە بىر دۆلەت ھەرىيلى تونىلاپ

1. تەبەرانىي رىۋايىتى

كوپىنى دېڭىزغا تۆكمىسە، ئامېرىكا بۇغداينىڭ خەلق ئارالىق باھاسىنى ساقلاپ قالىمىزدېگەن دەۋا بىلەن ئۆزى ۋە ئۆزىگە بېقىندىغان دۆلەتلەردىكى تېرىمچىلارغا ھەر يىلى كۆپ مىقداردا دوللار بېرىش ئارقىلىق بۇغداي ۋە باشقىمۇ مەھسۇلاتلارنى تېرىشنى مەنئىي قىلمىسا، ئۇلاردىن پېقىرلار مەنپەئەتلەنگەن ۋە دۇنيادا ئاچارچىلىق بولمىغان بولاتتى. ئاللاھ تائالانىڭھېكمىتىنىڭ تەقەززاسى بىلەن، دۇنيادا نۇپۇس كۆلىمى قانچىلىك ئاشقانسېرى ئىشلەپچىقىرىش كۆلىمىنى ئاشۇرۇشقا يېتەرلىك پەن - تېخنىكا ئۇسۇللىرى شۇنچىلىك كۆپ ئىجات قىلىنماقتا. ئاللاھ تائالا ياراتقان زېمىن ئىنسانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ تويغۇدەك ئوزۇقلىنىشى ئۈچۈن يېتەرلىك زىرائەتلەرنى چىقىرىپ بېرىشكە يېتەرلىكتۇر. مەسىلەن: قۇرغاقچىلىق بىر ۋاقىتتا ھەممە جايدا يۈز بەرمەيدۇ. بىر مەملىكەتتە قۇرغاقچىلىق يۈز بەرگەن بولسىمۇ، باشقا مەملىكەتلەر ئۇنىڭدىن ئامان قالىدۇ. بۇ ۋاقىتتا قۇرغاقچىلىق يۈز بەرمىگەن مەملىكەتلەردىكى مول ھوسۇل ئادەتتىكىدىن كۆپ چىقىدۇ، ئۇنىڭدىن قۇرغاقچىلىق يۈز بەرگەن مەملىكەتتىكى ئىنسانلار ئۈچۈن يېتىكسە ھەممىگە يېتىپ يەنە ئاشىدۇ. بۇ ئاللاھ تائالانىڭ ئادالىتىدۇركى، بىر ۋاقىتتا دۇنيانىڭ ھەممە يېرىدە قۇرغاقچىلىق بولمايدۇ. تېرىملارنىڭ ھەممىسى تېرىلسا، مەھسۇلاتلار ئادالەت بىلەن تارقىتىلسا دۇنيادا ئاچلىقتىن، يوقسۇللۇقتىن زارلىنىدىغان ئادەم قالمايدۇ. پەقەت ئىنسانلارنىڭ يولسىزلىقى ئۆزلىرىنى ۋە باشقىلىرىنى شاقاۋەت گىرداۋىغا چۈشۈرمەكتە. ئىنسانلارنىڭ بەختلىك ئۆمۈر سۈرۈشى ئۈچۈن ئاللاھ تائالانىڭ قانۇنىغا قايتىشتىن باشقا چارىسى يوقتۇر!

ھۆرمەتلىك كىتابخان! قولىڭىزدىكى بۇ كىتاب ئىسلام دىنىنىڭ ئىككىنچى مۇھىم پەرزى بولغان زاكاتنى قۇرئان ۋە ھەدىسلارنىڭ روھىغا ئويغۇن ھالدا چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. بۇ كىتاب 4 بابقا بۆلۈنگەن بولۇپ،

1. باب: ئىسلام دىنىدىكى زاكات.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىردىنبىر ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

2. باب: زاكاتنىڭ پەرزلىكى.

3. زاكات كېلىدىغان ماللار

4. زاكات بېرىلىدىغان شەخسلەر.

بۇ كىتابنى يېزىپ چىقىشتا قۇرئان ۋە سەھىھ ھەدىسلارنى مەنبە قىلدىم، ئىسلام دۇنياسىدىكى زاكات توغرىلىق يېزىلغان نوپۇزلۇق ئەسەرلەرگە مۇراجىئەت قىلدىم. بۇ ئىشىمنىڭ ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن بولۇپ قوبۇل قىلىنىشىنى جانابى ئاللاھ تائالادىن سورايمەن. كىتابتا تۈرلۈك خاتالىقلار ۋە يېتەرسىزلىكلەر بولۇشى مۇمكىن. كۆرسىتىپ بېرىشنى كىتابخانلاردىن ئۈمىت قىلىمەن.

ئاخىرىدا، بۇ ئەسەرنىڭ يورۇق كۆرۈشى ئۈچۈن ماددىي ياردىمىنى ئايىمىغان مەرھۇم ئابدۇقادىر ئەھمەد ھاجىمنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتىغا رەھمەت ئېيتىمەن.

يۈسۈپ ئەھمەد

2003 ـ يىل، 15 ـ ئاۋغۇست

جىددە ـ سەئۇدى ئەرەبىستان

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ پىكى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

مۇندەرىجە

مۇقەددىمە.. 7
بىرىنچى باب: ئىسلام دىنىنىكى زاكات 1
زاكاتنىڭ ئىسلام دىنىكى ئورنى 2
زاكات بېرىشنىڭ پەزىلىتى 3
زاكاتنىڭ بۇيرۇلىشى 5
زاكاتنىڭ پەرز بولۇشىنىڭ سەۋەبلىرى ۋە غايىسى 7
ئىسلام نەزەرىدە پۇل ـ مالنىڭ ماھىيىتى 8
ئىسلام نەزەرىدە پۇل ـ مالنىڭ ۋەزىپىسى 10
ئىسلام نەزەرىدە ئىشلەشنىڭ قىممىتى 11
مال ـ دۇنيا غايە ئەمەس 14
زاكات بېرىشنىڭ پايدىلىرى.. 15
زاكات بېرىشنىڭ ئاخىرەتلىك پايدىلىرى 15
زاكات بېرىشنىڭ بۇ دۇنيالىق پايدىلىرى 17
زاكات بېرىش بىلەن پۇل ـ مال كېمەيمەيدۇ 20
زاكات بەرمەسلىكنىڭ گۇناھى 23

ئىككىنچى باب: زاكاتنىڭ پەرزلىكى 27
زاكاتنىڭ تونۇشتۇرۇلىشى 28
زاكات پەرز بولۇشنىڭ شەرتلىرى 29
زاكاتنى ئادا قىلىشنىڭ شەرتى........................ 36
زاكاتنى ئادا قىلىشنىڭ ۋاقتى........................ 38
زاكاتنى يىل توشۇشتىن بۇرۇن ئادا قىلىشقا بولامدۇ؟ 40
ئۈستىدە ئادا قىلىشقا تېگىشلىك زاكات قالغان هالدا ئۆلگەن كىشى هەققىدە........................ 42
ئۈچىنچى باب: زاكات كېلىدىغان ماللار........................ 44
زاكات كېلىدىغان ماللار........................ 45
نەق پۇل زاكاتىنىڭ مىقدارى 45
تىجارەت ماللىرىنىڭ زاكاتى........................ 48
خاتا چۈشەنچىلەرگە رەددىيە 50
يىل ئىچىدىكى كىرىم مەسىلىسى........................ 53
ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرى هەققىدە 54
باشقىلارنىڭ ئۈستىدىكى قەرزنىڭ زاكاتى هەققىدە 61
چارۋا ماللىرىنىڭ زاكاتى........................ 63
چارۋا ماللىرىغا زاكات كېلىشىنىڭ شەرتلىرى 64
تۆگىنىڭ زاكات مىقدارى 66

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

كالىنىڭ زاكات مىقدارى 69

قوي‌لارنىڭ زاكات مىقدارى 70

ئاتلارغا زاكات كېلەمدۇ؟ 73

تىجارەت ئۈچۈن تۇتۇلغان چارۋا ماللىرىنىڭ زاكاتى 75

زاكاتقا بېرىشكە يارىمايدىغان ماللار 76

ئاشلىق ۋە مېۋىلەرنىڭ زاكاتى 78

ئاشلىق ۋە مېۋىلەردىن ئۆشرە بېرىش ئۇسۇلى 79

ئاشلىق ۋە مېۋىلەرگە زاكات كېلىشىنىڭ ئۆلچىمى 79

كۆكتاتلارنىڭ زاكاتى 80

كۆكتاتلارنىڭ زاكات مىقدارى 84

يەر ئاستى بايلىقلىرىنىڭ زاكاتى 86

يەر ئاستى بايلىقلىرىنىڭ زاكات مىقدارى 87

دېڭىز بايلىقلىرىنىڭ زاكاتى 90

ھەسەلنىڭ زاكاتى 91

بولاپ كېتىلگەن، ئوغۇرلانغان ۋە يۈتۈرۈلگەندىن كېيىن تېپىلغان ماللارنىڭ زاكاتى 93

شىركەت ھەسسىدارلىقىنىڭ زاكاتى 95

زاكاتقا بېرىلىدىغان ماللارنىڭ قىممىتىنى بېرىشكە بولامدۇ؟ 96

باج - سېلىقلارنى زاكاتقا ھېسابلاشقا بولامدۇ؟ 98

بىر دۆلەتنىڭ زاكاتىنى ئىككىنچى بىر دۆلەتكە يۆتكەشكە بولامدۇ؟......... 100
بەلگىلەنگەن زاكات مىقداردىن ئاز ياكى كۆپ بېرىشكە بولامدۇ 103
ئۈچىنچى باب: زاكات بېرىلىدىغان شەخسلەر.................................... 106
پېقىرلار.. 107
مىسكىنلەر 107
زاكات خادىملىرى.. 108
كۆڭۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلار........................ 109
قۇللارنىڭ ئازاتلىقى... 112
قەرزدارلار 113
ئاللاھنىڭ يولى 113
مۇساپىرلار 116
زاكاتنى 8 خىل شەخسنىڭ ھەممىسىگە بېرىش شەرتمۇ؟ 117
زاكات بېرىلمەيدىغانلار.. 118
بايلار 119
كۇففارلار 119
زاكات بەرگۈچىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى.. 120
زاكات بەرگۈچىنىڭ باللىرى 121
زاكات بەرگۈچىنىڭ جورىسى.. 122

فتىر سەدىقسى ھەققىدە...124
زاكات توغرىلىق كۆپرەك سورىلىدىغان سۇئاللارغا جاۋابلار.........................128
پايدىلىنىلغان مەنبەلەر 140
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

www.uyghurkitap.com

بىرىنچى باب

ئىسلام دىنىدىكى زاكات

زاكاتنىڭ ئىسلام دىنىدىكى ئورنى

زاكات ـ ئىسلام پەرزلىرىنىڭ ئىككىنچىسى بولۇپ، الله تەئالا زاكاتنى مۇسۇلمانلارنىڭ بايلىرىغا پەرز قىلىپ بەلگىلىگەن. ئىسلام نەزەرىدە ئىماندىن قالسا ئەڭ بىرىنچى پەرز ناماز بولسا، نامازدىن كېيىنكى ئەڭ ئۇلۇغ ئىبادەت زاكاتتۇر. پەيغەمبىرىمىز بۇ ھەقىقەتنى ئىپادىلەپ مۇنداق دېگەن: «ئىسلام بەش ئاساسنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلغان: الله تەئالادىن باشقا ھەقىقىي مەبۇد يوقلىقىغا، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ الله تەئالا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن ھەق پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە چىن ئىشىنىپ گۇۋالىق بېرىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، روزا تۇتۇش ۋە قۇدرىتى يەتسە بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىش.»

(بۇخارىي ۋە مۇسلىم رىۋايىتى)

شۇڭىمۇ، زاكات قۇرئان كېرىمنىڭ 82 ئايىتىدە ناماز بىلەن ياندىشىپ كېلىشى ئارقىلىق ئۇنىڭ ئىسلام نەزەرىدىكى يۈكسەك ئورنى ۋە زور ئەھمىيىتى بىلدۈرۈلگەن. چۈنكى زاكاتنى ئادا قىلىشمۇ خۇددى بەش ۋاقىت ناماز ئوقۇشنىڭ زۆرۈر بولغىنىدەك، زۆرۈر بولغان ئىبادەتتۇر.

زاكات ـ ئىجتىمائىي ئىبادەتتۇر. زاكات سۆزى ئەرەپ تىلىنىڭ لۇغەت تەركىبىدە «پاكلاش» ۋە «ئۆستۈرۈش» دېگەن ئىككى مەنىنى بىلدۈرىدۇ. ئىسلام دىنى بۇ ئىككى مەنىنىڭ ھەر ئىككىسىنى بىرگە ئىپادىلەش مەقسىتىدە بۇ ماۋزۇ ئۈچۈن زاكات سۆزىنى ناھايىتى ھېكمەتلىك ھالدا تاللاپ ئالغان.

چۈنكى، پۇل ـ مالنىڭ زاكاتىنى ئايرىغانلىق ھەقىقەتتە ئۇنى ھاجەتمەنلەرنىڭ ھەقلىرىدىن، ئۆز نەپسىنى بولسا بېخىللىقنىڭ ئىللەتلىرىدىن پاكلىغانلىقتۇر. الله تەئالا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى مۇسۇلمانلارنىڭ بايلىرىدىن زاكات ئېلىشقا بۇيرىغان ئايەتتە مۇنداق دېگەن:« ئۇلارنىڭ ماللىرىنىڭ بىر قىسمىنى زاكات ھېسابىدا ئالغىنكى، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى (گۇناھلاردىن ۋە بېخىللىقنىڭ ئىللەتلىرىدىن) پاكلىغايسەن، (ياخشىلىقلىرىنى، پۇل ـ ماللىرىنى) كۆپەيتكەيسەن»

(تەۋبە سۈرىسى 103ـ ئايەت)

زاكات بېرىشنىڭ پەزىلىتى

الله تەئالا بەرگەن پۇل ـ مالنىڭ زاكاتىنى ئىسلام شەرىئىتىدە كۆرسىتىلگەن بويىچە ئادا قىلىش ئەڭ پەزىلەتلىك ۋە ئۇلۇغ ئىبادەتلەرنىڭ بىرى بولغىنىدەك، ھەقىقىي مۇسۇلمانلىقنىڭ ئىپادىسىدۇر. الله تەئالا بەقەرە سۈرىسىنىڭ بېشىدىلا ھەقىقىي مۆمىنلەرنىڭ سۈپەتلىرىنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: « ئۇلار غەيبكە ئىشىنىدۇ، نامازنى ئادا قىلىدۇ،ئۇلار بىز بەرگەن پۇل ـ مالدىن الله يولىدا سەرپ قىلىدۇ»

(بەقەرە سۈرىسى3ـ ئايەت)

ناماز، روزا ۋە باشقىمۇ ئىبادەتلەرگە ئوخشىغان ئىقتىسادقا تەلەپ قىلمايدىغان ئىبادەتلەرنى ھەر قانداق مۇسۇلمان كىشى ئۆز ئالدىغا ئادا قىلىدۇ. ئەمما تەر تۆكۈپ ئىشلەپ تاپقان مال - دۇنيادىن بىر قىسمىنى ئايرىپ ھاجەتمەنلەرگە بېرىشنى كېرەك قىلىدىغان زاكاتقا ئوخشىغان ئىجتىمائىي ئىبادەتنى پەقەت ھەقىقىي مۆمىن بولغان كىشىلەرلا تولۇق ئورۇنلىيالايدۇ. شۇڭا الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە: « روھىنى (ناچار ئىللەتلەردىن) پاك قىلغان ئادەم چوقۇم مۇرادىغا يېتىدۇ.» دەيدۇ.

(شەمس سۈرىسى 9- ئايەت)

الله يولىدا سەرپ قىلىنغان پۇل - مالنىڭ مۇشۇ دۇنيادا ھەسسىلەپ كۆپىيىدىغانلىقىنى ۋە سەرپ قىلغۇچىنىڭمۇ اللهنىڭ دەرگاھىدا ھەسسىلەپ ساۋاپقا ئېرىشىدىغانلىقىنى قۇرئان كەرىم مۇنداق بىر مىسال بىلەن ئىپادىلەيدۇ: « اللهنىڭ يولىدا پۇل - مېلىنى سەرپ قىلغانلارنىڭ (سەرپ قىلغان نەرسىسى يەرگە تېرىلىپ) يەتتە باشاق چىقارغان، ھەر باشقىدا 100 دىن دان تۇتقان بىر دانغا ئوخشايدۇ، الله خالىغان بەندىسىگە ھەسسىلەپ بېرىدۇ»

(بەقەرە سۈرىسى261- ئايەت)

ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ پىشقان ئادرىسى
www.uyghurkitap.com

زاكاتنىڭ بۇيرۇلۇشى

زاكات پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام مەككىدىن مەدىنىگە ھىجرەت قىلغىنىدىن 18ئاي كېيىن يەنى ھىجرىيەنىڭ ئىككىنچى يىلى شەۋۋال (قەمەرىيە 10- ئاي)دا پەرز قىلىنغان.

زاكات بەش چوڭ ئىسلام پەرزلىرىنىڭ بىرى بولغانلىقى سۈپىتى بىلەن، زاكات بېرىش شەرتىگە توشقان ھەرقانداق مۇسۇلمان كىشىگە پەرز ئەيندۇر. زاكاتنىڭ پەرز ئىكەنلىكى قۇرئان، ھەدىس ۋە ئىجما دەلىللىرى بىلەن تەكىتلەنگەن.

1. قۇرئان دەلىلى: الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دېگەن:« نامازنى ئادا قىلىڭلار، (زاكاتنى ئۆز جايىغا بېرىپ) ئادا قىلىڭلار»

(بەقەرە سۈرىسى 43- ئايەت)

2. ھەدىس دەلىلى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەئاز ئىبنى جەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى يەمەنگە ۋالىي قىلىپ ئەۋەتكەندە، ئۇنىڭغا تەۋسىيە قىلىپ مۇنداق دېگەن: « سەن ئەھلى كىتابتىن بولغان بىر قوۋمنىڭ يېرىگە كېتىۋاتىسەن. ئاۋۋال ئۇلارغا؛ الله تەئالادىن باشقا ھەق ئىلاھ يوقلىقىنى، مېنىڭ راستىنلا الله نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىمنى ئۆگەتكىن. ئاندىن ئۇلارنى بۇنىڭغا چىن ئىشىنىپ گۇۋالىق بېرىشكە چاقىرغىن. ئۇلار شاھادەت

كەلتۈرۈپ مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن، الله تەئالانىڭ ئۇلارغا كېچە ـ كۈندۈزنىڭ مۇئەييەن ۋاقىتلىرىدا ئادا قىلىنىدىغان بەش ۋاقىت نامازنى پەرز قىلغانلىقىنى ئۇگەتكىن. ئۇلار نامازنى ئادا قىلىدىغان بولغاندىن كېيىن، ئۇلارغا اللهنىڭ ئۇلارنىڭ بايلىرىدىن ئېلىپ پېقىرلىرىغا بېرىلىدىغان زاكاتنى پەرز قىلغانلىقىنى بىلدۈرگىن. ئۇلار بۇ پەرزنى قوبۇل قىلغاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ بايلىرىدىن زاكات ئالغىن. زاكات يىغىشتا ئۇلارنىڭ ماللىرىنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىدىن تاللاپ ئېلىشتىن ساقلانغىنكى، بىچارىلەرنىڭ پەريادلىرىدىن قورققىن. چۈنكى الله بىلەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا توسالغۇ يوقتۇر. »

(بۇخارىي رىۋايىتى)

3. ئىجما دەلىلى: پۈتۈن ئىسلام ممللەتى زاكاتنىڭ پەرز ئىكەنلىكىگە، ئۇنىڭ ئىسلام ئاساسلىرىدىن بىرى، ئۇنىڭ پەرز ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمىغان كىشىنىڭ ئىسلام دائىرىسىدىن چىقىپ كېتىدىغانلىقىغا بىردەك ئىتتىپاقتۇر. زاكاتنى ئادا قىلىش زاكات بېرىش شەرتىگە توشقان ھەرقانداق مۇسۇلماننىڭ ئۈستىگە پەرزدۇر. زاكات بېرىشكە ئىقتىدارى بار تۇرۇپ ئۇنى ئادا قىلىشتىن باش تارتقۇچىلار الله تەئالانىڭ ئازابىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ. چۈنكى زاكاتنى ئادا قىلىش مەسلىسى سەدىقە، ئېھسانغا ئوخشاش كىشىلەرنىڭ ئىختىيارىدىكى ئىش ئەمەس ، بەلكى ئۇ ئىسلام شەرىئىتى تەرىپىدىن پۇل ـ مېلى زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يەتكەن مۇسۇلماندىن ئېلىپ، مۇسۇلمانلارنىڭ پېقىرلىرىغا بېرىلىدىغان دىنى سېلىقتۇر.

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

زاكاتنىڭ پەرز بولۇشىنىڭ سەۋەبلىرى ۋەغايىسى

پېقىرلىق مۇسۇلمانلار جەمئىيىتى ئۈچۈن بىر نوقساندۇر. پېقىرلارنىڭ ئېھتىياجلىرىنى ھەل قىلىپ جەمئىيەتتىكى بارلىق مۇسۇلمانلارنى ئوخشاش پاراۋانلىققا، باراۋەرلىككە ۋە بەختلىك تۇرمۇش تەرزىگە ئىگە قىلىشنىڭ بىردىن - بىر چارىسى مۇسۇلمان بايلىرىنىڭ ئۈستىگە مەلۇم مىقداردا زاكاتنى پەرز قىلىپ بۇيرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن پېقىرلارنىڭ ھاجەتلىرىنى راۋا قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. ئىسلام دىنى مۇسۇلمانلارغا بۇ مۇقەددەس پەرزنى بەلگىلەش ئارقىلىق جەمئىيەتتە ئىجتىمائىي ئادالەتنى بەرپا قىلىشنى مەقسەت قىلغان. كۆنىمىزدە بايلاردىن زاكاتنى يىغىپ پېقىرلارغا تارقىتىش ئىشىنى بىۋاستە ئۆز ئۈستىگە ئالىدىغان ئىسلام ھاكىمىيىتى بولمىسىمۇ، الله تەئالا بۇيرىغان بۇ پەرزنى ھەر قانداق بىر مۇسۇلماننىڭ ئۆز ۋىجدانى ۋە ئىمانىنىڭ تۈرتكۈسى بىلەن تولۇق ئادا قىلىشى، بۇنىڭ بىلەن جەمئىيەتتىكى پېقىرلارنىڭ ئېھتىياجلىرىنى ھەل قىلىشى ھەقىقىي مۇسۇلمانلىقنىڭ ئىپادىسىدۇر.

« زاكات - بىر- بىرى بىلەن ياردەملىشىدىغان، بىر - بىرىنى سۆيىدىغان ئادالەتلىك ۋە شەپقەتلىك بىر جەمئىيەتنى قۇرۇپ چىقىشنىڭ ئەڭ ئالدىنقى ئاملىدۇر. چۈنكى، زاكات بايلارنىڭ ۋاستىسى بىلەن جەمئىيەتتىكى

پېقىرلارنىڭ ھالىنى ياخشىلىغانلىقى سەۋەبى بىلەن پېقىرلارنىڭ كۆڭۈللىرىدىكى بايلارغا قارىتا ئۆچمەنلىك، دۈشمەنلىك ۋە كۆرەلمەسلىك تۇيغۇلىرىنى يېڭىپ بايلار بىلەن پېقىرلار ئوتتۇرىسىدا ئۆزئارا سۆيگۇ ۋە ھەمكارلىقنى پەيدا قىلىش ۋە دىنني قېرىنداشلىقنى كۈچەيتىش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ بەختلىك ھايات سۈرۈشىگە كېپىللىك قىلىدىغان بىر ئېسىل ئىبادەتتۇر. »

(« موسوعة الإقتصاد الإسلامي ـ ئىسلام ئىقتىساد ئانسكلوپېيەدىسى23ـ بەت » ئا.مۇنئىم جامال)

قۇرئان كەرىم بىزگە راپاھىيەتلىك، پاراۋانلىق بىر ئېسىل جەمئىيەتنى بەرپا قىلىش يولىدا ئىشلەپچىقىرىش ۋە تەقسىم قىلىشنىڭ ئەڭ يۇكسەك سەۋىيىدىكى مەدەنىي ھەم ماددىي پرىنسىپلىرىنى ئۇگەتكەن بولۇپ، جەمئىيەتتىكى ئىقتىسادىي مۇشكىلاتلارنى ھەل قىلىشتا قۇرئان پرىنسپلىرى يەر يۈزىدىكى ئەڭ مۇكەممەل پرىنسىپلار سانىلىدۇ. چۈنكى ئۇ ، شەخسىي مۈلۈكچىلىك بىلەن ئومۇمىي مۈلۈكچىلىك ئوتتۇرىسىدا ئەڭ ئادىل ۋە مۇناسىپ يولنى تۇتقان.

ئىسلام نەزىرىدە پۇل ـ مالنىڭ ماھىيىتى

ئىسلام دىنى نەزەرىدە، ئىنسانلار قانچىلىك كۆپ پۇل ـ مال ئىگىسى بولسۇن ۋە بۇلارنى قانچىلىك جاپا بىلەن ئىشلەپ تاپقان بولسۇن ئۇلار

www.uyghurkitap.com

قوللىرىدىكى مال - مۈلۈكنىڭ ئەسلى ئىگىلىرى ئەمەستۇر. بەلكى ئۇلار قوللىرىغا كەلگەن بۇ پۇل - ماللارنى تەسەررۇپ قىلغۇچى ۋەكىللەر، بەس. چۈنكى مال - مۈلۈكنىڭ ئەسلى ئىگىسى ۋە ئاتا قىلغۇچىسى الله تەئالادۇر! قۇرئان كېرىم بۇ ھەقىقەتنى جاكارلاپ مۇنداق دېگەن:« ئاسمانلاردىكى، زېمىندىكى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ۋە يەر ئاستىدىكى شەيئىلەرنىڭ ھەممىسى اللهنىڭدۇر. »

(تاھا سۈرىسى 6- ئايەت)

الله تەئالا مال - دۇنيانى ئىنسانلارغا ئىككى مەقسەت بىلەن بېرىدۇ: بىرى ئۇلارغا ئېھسان ۋە ئىنئام قىلىش؛ يەنە بىرى، ئۇلارنى بۇ مال - دۇنيا بىلەن سىناش يۈزىسىدىن بېرىدۇ. مال - دۇنيا كىشىلەرنىڭ ئىقتىدارى ۋە كۈچ - قۇۋۋىتىگە كۆرە ئىگە بولىدىغان نەرسە ئەمەس، بەلكى ئۇ الله تەئالانىڭ ئاتا - ئېھسانىدۇر. ئوخشاش ئىقتىدارغا، ئوخشاش دىپلومغا ئىگە ۋە ئوخشاش ئىشتا ئىشلەيدىغان ئىككى ئادەمنىڭ بىرىنى الله تەئالانىڭ باي قىلىدىغانلىقى يەنە بىرىنى ئۇنىڭدىن تۆۋەنرەك ياكى پېقىر قىلىدىغانلىقى بىر رېئاللىقتۇر. ئەگەر مال - دۇنيا ئىقتىدار بىلەنلا قولغا كېلىدىغان نەرسە بولىدىغان بولسا ئىدى، يوقىرىقى ئىككى ئادەم ئىقتىسادىي جەھەتتە ئوخشاش بولغان بولاتتى. بۇنداق ئىكەن، مۇسۇلمان كىشى الله تەئالا ئۇنىڭغا ئاتا قىلغان پۇل - مالنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىشقا مەجبۇردۇر. بۇ بولسىمۇ زاكاتتۇر. شۇڭا زاكات بەرگۈچىنىڭ « مەن پېقىرلارغا ئۆز مۈلكۈمدىن خەير - ئېھسان قىلىۋاتىمەنغۇ » دەپ مىننەت قىلىش ھەققى يوقتۇر. ئەگەر شۇنداق قىلىدىكەن، ئۇنىڭ بەرگەن زاكاتى الله تەئالانىڭ دەرگاھىدا قوبۇل قىلىنمايدۇ. چۈنكى ئۇ الله تەئالا تاپشۇرغان ئامانەتنىڭ تېگىشلىكىنى كىشىلەرگە يەتكۈزۈش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ قولىدا قالغان قىسمىنى ھارامدىن (يەنى پېقىرلارنىڭ ھەققىدىن)

پاكلىغان كىشىدۇر. اللە تەئالا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دەيدۇ: « ئى مۆمىنلەر! پۇل - مېلىنى كىشىلەرگە كۆرسىتىش ئۈچۈن سەرپ قىلىدىغان، اللەغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرمەيدىغان كىشى (نىڭ قىلغان ئەمەلىنى بىكار قىلىۋەتكىنىگە) ئوخشاش، بەرگەن (زاكات ۋە) سەدىقەڭلارنى مىننەت قىلىش ۋە ئەزىيەت يەتكۈزۈش بىلەن بىكار قىلىۋەتمەڭلار. بۇنداق ئادەم خۇددى ئۈستىگە توپا - چاڭ قونۇپ قالغان، قاتتىق يامغۇردىن كېيىن (يۇيۇلۇپ) يۇرۇنقىدەك بولۇپ قالغان سىلىق تاشقا ئوخشايدۇ. ئۇلار قىلغان ئەمەللىرى ئۈچۈن (ئاخىرەتتە) ھېچقانداق ساۋابقا ئىگە بولالمايدۇ. اللە كاپىر قوۋمنى ھىدايەت قىلمايدۇ.»

(بەقەرە سۈرىسى 264 - ئايەت)

ئىسلام نەزەرىدە پۇل - مالنىڭ ۋەزىپىسى

ئىسلام دىنى مۇسۇلمانلار جەمئىيىتىدە پېقىرلىقنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىنى جىددى بىر يېتەرسىزلىك دەپ قارايدۇ. شۇڭا ئۇ مۇسۇلمانلارنىڭ پاراۋانلىق، باراۋەرلىك ئىچىدە ھايات كەچۈرۈشى ئۈچۈن ئەڭ مۇكەممەل پرىنسىپلارنى بەلگىلىگەن. ئىسلام دىنى شەرىئىتى بويىچە مال - مۈلۈكنىڭ ۋەزىپىسىنى تۆۋەندىكى 3 كە قىسقارتىشقا بولىدۇ:

1. پۇل - مالنى ئىسلام شەرىئىتىدە كۆرسىتىلگەن ۋە بۇيرۇلغان يوللار بىلەن ئۆستۈرۈش.

2. پۇل ـ مالنى ئېھتىياجغا قاراپ ئىسراپ قىلماستىن، ھەددىدىن ئاز قىسىۋالماستىن نورمال ھالدا قوللىنىش.

3. پۇل ـ مالنىڭ زاكاتىنى تولۇق ئايرىش ۋە سەدىقە، ياردەم، ئېھسانغا ئوخشاش ئىختىيارى ياردەم ۋاستىلىرى بىلەن ئېھتىياج ئىگىلىرىگە ياخشىلىق قىلىش.

يۇقىرىقىلار ئىسلام دىنىنىڭ پۇل ـ مالنى تەسەررۇپ قىلىشتىكى كۆرسەتمىسىدۇر.

ئىسلام نەزەرىدە ئىشلەشنىڭ قىممىتى

ئىسلام دىنى مۇسۇلمانلارغا ئىشلەشنى پەرز قىلىپ بەلگىلىگەن ۋە ئىشلىگەننىڭ شەنىنى، قەدىر ـ قىممىتىنى ئالاھىدە كۆتۈرگەن يېگانە دىندۇر. مۇسۇلمانلار جەمئىيىتىنىڭ قۇدرەت تېپىشى ۋە خەلقئارالىق رىقابەتكە دادىل كىرىپ ئۆزىنىڭ يۈكسەك ئورنىنى ساقلاپ قېلىشى يولىدا ئىشلەشنىڭ رولى ئالاھىدە چوڭدۇر. اللّٰه تائالا قۇرئان كەرىمدە:« ئىنسان پەقەت ئۆزىنىڭ ئىشلىگەن نەرسىسىنىڭ نەتىجىسىنى كۆرىدۇ» دەپ كۆرسەتكەن.

(نەجم سۈرىسى39 ـ ئايەت)

خەلقىمىزدىمۇ: « ئىشلىگەن چىشلەيدۇ» دەيدىغان ھېكمەت بار. ھالال رىزىق تېپىش يولىدا ئىشلەش اللّٰه تائالا بۇيرىغان ئەمەللەرنىڭ ئىچىدە ئەڭ ئەھمىيەتلىك ۋە مۆتىۋەر ئىبادەتتۇر. چۈنكى اللّٰه تائالا بۇيرىغان زاكات،

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ھەج، ئىلىم تەھسىل قىلىش ۋە جىھاد قاتارلىق ئىقتىساد بىلەن قىلىنىدىغان ئىبادەتلەردىن باشقىمۇ پەرزلەرنى تولۇق ئادا قىلىش ئۈچۈنمۇ ئىنساننىڭ ساغلىقى ۋە بەدەننىڭ كۈچ - قۇۋۋىتى تەلەپ قىلىنىدۇ. مەلۇمكى، تەن ساغلاملىقىنى ۋە بەدەننىڭ قۇۋۋىتىنى ساقلاش ئىشى كۈندىلىك كىيەرلىك يېمەك - ئىچمەكلەرنى تەمىنلەيدىغان ئىقتىساتقا مۇھتاجدۇر. ئىقتىساد پەقەت ئىشلەش ئارقىلىق قولغا كېلىدۇ. ئىشلەش تەرەققى قىلىشنىڭ ئالدىنقى ئاملىدۇر. شۇڭىمۇ قۇرئان كەرىم پۇل - مال تېپىش ئۈچۈن ئىشلەشنى اللهنىڭ پەزلىنى تەلەپ قىلىشتىن ئىبارەت بولغان ئىبادەت دائىرىسىدىن ساناپ مۇنداق دېگەن:« ناماز ئوقۇلۇپ بولغاندا زېمىنگە تارقىلىپ (ئۆز مەشغۇلاتىڭلار بىلەن بولۇپ) اللهنىڭ پەزلىنى تەلەپ قىلىڭلار.»

(جۇمئە سۈرىسى 10 - ئايەت)

الله تەئالا ئىشلەشنىڭ قەدىر - قىممىتىنى ۋە ئۇنىڭ مۇكاپاتلىرىنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: « ئەر - ئايال مۆمىنلەردىن كىمكى ياخشى ئەمەل قىلىدىكەن، بىز ئۇنى (دۇنيادا) ئەلۋەتتە ئوبدان ياشىتىمىز. ئۇلارغا (ئاخىرەتتە) قىلغان ئەمەللىرىنىمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز.»

(نەھل سۈرىسى 97- ئايەت)

ئىسلام دىنىدا ئىبادەتنىڭ دائىرىسى شۇنچىلىك كەڭ بولۇپ، ئۇ ھاياتلىقنىڭ ھەممە تەرەپلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ: ئىنسانىيەتكە پايدىلىق بولغان ھەر قانداق ئىجتىمائىي خىزمەتلەر، دىن ئۈچۈن، ۋەتەن ئۈچۈن ۋە ئۆزىنىڭ تۇرمۇشىنى قامداش ئۈچۈن ئىشلەشلەرنىڭ ھەممىسى الله رازىلىقىنى كۆزلىگەن بولۇش شەرتى بىلەن ئىبادەت دائىرىسىگە كىرىدۇ. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام :« تۇللارغا، پېقىرلارغا ياردەم قىلىش يولىدا يۈرگەن كىشى الله

يولـدا جىهـاد قىلغان مۇجاھىدغا ياكى كېچىسى ئىبادەت قىلىپ، كۈندۈزى روزا تۇتىدىغان ئابىدقا ئوخشاشتۇر.» دېگەن.

(بۇخارىي ۋە مۇسلىم رىۋايىتى)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىشلەشنىڭ ئەھمىيىتىنى ۋە پەزىلىتىنى كۆرسىتىپ:« ھالال رىزىق ئۈچۈن ئىشلەش پەرزدۇر.»

(ئەھمەت رىۋايىتى)

« ھالال رىزىق تېپىش يولىدا ئىشلەش جىھادتۇر.»

(سۇيۇتى رىۋايىتى)

« دۇنيالىقىنى دەپ ئاخىرەتلىكى ياكى ئاخىرەتلىكىنى دەپ دۇنيالىقىنى تەرك ئەتكەن كىشى سىلەرنىڭ ياخشىلىڭلار ئەمەس. ھەر ئىككىسى ئۈچۈن ئىشلەش كېرەك. چۈنكى دۇنيا ئاخىرەت يولىدىكى بىر قونالغۇدۇر. ئىشلەڭلار، كىشىلەرگە يۈك بولۇۋالماڭلار.» دېگەن.

(دىلمىي رىۋايىتى)

« قۇرئان ئايەتلىرى، پەيغەمبەرنىڭ ھەدىسلىرى ۋە بۇرۇنقىلارنىڭ ئەسەرلىرى ئىشلەشنىڭ ئىسلام نەزەرىدە قانچىلىك قەدىر ـ قىممەتكە ئىگە ئىبادەت ئىكەنلىكىنى سۆزلىمەكتە. قۇرئاندا« ئىشلەش» دېگەن ئىبارە 359 ئورۇندا تىلغا ئېلىنغان. ئىسلام دىنى كىشىلەرنى ئىشلەشكە ۋە شۇ ئارقىلىق تەرەققى قىلىشقا چاقىردى. ئىشلەشكە قادىر بولغانلار ئۈچۈن ئىشلەشنى پەرز قىلدى. دېمەك، ئىشلەش ھەقىقىي ئىماننىڭ ئاساسلىرىدىن بىرىدۇر. شۇڭا الله تەئالا قۇرئان كەرىمنىڭ كۆپ ئايەتلىرىدە« ئەمەل(يەنى ئىشلەش) » نى ئىمانغا ياندىشتۇرۇپ بايان قىلغان.»

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

(« مشكلة الفقر - پېقىرلىق مۇشكىلىسى» يۇسۇف ئەل قەرداۋىي 26- بەت)

شۇڭا دەيمىزكى، ئىشلەش پېقىرلىققا خاتىمە بېرىش ۋە جەمئىيەتنى تەرەققى قىلدۇرۇش يولىدىكى ئالدىنقى ئاملدۇر.

مال - دۇنيا غايە ئەمەس

ئىسلام نەزەرىدە مال - دۇنيا غايە ئەمەس. بەلكى ئۇ غايىگە يېتىشنىڭ ۋاستىسىدۇر. مۇسۇلمان كىشى ئۆزىنىڭ ھالالدىن تاپقان مال - دۇنياسىنى اللە تەئالا بۇيرىغان ياخشى ئىشلارغا سەرپ قىلىش ئارقىلىق ئاخىرەتتە جەننەتنى قازىنىشتىن ئىبارەت ئۆزىنىڭ ئۇلۇغۇار غايىسىگە يېتىشنىڭ ۋاستىسى قىلىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن:« (ھالالدىن تاپقان) ياخشى مال - دۇنيا ياخشى ئىشلارغا سەرپ قىلىشنى بىلىدىغان ياخشى ئادەم ئۈچۈن نېمە دېگەن ياخشى - ھە! »

(ھافىز ئىراقىي رىۋايىتى)

كىمكى مال - دۇنيانى ئۆزى ئۈچۈن غايە قىلىۋېلىپ، ھالال - ھارامنى ئايرىماستىن توپلايدىكەن ۋە ياخشى - يامانىنى ئايرىماستىن سەرپ قىلىدىكەن، مۇنداقلارنىڭ مال - دۇنياسى ئۆزىنىڭ دۇزاختىن ئورۇن ئېلىشىغا يېتەرلىكتۇر.پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇھەقتە مۇنداق دېگەن:« اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ھارامدىن مال - دۇنيا تاپقان كىشىنىڭ تاپقانلىرىغا بەرىكەت بېرىلمەيدۇ. ئۇنىڭ قىلغان سەدىقىسىمۇ اللەنىڭ دەرگاھىدا قوبۇل

بولمايدۇ. ئۇنىڭ ئەۋلاتلىرىغا ھارامدىن قالدۇرغان مىراسلىرى ئۇنىڭ دۇزاختىن ئورۇن ئېلىشى ئۈچۈن يېتەرلىكتۇر. چۈنكى نىجىس (يەنى ھارام) نىجىسنى يوق قىلالمايدۇ. پەقەت پاكلار بىلەنلا نىجىسلار پاكلىنىدۇ.»

(ئەھمەد ۋە بەيھەقىي رىۋايىتى)

زاكات بېرىشنىڭ پايدىلىرى

زاكات بېرىشنىڭ ئاخىرەتلىك پايدىلىرى

زاكاتنىڭ ئاخىرەتلىك پايدىلىرىنى تۆۋەندىكى 5 نوقتىغا قىسقارتىشقا بولىدۇ:

1.مال ـ مۈلكىنىڭ زاكاتىنى تولۇق ئادا قىلغان كىشى ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسلىق پەرزلىرىدىن بولغان بىر ئىجتىمائىي پەرزنى بەرپا قىلغان بولۇپ، الله تەئالانىڭ چەكسىز رەھمەت ۋە مەغپىرىتىگە سازاۋەر بولىدۇ. الله تەئالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن:« ئىمان ئېيتقان، ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان، ناماز ئوقۇغان ۋە زاكاتنى ئادا قىلغان كىشىلەر پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا چوڭ ساۋاپقا ئېرىشىدۇ. ئۇلارغا (ئاخىرەتتە) ھېچ غەم ـ قايغۇ ۋە قورقۇنچ بولمايدۇ. »

(بەقەرە سۈرىسى277ـ ئايەت)

2. زاكاتنى ئادا قىلغان كىشى دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەختكە ئېرىشىدىغان ھەقىقىي مۆمىنلەرنىڭ قاتارىدىن ئورۇن ئالىدۇ. بۇ ھەقتە الله تەئالا مۇنداق دېگەن:« مۆمىنلەر ھەقىقەتەن بەختكە ئېرىشتى(چۈنكى) ئۇلارنامازلىرىدا (اللهنىڭ ئۇلۇغلىقىدىن سۆر بېسىپ كەتكەنلىكتىن ئەيمىنىپ تۆرغۇچىلاردۇر، ئۇلار بىھۇدە سۆز ۋە ئىشلاردىن يىراق بولغۇچىلاردۇر. ئۇلار زاكاتنى ئادا قىلغۇچىلاردۇر. »

(مۇمنۇن سۇرىسى1-4- ئايەتلەر)

3. زاكاتنى ئادا قىلغان كىشىنىڭ ئىمانى كۈچلۈك بولىدۇ. چۈنكى، خالىقنىڭ (اللهنىڭ) ۋە مەخلۇقنىڭ(يەنى پېقىرلارنىڭ)ھەقلىرىنى تونۇپ ئۇلارنى يولىدا ئادا قىلمىغان كىشىنىڭ ئىمانى تولۇقلانمايدۇ. اللهنىڭ ھەققى ناماز ئوقۇشقا ئوخشاش الله بىلەن بەندىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئىبادەتلەرنى ئورۇنلاش بىلەن ئادا تاپسا، پېقىرلارنىڭ ھەققى الله تەئالا بۇيرىغان زاكاتنى ئۇلارغا بېرىش بىلەن ئادا تاپقان بولىدۇ. يوقىرىقى ئىككى خىل ھەقنى يولىدا ئادا قىلغان كىشىنىڭ ئىمانى تولۇقلانغان ۋە دۇنيا ـ ئاخىرەتلىكىمۇ بەختلىك بولغان بولىدۇ.

4. زاكات ئۇنى بەرگۈچىنىڭ قەلبىنى بېخىللىقنىڭ كىرلىرىدىن ۋە شەپقەتسىزلىكنىڭ ئىللەتلىرىدىن پاكلىغاندەك، ئۇنىڭ مال ـ دۇنياسىنىمۇ ھارامدىن يەنى پېقىرلارنىڭ ھەققىدىن) پاكلايدۇ ۋە بەرىكەت بىلەن كۆپەيتىدۇ. زاكات سۆزىنىڭ لۇغەتتىكى مەنىسىمۇ بۇ مەنىلەرنى ئىپادىلىمەكتە.

5. زاكات كىشىگە مەرتلىكنى، سېخىيلىقنى، ئۆزئارا ياردەملىشىشنى، رەھىمدىللىقنى ۋە پىداكارلىقنى ئۆگىتىش ئارقىلىق ئۇنى ئىسلامىي گۈزەل ئەخلاقلارغا ئېرىشتۈرۈشكە كېپىللىق قىلىدۇ. نەتىجىدە ئۇنى الله تەئالانىڭ ئۆلگىلىك بەندىلىرىدىن قىلىپ يېتىشتۈرۈپ چىقىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرىكمە تورىپسى

زاكاتنىڭ بۇ دۇنيالىق پايدىلىرى

زاكاتنىڭ بۇ دۇنيالىق پايدىلىرىمۇ ناھايىتى كۆپتۇر. زاكات زورۇر بولغان ئىجتىمائىي ئىبادەت بولغانلىق ئېتىبارى بىلەن ئۇنىڭ پايدىسى زاكاتنى بەرگۇچى ۋە ئالغۇچى ھەر ئىككىسىگە ئورتاق بولغانلىق سىرتىدا، پۈتۈن جەمئىيەتكە مەنپەئەتلىكتۇر. چۈنكى زاكات سۆزى لۇغەت ئېتىبارى بىلەن« پاكلاش » ۋە«ئۆستۈرۈش » دېگەن ئىككى مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بۇنىڭغا بىنائەن زاكاتنىڭ بۇ دۇنيالىق پايدىلىرىنى تۆۋەندىكىلەرگە قىسقارتىشقا بولىدۇ:

1. زاكات ـ پاكلاش مەنىسى بىلەن بايلارنى بېخىللىقنىڭ ئىللەتلىرىدىن پاكلاپ، ئۇلارنى مەرتلىك بىلەن سېخىيلىقتىن ئىبارەت ئېسىل ئەخلاقلارغا ئېرىشتۈرىدۇ. دۇنيادا مەرتلىك ماختىلىدىغان ئېسىل ئەخلاق بولغىنىدەك، بېخىللىق ھەرقانداق مىللەتنىڭ لۇغىتىدە سۆكۈلىدىغان بىر رەزىل خۇلۇقتۇر. بېخىللىقنىڭ ئەڭ يامان بولغىنى شۇكى، ئۇ گاھىدا كىشىلەرنى پۇل ـ مالغا بېخىللىق قىلىپ ئۆزلىرىنىڭ ھاياتىنى ھالاك قىلىشقا، نومۇسلىرىنى بۇلغىشقا، پۇلى بىلەن جېنىغا بېخىللىق قىلىپ، ۋەتىنىنى سېتىپ قويۇشقا سەۋەب بولىدۇ. تارىخمۇ گۇۋاكى، بېخىللىققا ئادەتلەنگەن ھەر قانداق ئادەم ۋە خەلق نىجات تاپقان ئەمەس. شۇڭا الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دېگەن:« ئۆز نەپسىنىڭ بېخىللىقىدىن ساقلانغانلار مەقسەتكە يەتكۈچىلەردۇر.»

(تاغابۇن سۇرىسى11 ـ ئايەت)

« كىمكى بېخىللىق قىلىدىكەن، ئۇ ئۆزىنىڭ زىيىنى ئۈچۈن بېخىللىق قىلىدۇ. الله (سىلەرنىڭ مال - مۈلكۈڭلاردىن) بىھاجەتتۇر.»

(مۇھەممەد سۈرىسى 38 - ئايەت)

2. زاكات پاكلاش مەنىسى بىلەن، يوقسۇللارنىڭ، يېتىم - يېسىرلارنىڭ ۋە باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ كۆڭۈللىرىنى الله تەئالا ئاتا قىلغان پۇل - مالدىن ئۇلارغا چىقىم قىلىشقا بېخىللىق قىلىدىغان بايلارغا بولغان ئۆچلۈك، ئاداۋەت ۋە دۈشمەنلىك تۇيغۇلىرىدىن پاكلايدۇ. شۇنداقلا زاكات پاكلاش مەنىسى بىلەن جەمئىيەتنى يوقسۇللار بىلەن بايلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا يۈز بېرىدىغان زىددىيەتلەردىن، توقۇنۇشلاردىن ۋە قان تۆكۈشلەردىن پاكلايدۇ.

3. زاكات پاكلاش مەنىسى بىلەن بايلارنىڭ پۇل - ماللىرىنى يوقسۇللارنىڭ ھەقلىرىدىن پاكلايدۇ. چۈنكى زاكات يوقسۇللارنىڭ ھەققى. زاكاتى بېرىلمىگەن مال ناپاكتۇر.

4. زاكات پاكلاش مەنىسى بىلەن، زاكات بەرگۈچىنى گۇناھلىرىدىن پاكلايدۇ. چۈنكى زاكات - ئىبادەتتۇر. ھەر قانداق بىر ئىبادەتنى دۇرۇس شەكىلدە ئادا قىلغان كىشىنىڭ گۇناھلىرى شۇ ئىبادەت يۈزىسىدىن ئۆچۈرۈلىدۇ. بۇ ھەقتە الله تەئالا مۇنداق دېگەن:« ياخشى ئىشلار گۇناھلارنى يوققا چىقىرىدۇ. »

(ھۇد سۈرىسى114 - ئايەت)

5. زاكات ئۆستۈرۈش مەنىسى بىلەن، زاكات بەرگۈچىنىڭ مال - دۇنياسىنى بەرىكەت بىلەن ئۆستۈرىدۇ. بەزىلەر مۇنداق سوئال قويۇشى مۇمكىن: بېرىلگەن نەرسە كېمەيمەستىن قانداقمۇ كۆپەيسۇن؟ ئۇلارغا جاۋاپ بېرىپ دەيمىزكى، زاكات بېرىلگەن مال - دۇنيادىكى ۋاقىتلىق كېمىيىش بولسا،

www.uyghurkitap.com

شۇنداق تاشقى كۆرۈنۈش بولۇپ، ئەمما ھەقىقەتتە ئۇنىڭ ئارقىسىدا بەرىكەت ۋە ئۆسۈش باردۇر. الله تەئالا مۇنداق دەيدۇ: « سىلەر كىشىلەرنىڭ پۇل - مېلى ئىچىدە ئۆستۈرۈش ئۈچۈن بېرەر پۇل - مال بەرسەڭلار، اللهنىڭ دەرگاھىدا ئۇ ئۆسمەيدۇ. اللهنىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ بەرگەن زاكاتىڭلار ھەسسىلەپ ئۆسىدۇ. »

(رۇم سۈرىسى 39- ئايەت)

« بەرگەن نەرسەڭلارنىڭ ئورنىنى الله تولدۇرۇپ بېرىدۇ.»

(سەبەئ سۈرىسى39- ئايەت)

الله تەئالانىڭ بۇ ھېكمەتلىك سۆزلىرى مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇزۇن يىللىق تارىخىي تەجرىبىلىرى ئارقىلىق كىشىلەرنىڭ نەزەرىدە رېئاللىققا ئايلانغان. ئەمەلىيەتتە، الله تەئالا بەرگەن پۇل - مالدىن باشقا ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭمۇ ھەقلىرىنى ئادا قىلىپ كەلگەن بايلارنىڭ كۆڭلى خاتىرجەم، اللهنىڭ ۋە ئىنسانلارنىڭ ئالدىدا يۈزى يورۇق بولۇپ كەلمەكتە. رېكورتېرلار ۋە سويغۇنچىلار تەرىپىدىن ئۇلتۇرۇلىۋاتقان ۋە مال - دۇنياسىنىڭ ئەندىشىسىدە دەھشەتلىك قورقۇنچ ئىچىدە ئۆمۈر سۈرۈۋاتقانلار يەنىلا شۇ بېخىل بايلاردۇر.

6. زاكات ئۆستۈرۈش مەنىسى بىلەن، زاكات بەرگۈچىنىڭ مەنۋىيىتىنى ئۆستۈرىدۇ. چۈنكى، باشقىلارغا ياخشىلىق قىلىدىغان، يوقسۇللارنىڭ غېمىنى يەيدىغان ئادەم ئۆزىنىڭ كۆڭلى - كۆكسىنىڭ كېڭەيگەنلىكىنى ۋە قولى ئۇزۇن، روھى ئۈستۈن بولۇپ كۆتىرىلگەنلىكىنى بىردىن ھىس قىلىدۇ.

7. زاكات ئۆستۈرۈش مەنىسى بىلەن يوقسۇللارنىڭ، يېتىملارنىڭ ۋە باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ روھىنى كۆتىرىدۇ. چۈنكى، ئۇلارمۇ ئۆزلىرىنى جەمئىيەتتە يار - يۆلەكسىز، بىچارىلىكتە يارىتىلغانمىز، دەپ ھىس قىلىپ

هاياتلىقتىن ئۈمىتلىرىنى ئۈزمەستىن، بۇرادەرلىرىنىڭ ئۈلارنىڭمۇ يۈكلىرىنى يەڭگىللىتىدىغانلىقىنى، قىيىنچىلىقلىرىنى ھەل قىلىشقا ياردەملىشىدىغانلىقىنى ھىس قىلىدۇ ـ دە، ئۆزلىرىنى بەختلىك ھىس قىلىدۇ.

8. زاكات يوقىرىقى ھەر ئىككى مەنىسى بىلەن، ئىجتىمائىي باراۋەرلىكنى قوغداشنىڭ ۋاستىسىدۇر.قىسقىسى، ئىسلام دىنى مۇسۇلمانلار جەمئىيتىدە يېتىم ـ يېسىر، باقىقۇچىسىز، ئاجىز، مېيىپ كىشىلەرنىڭ يار ـ يۆلەكسىز قېلىشىنى جىددى بىر ئىجتىمائىي يېتەرسىزلىك دەپ قارايدۇ ۋە بۇنىڭغا ھەرگىزمۇ يول قويمايدۇ. مۇسۇلمان كىشى ھاياتلىقتا كېرەكلىك بولغان ئېھتىياجلارنى قامداش يولىدا ئۆز مېھنىتى ۋە ھالال كەسپى بىلەن ئىشلەشكە بۇيرۇلغان. قېرىلىقتىن، ياكى ئاغرىقچانلىقتىن ئىشلەشكە قادىر بولالمىغان ياكى يېتىملىقتىن چارىسىز قالغانلارنىڭ ئېھتىياجلىرىنى مۇسۇلمانلار جامائەسى ھەمكارلىشىپ قامداشقا بۇيرۇلغان. زاكات ئەنە شۇنداق پاراۋانلىق ۋە باراۋەرلىك جەمئىيەتنىڭ كاپالىتىدۇر.

زاكات بېرىش بىلەن پۇل ـ مال كېمەيمەيدۇ

بەزىلەر بايلارنىڭ پېقىرلارغا زاكات ياكى ياردەم نامى بىلەن پۇل ـ مال سەرپ قىلىشىنى ئىقتىسادنى يۈكسەلتىش ۋە ئۇنى ئۇستۇرۇش يولىدىكى توسقۇنلۇق، يەنە بىر تەرەپتىن زاكات پېقىرلارنى ئىشلىمەستىن كۈن ئۆتكۈزۈشكە ۋە ھورۇنلۇققا ئۈندەيدىغان بىر ئامىل دەپ جۆيلۈيدۇ.

www.uyghurkitap.com

ئۇلارنىڭ بۇ پىكىرلىرى تۈپتىن خاتادۇر. چۈنكى، بايلارنىڭ يۈزدىن ئىككى يېرىم (%2.5) پىر سەنت زاكات ئايرىغىنىغا ئۇلارنىڭ ئىقتىسادى ھېچقانداق بىر چۆكۈشكە ئۇچرىمايدۇ. ئەكسىچە، بەرىكەت بىلەن كۆپىيىشكە ئىلىپ بارىدۇ. قۇرئان كەرىم ۋە سەھىھ ھەدىسلار زاكات بىلەن پۇل ـ مالنىڭ ئۆسۈشى ئوتتۇرىسدا ھېچقانداق بىر زىتلىقنىڭ يوقلىقىنى تەكىتلىمەكتە. الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە: « اللهنىڭ يولدا بەرگەن نەرسەڭلارنىڭ ئورنىنى الله ئۆزى تولدۇرۇپ بېرىدۇ.»

(سەبەئ سۈرىسى 39- ئايەت)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىسىدە: « زاكات بىلەن ھېچكىمنىڭ مال ـ دۇنىياسى كېمەيمەيدۇ» دېگەن.

(تىرمىزى رىۋايىتى)

يوقىرىقى ئايەت ۋە ھەدىسنىڭ روھىغا ئەگەشكەن ۋە مەنىسىنى ياخشى چۈشەنگەن مۆمىنلەرگە ئېنىقكى، زاكات ئۈچۈن چىقارغان پۇل ـ مالدىكى ۋاقىتلىق كېمىيىش بولسا، ئەمەلىيەتتە كېمىش ئەمەس، بەلكى بەرىكەت ۋە كۆپىيىشنىڭ باشلىنىشىدۇر. چۈنكى تەجرىبىلەر بىلەن كىشىلەرنىڭ ئېڭىدا رىئاللىققا ئايلانغان ھەقىقەت شۇكى، ئادەتتە، الله بەرگەن پۇل ـ مېلىنىڭ زاكاتىنى تولىقى بىلەن ئادا قىلىپ، ئۇنىڭدىن باشقىمۇ ئىختىيارى ياردەملەرنى داۋاملاشتۇرۇپ كەلگەن بايلارنىڭ بايلىقى ھېچقانداق بىر ئىقتىسادىي بۇھرانغا ئۇچرىماستىن كۈندىن ـ كۈنگە كۆپىيىپ ۋە ھەسسىلەپ ئۆسۈپ تۇرماقتا. ئۇلارنىڭ الله تەئالا ۋە خەلق ئالدىدىمۇ نام ـ شۆھرىتى ئاشماقتا. بەرىكەت ۋە ئاتا ـ ئېھسان الله تەئالانىڭ قولىدا ، اللهتائالا ئۆزىنىڭ ئەمرىنى بىجا كەلتۈرۈپ، جەمئىيەتتىكى ئېھتىياج

ئىگىلىرىنىڭ ھەقلىرىنى ئادا قىلىپ كەلگەنلەر بىلەن ھەمىشە بىللە. ئۇلارنىڭ پۇل - ماللىرىنى ئۇستۇرۇپ بېرىشكە الله تەئالا ئۆزى بىۋاستە كېپىلدۇر.

ئەمدى زاكات پېقىرلارنىڭ ئىشلىمەستىن كۈن ئۆتكۈزۈشكە ۋە ھورۇنلۇقىغا سەۋەب بولىدۇ، دېگەن سەپسەتىگە كەلسەك، زاكات بېرىلىدىغان شەخسلەر قۇرئان كەرىمنىڭ بىۋاستە بەلگىلىمىسى بويىچە، پېقىرلار، مىسكىنلەر، قەرزدارلار، ئىقتىسادتىن ئايرىلىپ قالغان مۇساپىرلار، ئازاتلىققا ئېرىشىش ئۈچۈن مەبلەغكە ئېھتىياجلىق قۇللار ۋە باشقىلار قاتارلىق 8 خىل شەخستۇر. بۇلار ئېھتىياجلىرىنى ئىشلەپ تېپىشقا قۇدرىتى يەتمەيدىغان ۋە جىددىي ياردەمگە ھەقىقىي ئېھتىياجلىق بولغان شەخسلەردۇر. ئەمما كۈچ - قۇۋۋىتى جايىدا، تېنى ساق كىشىلەرگە زاكات بېرىش مەنئىي قىلىنىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ماۋزۇدا مۇنداق دېگەن:« بايلارغا ۋە ئىشلەشكە قادىر بولغانلارغا زاكات ھالال بولمايدۇ.»

(تىرمىزى رىۋايىتى)

ئىسلام دىنى كىشىلەرنى باشقىلارنىڭ ياردىمىگە يۆلىنىپ كۈن ئۆتكۈزۈشتىن قەتئىي مەنئى قىلىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇمەنىدە:« ئەڭ ياخشى كەسىپ كىشىنىڭ ئۆز قولىنىڭ مېھنىتىدۇر.»

(جامع السيوطي - سۈيۇتى مەجمۇئەسى)

« الله كەسىپدار مۆمىننى سۆيىدۇ.»

(بەيھەقىي رىۋايىتى)

« بەرگۈچى قول ئالغۇچى قولدىن ئەلۋەتتە ئۈستۈندۇر.» دېگەن

(مۇسلىم رىۋايىتى)

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى

زاكات بەرمەسلىكنىڭ گۇناھى

پۇل - مالنىڭ ئەسلى ئىگىسى الله تەئالا بولۇپ، قولىمىزدىكىسى الله تەئالانىڭ بىزگە ئىنئام ۋە سىناق تەرىقىسىدە ئاتا قىلغىنىدۇر. پۇل - مال ياخشى ئىشلارنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئەڭ ياخشى ياردەمچى بولغاندەك، گاھىدا كىشى ئۈچۈن توگىمەس بالايى ئاپەت ۋە بەختسىزلىكلەرنى ئېلىپ كېلىدۇ. بۇنىڭ سەۋەبى، پۇل - مال ئىگىلىرىنىڭ ئۆزقولىرىدىكى پۇل - مالغا مۇناسىۋەتلىك بولغان ھەق - ھوقۇقلارنى تونۇماسلىقى ۋە ئۇنى يولىدا ئىشلەتمىگەنلىكلىرىدىن ئىدى. الله تەئالا ئىنسانلارغا مال - دۇنيانى ئاتا قىلىش بىلەن بىرگە ئۇنى ياخشى يوللارغا ئىشلىتىشكە ۋە ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ئۇنىڭدىكى ھەقلىرىنى تولۇق ئادا قىلىشقا بۇيرىغان.« الله ساڭا ياخشىلىق قىلغاندەك، سەنمۇ (اللهنىڭ ئېھتىياجلىق بەندىلىرىگە)ياخشىلىق قىلغىن»

(قەسەس سۈرىسى77- ئايەت)

الله تەئالا مۇسۇلمان پۇل ئىگىلىرىنى ئېھتىياج ئىگىلىرىگە خەير - ئېھسان قىلىشقا بۇيرىغىنىدىن باشقا، ئۇلارنىڭ مال - دۇنياسىدىن مۇئەييەن مىقدارىنى ئۇلارغا زاكات يولى بىلەن بۆلۈپ بېرىشنى پەرز قىلىپ

بەلگىلىگەن.« ئۇلارنىڭ (يەنى مۇسۇلمان پۇل ـ ماللىرىدا تىلەيدىغان پېقىرغا ۋە تىلىمەيدىغان پېقىرغا بېرىشكە تېگىشلىك بولغان مۇئەييەن ھەق (يەنى زاكات)باردۇر.»

(مەئارىج سۈرىسى24-25- ئايەتلەر)

الله تەئالا قۇرئان كەرىمنىڭ كۆپلىگەن ئايەتلىرىدە زاكاتنى ئادا قىلىشنىڭ زۆرۈرلىكىنى تەكىتلىگەن ۋە زاكاتنى بەرمىگۈچىلەرنىڭ(ئاخىرەتتە) تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز قاتتىق ئازاپ ـ ئوقۇبەتلەرگە دۇچار بولىدىغانلىقىنى جاكارلىغان.

« ئى مۆمىنلەر! ھىبرىلەرۋە راھىبلەردىن (يەھۇدىي ۋە خىرىستىئان ئۆلىمالىرىدىن) نۇرغۇنلىرى كىشىلەرنىڭ پۇل ـ ماللىرىنى ھەقىقەتەن ھارام يەيدۇ، (كىشىلەرنى) اللهنىڭ دىنىغا كىرىشتىن توسىدۇ، ئالتۇن ــ كۈمۈش يىغىپ، ئۇنى اللهنىڭ يولىدا سەرپ قىلمايدىغانلارغا (دوزاختا بولىدىغان) قاتتىق ئازاب بىلەن بشارەت بەرگىن. ئۇ كۈندە (يەنى قىيامەت كۈندە) ئۇ ئالتۇن ــ كۈمۈشلەر جەھەننەمنىڭ ئوتىدا قىزىتىلىپ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ پېشانىلىرى، يانلىرى ۋە دۈمبىلىرى داغلىنىدۇ. ئۇلارغا:« بۇ سىلەرنىڭ ئۆزۈڭلار ئۈچۈن يىغقان ئالتۇن ـ كۈمۈشۈڭلار (سىلەر بۇ دۇنيايىڭلاردىكى اللهنىڭ ئېھتىياجلىق بەندىلىرىگە بېرىلىشكە تېگىشلىك ھەققىنى ئادا قىلمىدىڭلار) يىغقان ئالتۇن ـ كۈمۈشۈڭلارنىڭ ۋاباسىنى تېتىڭلار» دېيىلىدۇ.»

(تەۋبە سۈرىسى34 ـ ئايەت)

« الله ئۆز پەزلىدىن بەرگەن نەرسىلەرگە (يەنى پۇل ـ مالغا) بېخىللىق قىلىدىغانلار بېخىللىقىنى ئۆزلىرى ئۈچۈن پايدىلىق دەپ گۇمان قىلمىسۇن،

ئەمەلىيەتتە، بۇ ئۇلار ئۈچۈن زىيانلىقتۇر. ئۇلارنىڭ بېخىللىق قىلغان نەرسىسى قىيامەت كۈنىدە ئۇلارنىڭ بوينىغا تاقاق قىلىپ سېلىنىدۇ.»

(ئالئىمران سۈرىسى180- ئايەت)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ماۋزۇدا مۇنداق دېگەن:« ئالتۇن، كۈمۈش ۋە باشقا بايلىقلارغا ئىگە بولۇپ تۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ھەققىنى (زاكاتىنى) بەرمىگەن كىشىگە قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ مال - دۇنيالىرى دوۋزاختا قىزىتىلغان تۆمۈرلەرگە ئايلىنىپ كېلىدۇ. ئۇنىڭ پېشانىسى، مۈرىسى ۋە ئۆشنىسى بۇ تۆمۈرلەر بىلەن داغلىنىدۇ. تۆمۈرلەر سوغۇپ قالغان ھامان يەنە قايتا قىزىتىلىپ يېقىلىدۇ. بىر كۈنى دۇنيانىڭ ئەللىك مىڭ يىلىغا توغرا كېلىدىغان قىيامەت كۈنىدە، ئىنسانلار ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىلىپ بولغىچە ئۇ شۇنداق داغلىنىپ ئازاپلىنىشقا داۋام قىلىدۇ. ئاندىن جەننەتكە ياكى دوۋزاخ تەرەپكە بولغان ئۆز يولىنى كۆرىدۇ.»

(مۇسلىم رىۋايىتى)

« الله تەئالا ئاتا قىلغان پۇل - مالنىڭ زاكاتىنى بەرمىگەن كىشىگە قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ مال - دۇنيالىرى ئىككى كۆزىنىڭ ئۈستىدە قورقۇنۇشلۇق قارا مېڭى بولغان ھەيۋەتلىك بىر ئىلانغا ئايلىنىپ كېلىپ ئۇنىڭ بوينىغا يۆرگىشىدۇ ۋە ئۇنىڭغا: « مەن سېنىڭ دۇنيادا يىغقان مال - دۇنيايىڭ» دەيدۇ »

(بۇخارىي رىۋايىتى)

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ:« مەن ھەرەمنى تاۋاپ قىلىۋېتىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلدىم. ئۇ كەبىنىڭ سايىسىدا ئولتۇراتتى، ئۇ مېنى كۆرۈپ:« مۇشۇ كەبىنىڭ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

رەببى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇلار چوقۇم زىيان تارتقۇچىلاردۇر! ئۇلار چوقۇم زىيان تارتقۇچىلاردۇر! دەپ تەكرارلىدى. مەن ئۇنىڭدىن، — يارەسۇلەللا! ئاتا - ئانام سىزگە پىدا بولسۇنكى، ئۇلار زادى كىملەر؟ — دەپ سورىۋىدىم، — ئۇلار پۇل ئىگىلىرىدۇر. پەقەت مال - دۇنياسىدىن ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن الله يولىدا سەرپ قىلغانلار بۇلارنىڭ سىرتىدا. ئەمما بۇنداقلار بەكمۇ ئاز. تۆگە،كالا، قوي ۋە باشقىمۇ بايلىقلارغا ئىگە بولغان تۈرۈپ زاكات بەرمىگەن قانداقلا ئادەم بولمىسۇن، ئۇنىڭ مال - دۇنيالىرى قىيامەت كۈنىدە چوڭ مۈڭگۈزلۈك هايۋانلارغا ئايلىنىپ كېلىپ ئۇنى مۈڭگۈزلىرى بىلەن ئۇسسۇپ يەنجىشكە باشلايدۇ. ئۇلارنىڭ ئاخىرى تۈگىگەن هامان باشتىكىلىرى قايتا كېلىپ قىيناشقا داۋام قىلىدۇ.»

(مۇسلىم رىۋايىتى)

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

ئىككىنچى باب

زاكاتنىڭ پەزىلىتى

زاكاتنىڭ تونۇشتۇرۇلۇشى

زاكات — ئىسلام دىنىدا، مۇسۇلمان پۇل - مال ئىگىلىرىدىن ئېلىپ، جەمئىيەتتىكى ئېھتىياج ئىگىلىرىگە بېرىش ئۈچۈن الله تەئالا تەرىپىدىن بەلگىلەنگەن بىر دىنىي سېلىقتۇر.

زاكات سۆزى لۇغەت ئېتىبارى بىلەن، پاكلاش ۋە ئۆستۈرۈش دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. زاكاتنىڭ ئىسلام شەرىئەت ئىستېمالىدىكى مەنىسى: مەخسۇس شەرتلەرگە ئاساسەن، مۇئەييەن مىقداردىكى مالنى ھەقلىق بولغان شەخسلەرگە تاپشۇرۇش دېمەكتۇر.

زاكاتتىن ئىبارەت بۇ ئىجتىمائىي پەرزنى ئادا قىلىش كاتتا ئىبادەتلەردىن سانالغىنىدەك، زاكات بېرىشكە ئىقتىدارى يېتىدىغان تۇرۇپ، ئۇنى ئادا قىلماسلىق ئەڭ ئېغىر گۇنادۇر.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى

زاكاتنىڭ پەرز بولۇشىنىڭ شەرتلىرى

زاكات تۆۋەندىكى شەرتلەرگە توشقان كىشلەرگە پەرز بولۇپ بۇيرىلىدۇ:

1. مۇسۇلمان بولۇش.

2. بالاغەتكە يەتكەن بولۇش.

3. ئەقىل ـ ھوشى جايىدا بولۇش.

4. مەلۇم مىقداردا پۇل ـ مالغا ئىگە بولۇش.

5. پۇل ـ مالغا ئىگە بولغىنىغا بىر يىل توشۇشى.

6. قەرزدار بولماسلىق.

بۇلارنىڭ تەپسىلاتى تۆۋەندىكىچە:

بىرىنچى شەرت: مۇسۇلمان بولۇش

ھەرقانداق بىر ئىبادەتنى ئورۇنلاشقا بۇيرۇلۇش ۋە ئۇنى ئادا قىلىش ئۈچۈن ئالدى بىلەن مۇسۇلمان بولۇش شەرت بولغىنىدەك، زاكاتنى ئىبارەت بۇ ئىجتىمائىي پەرزنى ئادا قىلىش ئۈچۈنمۇ مۇسۇلمان بولۇش شەرتتۇر.

مۇسۇلمان بولمىغانلار ئىسلام ئىبادەتلىرىگە بۇيرۇلمىغان. چۈنكى، ئۇلار بۇ ئىبادەتلەرگە سالاھىيەتلىك ئەمەستۇر.

ئىككىنچى شەرت: بالاغەتكە يەتكەن بولۇش

زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن بالاغەتكە يەتكەن (يەنى 14ياشقا تولغان) بولۇش شەرتتۇر. بالاغەتكە يەتمىگەن بالىلارنىڭ ئىلكىدىكى زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يەتكەن پۇل ـ مالغا زاكات كەلمەيدۇ. بۇ ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ كۆرۈشى بولۇپ، شافىئىي، مالىكىي ۋە ھەنبەلىي مەزھەبلىرىگە كۆرە، بالاغەتكە يەتمىگەن بالىلارنىڭ ئىلكىدىكى زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يەتكەن پۇل ـ مالغىمۇ زاكات كېلىدۇ. بۇلارنىڭ دەلىلى شۇكى، زاكات ئىقتىسادىي ئىبادەت بولغانلىقى ئېتىبارى بىلەن ئۇنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن بالاغەتكە يەتكەن بولۇش شەرت ئەمەس. بۇنىڭغا بىنائەن، بالاغەتكە يەتمىگەن بالىلارنىڭ ئىگىلىكىدىكى پۇل ـ مىلىدىنمۇ زاكات ئايرىلىدۇ. ئۇلارنىڭ زاكاتىنى ئۇلارنىڭ ئىگىلىرى ئۇلارنىڭ مەخسۇس مىلىدىن ئايرىپ بېرىدۇ.

ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ دەلىلى بولسا، زاكاتمۇ ناماز، روزا، ھەج ۋە باشقىمۇ ئىبادەتلەرگە ئوخشاش ئىسلام پەرزلىرىدىن بىرى بولغانلىقتىن ئۇنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈنمۇ بالىغ بولۇش شەرتتۇر. چۈنكى ئىسلام دىنىدىكى ئىبادەتلەرنىڭ ئادا قىلىنىشى ئۈچۈن بالىغ بولۇش شەرتتۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: « ئۈچ خىل كىشى قىلمىشلىرى ئۈچۈن جاۋابكارلىقتا تارتىلمايدۇ: ھوشىدىن كەتكەن كىشى ھوشىغا كەلگىچىلىك، ئۇخلىغان كىشى ئويغانغىچىلىك ۋە كىچىك بالىلار بالاغەتكە يەتكىچىلىك.»

(ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

بۇ مەسلىدە ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ دەلىلى كۈچلۈك بولغانلىقى ئۈچۈن بىزمۇ بۇ مەزھەبنىڭ كۆرۈشىگە قوشۇلىمىز.

ئۈچىنچى شەرت: ئەقىل ـ ھوشى جايىدا بولۇش

زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يەتكەن پۇل ـ مالغا ئىگە بولغان ساراڭلارغا زاكات پەرز بولمايدۇ. چۈنكى ئىسلام دىنىدىكى ئىبادەتلەرنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن ئۇنىڭغا بۇيرۇلغۇچىنىڭ ئەقىل ـ ھوشى جايىدا بولغان بولۇشى شەرتتۇر. ساراڭلارمۇ بۇ مەسلىدە بالاغەتكە يەتمىگەن بالىلارغا ئوخشاشتۇر. مانابۇ، ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ كۆرۈشىدۇر.

ئەمما شافىئىي، مالىكى ۋە ھەنبەلى مەزھەبلىرىگە كۆرە، ئەقىل ھوشى جايىدا بولمىغان ساراڭلارنىڭ زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يەتكەن پۇل ـ مېلى بولسا ئۇلارنىڭمۇ زاكات بېرىشى پەرز بولىدۇ. ئۇلارنىڭ پۇل ـ مېلىنىڭ زاكاتىنى ئۇلارنىڭ ئىگىلىرى ئۇلاردىن ۋەكىل بولۇپ ئۇلارنىڭ ماللىرىدىن بېرىدۇ.

ھەر ئىككى مەزھەبنىڭ دەلىلى يوقىرىقى، بالاغەتكە يەتمىگەن بالىلارنىڭ مەسلىسى توغرىلىق كەلتۈرۈلگەن دەلىللارنىڭ ئۆزىدۇر. بۇ مەسلىدىمۇ ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ كۆرۈشى ئەمەل قىلىشقا ئەرزىيدۇ.

تۆتىنچى شەرت: مەلۇم مىقداردا پۇل ـ مالغا ئىگە بولۇش

ئىسلام شەرىئىتى زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن بەلگىلىگەن مىقدارغا يەتمىگەن پۇل ـ مالغا ئىگە بولغان كىشىگە زاكات پەرز ئەمەس. چۈنكى زاكات بايلار ئۈچۈن بۇيرۇلغان بىر پەرزدۇر. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «

زاكات ـ مۇسۇلمان بايلىرىدىن ئېلىپ ئۇلارنىڭ پېقىرلىرىغا بېرىلىدىغان بىر پەرزدۇر » دەپ كۆرسەتكەن.

(بۇخارىي ۋە مۇسلىم رىۋايىتى)

زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن ــ بەزى كىشىلەرنىڭ چۈشەنگىنىدەك ــ ئاتالغان بايلاردىن ياكى مىليونېرلاردىن بولۇش شەرت ئەمەس. بەلكى زاكاتنى پەرز قىلىدىغان مىقدار شەرىئەتتە بايلىق دەپ ساناالغان مىقدار بولۇپ، ئۇ بولسىمۇ، كىشىنىڭ نورمال ئېھتىياجىدىن تاشقىرى 200دىرھەم (595 گرامم) كۆمۈش ياكى 20 مىسقال ياكى 20 دىنار (21ئىيارلىق ئالتۇندىن 85 گرامم) ئالتۇننىڭ قىممىتىدىكى پۇل ـ مېلىنىڭ بولۇشىدىن ئىبارەتتۇر. ئۆزىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ ئېھتىياجىدىن تاشقىرى 85گرامم ئالتۇر ياكى 595 گرامم كۆمۈش كەلگۈچىلىك ئىقتىسادقا ئىگە بولغان كىشى ئۈچۈن زاكات پەرز بولىدۇ. چۈنكى ئائىلىسىنىڭ نورمال ئېھتىياجىدىن تاشقىرى ھالدا يوقىرىقى زاكات مىقدارىغا ياكى ئۇنىڭدىن كۆپرەككە ئىگە بولغان ئادەم ئىسلام شەرئىتى نەزەرىدە باي ھېسابلىنىدۇ. نەتىجىدە ئۇنىڭ زاكات بېرىشى پەرز بولۇپ بۇيرۇلغان بولىدۇ.

پېقىرلارنىڭ مەنپەئەتىنى كۆزدە تۇتۇش مەقسىتىدە، يوقىرىقى ئالتۇرن ۋە كۆمۈش مىقدارىنىڭ قايسىسىنىڭ قىممىتى ئەرزان بولسا شۇ ھېسابقا ئېلىنىدۇ، يەنى 85گرامم ئالتۇننىڭ باھاسى 595 گرامم كۆمۈشنىڭ باھاسىدىن ئەرزان بولسا، زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن ئالتۇننىڭ مىقدارى ئېتىبارغا ئېلىنىدۇ. ئەگەر 595 گرامم كۆمۈشنىڭ باھاسى 85 گرامم ئالتۇننىڭ باھاسىدىن ئەرزان بولسا، زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن كۆمۈشنىڭ مىقدارى ئېتىبارغا ئېلىنىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام زاكاتنىڭ پەرز بولۇشدا ئېتىبار قىلىندىغان مىقدارنى بەلگىلەپ: « 20 مىسقال (ياكى 20 دىنار) غا يەتمىگەن ئالتۇنغا زاكات كەلكەيدۇ. ئالتۇن 20 مىسقالغا يەتسە ۋە ئۇنىڭ مۈلكىگە كىرگەنگە بىر يىل ئۆتسە، ئۇنىڭدىن يېرىم مىسقال زاكات بېرىلىدۇ. ئۇنىڭدىن كۆپ بولغىنىغا شۇ ھېساب (يەنى 20 مىسقالغا يېرىم مىسقالدىن زاكات بېرىش) بويىچە زاكات بېرىلىدۇ. ئىگە بولغىنىغا بىر يىل ئۆتمىگەن پۇل - مالغا زاكات كەلمەيدۇ.»

(ئەھمەد، بەيھەقىي ۋە ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

« بەش ئاۋاقتا يەتمىگەن كۈمۈشكە زاكات كەلمەيدۇ» دەپ كۆرسەتكەن.

(بۇخارىي رىۋايىتى)

بىر ئاۋاق 40 دىرھەمگە تەڭ. نەتىجىدە، 5 ئاۋاق 200(يەنى: 5 X 40 = 200 دىرھەم = 595 گىرام)غا تەڭ بولىدۇ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام ھەر 20دىنار(يەنى 20 مىسقال) ئالتۇندىن يېرىم مىسقال ۋە ھەر 40 دىرھەم كۈمۈشتىن بىردىرھەم زاكات بېرىشكە بۇيرۇيتتى.»

(تىرمىزى رىۋايىتى)

يوقىرىقىلار ئىسلام شەرىئىتىنىڭ زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن بەلگىلىگەن مۆئەييەن مىقدارى بولۇپ، بۇنىڭدا بايلارنىڭ ۋە ئوتتۇرا ھاللارنىڭ ماددىي ياردىمى بىلەن ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ يۈكلىرىنى يەڭگىللىتىش كۆزدە تۇتۇلغان. يوقىرىقى مۆئەييەن مىقداردىن ئاز ئىقتىسادقا ئىگە بولغان كىشىلەرگە زاكات پەرز ئەمەستۇر. بىراۋنىڭ زاكات بېرىشكە

سالاھىيەتلىك بولۇشى ئۈچۈن ئۇنىڭ نورمالدىكى ئائىلە ئېھتىياجىدىن تاشقىرى يوقىرىقى زاكات ئۆلچىمىگە يەتكەن ياكى ئۇنىڭدىن كۆپرەك مىقداردا پۇل ـ مېلى بولۇشى شەرتتۇر. بۇنىڭغا بىنائەن، ئۇنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ ئېھتىياجىدىكى كىيىم ـ كېچەكلىرى، ئۆي ـ ئىمارەتلىرى، ئىشلىتىۋاتقان ماشىنىلىرى ۋە ئايالىنىڭ، قىزلىرىنىڭ، كېلىنلىرىنىڭ زىننەت بويۇملىرى زاكاتنىڭ پەرز بولۇش ئۆلچىمىگە كىرمەيدۇ. بەلكى ئۇنىڭ ئۆي ـ ئىمارەتلىرى قانچىلىك ھەشەمەتلىك ، ئىشلىتىۋاتقان ماشىنىسى قانچىلىك قىممەت باھالىق بولۇپ كەتسۇن ئۇلارغا زاكات كەلمەيدۇ. چۈنكى بۇلار ئېھتىياجىنىڭ ئىچىدىكى شەيئىلەردۇر. شۇنىڭدەك، ئۆي جابدۇقلىرى، سانائەت ئەشيالىرى، كىتاب ـ ماتېرىياللىرى ۋە مۇجاھىدلارنىڭ قۇراللىرى زاكاتنىڭ پەرز بولۇش ئۆلچىمىگە كىرمەيدۇ ۋە زاكات كەلمەيدۇ. يوقىرىقىلار قوللىنىش ئۈچۈن ئەمەس، تىجارەت ئۈچۈن تۇتۇلغان بولسا، ئۇلارغا ئەلۋەتتە زاكات كېلىدۇ.

بەشىنچى شەرت: پۇل ـ مالغا ئىگە بولغانغا بىر يىل ئۆتۈشى

زاكات بېرىشنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن يېتەرلىك بولغان مۇئەييەن زاكات مىقدارىغا ئىگە بولغاندىن باشلاپ قەمەرىيە (ھىجرىيە) يىل ھېسابىدا تولۇق بىر يىلنىڭ ئۆتىشى زاكاتنىڭ شەرتلىرىدىن بىرىدۇر. ئىگە بولغانغا بىر يىل تولۇق توشمىغان پۇل ـ مالغا زاكات كەلمەيدۇ. بۇ ھەقتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: « ئىگە بولغانغا تولۇق بىر يىل توشمىغان مال ـ مۈلۈككە زاكات كەلمەيدۇ» دەپ كۆرسەتكەن.

(ئىبنى ماجە رىۋايىتى)

ئەمما ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلارنىڭ ئۆشرە زاكاتىنى ئايرىش ئۈچۈن يىل ئۆتۈشى شەرت قىلىنمايدۇ. بەلكى ئۇلارنى يىغقان كۈنى ھېسابتۇر. مەدەنلەر ئۈچۈنمۇ ئۇلارنى چىقارغان كۈنى ھېسابقا ئېلىنىدۇ.

ئىسلام دىنى كىشىلەرنىڭ مەنپەئەتىنى بىرىنچى ئورۇندا قويىدۇ. پۇل - مال ئىگىلىرىنى زىيانغا ئۇچرىتىشنى خالىمايدۇ. شۇڭا ئۇ بايلارغا زاكات چىقىرىشنى پەرز قىلىش بىلەن بىرگە، ئۇلارنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىشىدىن بۇرۇن ئۇلارغا تولۇق بىر يىل ۋاقىت بەرگەن. مانابۇ، ئۇلارنىڭ پۇل - ماللىرىنى تىجارەت ۋە باشقىمۇ يوللۇق ۋاسىتىلەر بىلەن ئۆستۈرۈۋېلىشى، ئاندىن زاكاتنى دەسمى مالدىن ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ چىققان پايدىسىدىن بېرىشى ئۈچۈن پۇرسەت يارىتىپ بەرگەنلىك بولۇشى ئېھتىمال. ئەگەر پۇل ئىگىلىرى ئۆزلىرىنىڭ دەسمىلىرىنى بۇيرۇلغان يوللار بىلەن ئۆستۈرۈشكە تىرىشمىغانلىقتىن ئۆستۈرەلمىگەن بولسا، ئۇ ئۆزلىرىنىڭ يېتەرسىزلىكىدىندۇر. ئەمما زاكات بۇ ھالەتتىمۇ ئۇلارنىڭ زىممىسىدىن ساقىت بولمايدۇ.

ئالتىنچى شەرت: قەرزدار بولماسلىق

زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن قەرزدار بولماسلىق شەرتتۇر. چۈنكى زاكات - نورمالدىكى ئېھتىياجىدىن تاشقىرى مۇئەييەن مىقدارغا يەتكەن پۇل - مالغا ئىگە بولغانلارغا بۇيرۇلغان پەرزدۇر. ھالبۇكى، قەرزدار بولغان ئادەم ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ قاتارىدىن سانىلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭغا زاكات پەرز ئەمەستۇر. ئەگەر بىراۋنىڭ نورمال ئائىلە ئېھتىياجىدىن تاشقىرى زاكات بېرىش مىقدارىغا يېتىپ ئاشىدىغان پۇل - مېلى بولۇپ ئۈستىدە بۇ مىقدارنى بېسىپ چۈشىدىغان كۆلەمدە قەرز بولسا ئۇ باي ھېسابلانمايدۇ. بەلكى پېقىرنىڭ قاتارىغا كىرىدۇ. نەتىجىدە ئۇنىڭغا زاكات پەرز بولمايدۇ. ئەگەر بىراۋنىڭ قولىدا نورمال ئېھتىياجىدىن تاشقىرى پۇل - مېلى بار بولۇپ،

ئۇستىدە قەرزمۇ بولسا، ئۇ ئاۋۋال قەرزىسىنى ئۆتەيدۇ، ئاندىن قەرزدىن ئاشقىنى زاكاتنىڭ پەرز بولۇش مىقدارىغا يەتسە ئۇنىڭدىن زاكات بېرىدۇ. ئەگەر ئۇ مىقدارغا يەتكۈدەك نەرسە قالمىسا ئۇنىڭغا زاكات كەلمەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام :« زاكات بايلاردىن ئېلىنىدۇ. زاكاتنىڭ پەرز بولۇش مىقدارىغا يەتكۈدەك پۇل ـ مېلى بولمىغان ئادەم باي ھېسابلانمايدۇ.» دەپ كۆرسەتكەن.

(بۇخارىي رىۋايىتى)

ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بۇ ماۋزۇدا: « قولىدا مىڭ دىرھەم پۇلى بولغان بولسىمۇ، ئۇستىدە مىڭ دىرھەم قەرزىسى بار ئادەمگە زاكات پەرز ئەمەستۇر»دەپ كۆرسەتكەن.

زاكاتنى ئادا قىلىشنىڭ شەرتى

الله تەئالا بۇيرىغان ھەر قانداق بىر پەرزنى ئادا قىلىشنىڭ ئۆزى ئىبادەت بولغاندەك، زاكاتنى ئادا قىلىشمۇ كاتتا ئىبادەتتۇر. ھەر قانداق بىر ئىبادەتنى ئادا قىلىش ئۈچۈن ئالدى بىلەن ئۇنىڭغا كۆڭۈلدە نىيەت باغلاش شەرت قىلىنغاندەك، زاكاتنى ئادا قىلىشتىمۇ ئۇنى نىيەت قىلىش شەرتتۇر. ئۇ بولسىمۇ، زاكات بەرگۈچىنىڭ زاكاتنى بەرگەن ۋاقتىدا ياكى ئۇنى بېرىش ئۈچۈن ئومۇمىي مېلىدىن ئايرىغان ۋاقتىدا، ئۆزىنىڭ زاكات بېرىۋاتقانلىقىنى كۆڭلىدە ھېس قىلىشى دېمەكتۇر. لېكىن زاكاتنى ئالغۇچى پېقىرلارنىڭ

www.uyghurkitap.com

ئۇنىڭ زاكات ئىكەنلىكىنى بىلىشى شەرت ئەمەس. ھەتتا زاكات بەرگۈچى زاكات ئالغۇچىنىڭ كۆڭلىنى ئايىغانلىقتىن ئىچىدە زاكاتنى نىيەت قىلىپ تۇرۇپ، ئۇنى ئالغۇچىغا ھەدىيە ياكى ياردەم نامىرى ئاستىدا بەرسىمۇ زاكات ئادا تاپىدۇ. چۈنكى نىيەتنىڭ ئورنى قەلبتۇر. ئۇنى ئېلان قىلىش شەرت ئەمەس. پەقەت ئۇنىڭ زاكات ئىكەنلىكىنى الله تەئالانىڭ بىلىشى يېتەرلىكتۇر. الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە، ھەر قانداق ئىبادەتنىڭ قوبۇل بولۇشى ئۈچۈن نىيەتنىڭ شەرت ئىكەنلىكىگە ئىشارەت قىلىپ مۇنداق دېگەن:« ئۇلار پەقەت ئىبادەتنى اللهغىلا خالىس (نىيەت بىلەن) قىلغان، ھەق دىنغا ئېتىقاد قىلغان ھالدا اللهغىلا ئىبادەت قىلىشقا بۇيرۇلدى.»

(بەييىنە سۈرىسى 4- ئايەت)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن:« ھەقىقەتەن ئەمەللەرنىڭ قوبۇل بولۇشى نىيەتلەر بىلەن بولىدۇ. ھەر كىم ئۆزىنىڭ نىيەت قىلغان نەرسىسىگە يېتىدۇ.»

(بۇخارىي ۋە مۇسلىم رىۋايىتى)

يوقىرىقى شەرتكە بىنائەن، بىراۋ بىرسىدىن قەرز ئالغان بولۇپ، ئۇنى ۋاقتىدا قايتۇرالمىغان بولسا، قەرز بەرگۈچىنىڭ مەزكۇر قەرزنى زاكاتقا ھېسابلىشى جائىز ئەمەس. چۈنكى ئۇ قەرزنى بەرگەن ۋاقتىدا زاكاتنى نىيەت قىلغان ئەمەس، بەلكى قەرز ھېسابىدا بەرگەن. بۇنداق شارائىتتا، قەرز بەرگۈچى ئۆزىنىڭ زاكاتقا بېرىش ئۈچۈن ئايرىغان پۇلنى قەرزدارغا زاكات نىيىتى بىلەن بېرىپ بولۇپ، ئاندىن ئۇنىڭدىن قەرزىسنى سورىسا ۋە ئالسا بولىدۇ.

ھەنبەلی مەزھىبگە كۆرە، زاكاتنىڭ نىيىتىنى زاكات بېرىشتىن ياكى زاكات بېرىلىدىغان مىقدارنى ئومۇمى مالدىن ئايرىشتىن قىسقا بىر مۇددەت بۇرۇن قىلىشمۇ جائىزدۇر. چۈنكى، زاكاتنى ئۇنىڭغا ھەقلىق بولغان ئېھتىياج ئىگىلىرىگە يەتكۈزۈپ بېرىش ئىشىدا ئۆزى ئۇچۇن باشقىسىنى ۋەكىل قىلىش جائىزدۇر. ئىبنى قۇدامە « المغني» ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دەپ يازىدۇ: « زاكات بەرگۈچى ئۆزىنىڭ پۇل - مىلىنىڭ زاكاتىنى ئېھتىياج ئىگىلىرىگە تاپشۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن زاكاتنى نىيەت قىلغان ھالدا بىراۋنى ئۆزىنىڭ ئورنىدا ۋەكىل قىلىپ زاكاتقا ئايرىلغان مىقدارنى ئۇنىڭ قولىغا تاپشۇرغان بولسا، ۋەكىل بولغان كىشىنىڭ قايتا نىيەت قىلىشى شەرت ئەمەس. ئەگەر زاكات مىلىنىڭ ئىگىسى زاكاتنى نىيەت قىلمىغان بولسا ۋەكىلنىڭ نىيەت قىلغىنىنىڭ پايدىسى يوق. چۈنكى زاكات بەرگۈچى ئۇ ئەمەس »

(«المغني - ئېھتىياجنى قاندۇرغۇچى ئىلىم » 4- جىلد 88 - بەت: ئىبنى قۇدامە)

زاكاتنى ئادا قىلىشنىڭ ۋاقتى

نورمال ئائىلە ئېھتىياجىدىن تاشقىرى زاكات بېرىشكە تېگىشلىك بولۇش مىقدارىغا يەتكەن پۇل - مالغا ئىگە بولغان كىشىنىڭ ئۇنىڭغا ئىگە بولغىنىغا تولۇق بىر يىل تولۇشى بىلەن ئۇنىڭ زاكاتىنى كېچىكتۈرمەستىن ھامان ئادا قىلىشى بەلگىلىنىدۇ. بۇ پۈتۈن فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ بىردەك ئىتتىپاقىدۇر. چۈنكى، زاكاتنى ئادا قىلىشنىڭ ۋاقتى بەلگىلىنىپ بولغاندىن

كېيىن ئۇنى كېچىكتۈرۈش زاكات ئېلىشقا ھەقلىق بولغان ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن زىيانلىقتۇر. يەنە بىر تەرەپتىن پەرز بولۇپ بەلگىلىنىپ بولغان زاكاتنى ۋاقتىدا ئادا قىلمىغان كىشى ئۆزىگە ۋە باشقىلارغا كۆپ ھاللاردا زىيانكەشلىك قىلغان بولىدۇ. چۈنكى، مۇبادا ئۇ زىيانغا ئۇچراپ ياكى تىجارىتى بوھرانغا ئۇچراپ پۇل - مالدىن ئايرىلىپ قالسا، بەلگىلىنىپ بولغان مەزكۇر زاكات ئۇنىڭ زىممىسىدىن ساقىت بولمايدۇ. بۇ ۋاقىتتا ئۇ ئۆزىنى ۋە ئېھتىياج ئىگىلىرىنى زىيانغا ئۇچراتقان بولىدۇ. شۇڭا زاكاتنى يىلنىڭ توشۇشى بىلەن تەڭ كېچىكتۈرمەستىن بېرىش پەرزدۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە: «مالغا ئارىلاشقان زاكات ئاخىرى شۇ مالنى ھالاك قىلماي قالمايدۇ.» دېگەن. (بۇخارىي رىۋايىتى) يەنى ئىگە بولغىنىغا بىر يىل تولغاندىن كېيىنمۇ زاكاتى ئايرىلمىغان پۇل - مال ئاخىرى ھالاكەتكە يۈز تۇتىدۇ، دېگەنلىك.

زاكاتنى بېرىشكە تېگىشلىك پۇل - مالغا ئىگە بولغىنىغا بىر يىل تولماستىن، ئۇ نىڭدىن ئايرىلىپ قالغان كىشىگە زاكات كەلمەيدۇ. چۈنكى ئىگە بولغان پۇل - مالغا بىر يىل تولۇش زاكاتنىڭ پەرز بولۇپ بەلگىلىنىشى ئۈچۈن شەرتتۇر. ئەمما يىل توشقاندىن كېيىن زاكاتنى ئېھتىياج ئىگىلىرىگە چىقىرىپ بېرىشتىن بۇرۇن ھالاك بولغان پۇل - مالنىڭ زاكاتى ئۇ كىشىنىڭ زىممىسىدا قالغان بولىدۇ. ئۇ پەقەت بېرىش بىلەنلا ئادا تاپىدۇ. چۈنكى، بۇ زاكات پۈتۈن شەرتلىرى تولۇق بولغان ۋە بېرىشلا قالغان زاكات بولغانلىقتىن، ئۇ كەچۈرۈم قىلىنمايدۇ. شۇڭمۇ ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرى يىل توشقان ھامان زاكاتنى كېچىكتۈرمەستىن ئادا قىلىشنىڭ تولىمۇ زۆرۈرلىكىنى ھەممىسى بىردەك تەكىتلەيدۇ.

زاكاتنى يىل توشۇشتىن بۇرۇن ئادا قىلىشقا بولامدۇ؟

ئـالدى بىلـەن شـۇنى كەسكىن ئېيتىش كېرەككى، ئىسلام دۇنياسىدىكى پۈتـۈن فىقھشـۇناس ئالىملىـرى زاكاتـنى ۋاقـتىدىن بـۇرۇن ئـادا قىلىشـنىڭ جائىـزلىقىدا ئىتتىپاقتۇر. ئۇلار بۇ ماۋزۇدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زاكاتنى يىـل توتۇشـتىن بۇرۇن بىرىشكە رۇخسەت قىلغان قىلغانلىقىنى ئاساس قىلىدۇ. ئىبـنى ئابـباس رەزىـيەللاھۇ :« مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن زاكاتنى يىل توشۇشـتىن بـۇرۇن ئـادا قىلىـش مەسىلىسى ھەققىدە سورىغىنىمدا، ئۇ بۇنىڭغا رۇخسەت قىلغان» دەيدۇ.

(ئىبنى ماجە رىۋايىتى)

ھەسەنۇلبەسـرىي رەزىـيەللاھۇ ئـەنھۇنىڭ 3يىللىـق زاكـات مىقدارىـنى ئالدىـئالا بەرگـەن كىشىنىڭ بەرگەن بۇ زاكاتى ئادا تاپامدۇ. دەپ سورالغىنىدا، ئۇنى ئادا تاپىدۇ ۋە جائىز، دەپ پەتىۋا بەرگەنلىكى قەيت قىلىنغان.

بىـزمۇ يوقـىرىقىلارنىڭ پىكرىگە قوشۇلۇپ دەيمىزكى، الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە:« ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشقا ئالدىرائلار» دەيدۇ.

(بەقەرە سۈرىسى 148- ئايەت)

ئىسـلام پەرزلىـرىدىن بىـرى بولغـان زاكاتنى ئادا قىلىش شۈبھىسىزكى، ئـەڭ ياخشـى ئەمـەل ـ ئىبادەتـتۇر. بۇنـداق ئىكـەن، خالىغـان كىشـىنىڭ بىر يىللىـق، ئىككـى يىللىـق يـاكى ئۇنىڭـدىن كۆپرەك يىلنىڭ زاكاتىنى ئالدىنئالا بىرىشـى جائىـزدۇر ۋە ياخشى ئەمەلنى قىلىشقا ئالدىرىغانلىقىدۇر. خۇسۇسەن،

مۇسۇلمانلارنىڭ بېشىغا قۇرغاقچىلىق، يەر تەۋرەش، سەل، سوقۇش ۋە باشقىلار قاتارلىق پالاكەتلەر كەلگەن ۋاقىتلاردا ئۇلارنىڭ دەرتلىرىگە دەرمان بولۇش ئۈچۈن كېلىدىغان يىللارنىڭ زاكاتلىرىنى ئالدىنئالا بېرىش ئەلۋەتتە ياخشى ئىش بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ئۇلۇغ ئىبادەتلەردىن سانىلىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ماۋزۇدا:« بىرەر مۇسۇلماننى بۇ دۇنيانىڭ قىيىنچىلىقلىرىدىن بىرەر قىيىنچىلىقتىن چىقارغان كىشىنى اللهتائالا قىيامەت كۈنىنىڭ قىيىنچىلىقلىرىدىن چىقىرىدۇ.» دەپ كۆرسەتكەن.

ئۆستىدە ئادا قىلىشقا تېگىشلىك زاكات قالغان هالدا ئۆلگەن كىشى ھەققىدە

زاكات بېرىش شەرتىگە توشقان پۇل ـ مېلىنىڭ زاكاتىنى ئايرىشتىن بۇرۇن ئۆلۈپ كەتكەن كىشىنىڭ ئۈستىدە قالغان مەزكۇر زاكاتنى ئۇنىڭ ۋارىسلىرى بەرسە بولامدۇ؟ دېگەن مەسىلە ئۈستىدە فىقھشۇناس ئالىملىرى ئىختىلاپقا چۈشكەن:

شافىئىي ۋە ھەنبەلىي مەزھەبلىرىگە كۆرە، زاكات بېرىش شەرتلىرىگە توشقان پۇل ـ مېلىنىڭ زاكاتىنى بېرەلمەي ئۆلگەن كىشىنىڭ ۋارىسلىرى ئۇنىڭ قالدۇرغان پۇل ـ مېلىدىن ئۇنىڭ ئورنىدا زاكات بېرىشى كېرەك. ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى:« بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ، ــ يا رەسۇلەللا! ئانام ۋاپات بولدى، ئۇنىڭ

ئۈستىدە تۇتالمىغان بىر ئايلىق پەرز روزا قالغانىدى. ئۇنىڭ ئورنىغا مەن تۇتۇپ قويسام بولامدۇ؟ — دەپ سورىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام — ھەئە، الله تەئالانىڭ ھەققىنى ئادا قىلىش ھەممىدىن ئەۋلادۇر — دەپ جاۋاپ بەرگەنتى.»

(بۇخارىي رىۋايىتى)

يوقىرىقى ئىككى مەزھەپ ۋەكىللىرى زاكاتنى روزىغا قىياس قىلىش ئارقىلىق زاكاتنىمۇ ئۇنىڭ ۋارىسلىرى ئۇنىڭ ئۈچۈن بىرىپ ئادا قىلسا بولىدۇ، دىگەن كۆزقاراشتا بولغان.

ئەمما ھەنەپىي مەزھىبىگە كۆرە، زاكات بەرمەي ئۆلگەن كىشى ئۈچۈن ئۇنىڭ ۋارىسلىرىنىڭ بىرىشى لازىم ئەمەس. ئەگەر ئۆلگۈچى ئۈستىدە قالغان زاكاتنى ئادا قىلىۋىتىش ئۈچۈن ۋارىسلىرىغا مەخسۇس ۋەسىيەت قىلغان بولسا، بۇ ۋاقىتتا ئۇنىڭ مىراس قالدۇرغان پۇل - مېلىنىڭ ئۈچتە بىرىدىن زاكات بىرىلىدۇ. چۈنكى زاكاتنى ئادا قىلىش ئىبادەتتۇر. ھەر قانداق بىر ئىبادەتنىڭ الله تەئالانىڭ دەرگاھىدا قوبۇل بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى ئورۇنلىغۇچىنىڭ شۇنىڭغا نىيەت قىلىشى شەرت بولغاندەك، زاكاتنىڭ قوبۇل بولۇشى ئۈچۈنمۇ ئۆلگۈچىنىڭ ئۇنى ئادا قىلىشنى نىيەت قىلغان، شۇ نىيىتىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ۋارىسلىرىغا بۇ ھەقتە ۋەسىيەت قىلغان بولۇشى شەرتتۇر. ھالبۇكى، ئۆلگۈچى ئۈستىدىكى زاكات توغرىلىق ۋەسىيەت قىلمىغان ۋە ئۇنىڭ ئۆلشى بىلەن ئۇنىڭ مال - دۇنياسى ۋارىسلىرىنىڭ ھەققىگە ئايلانغان تۇرسا، ۋارىسلىرىنىڭ بىرىپ قويۇشى بىلەن ئۇنىڭ ئۈستىدىكى بۇ قەرز، يەنى زاكات قانداقمۇ ئادا تاپسۇن؟ ئىبادەتلەر ئەسلىدە ئىنسانلارنى سىناش: ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئىتائەتچان بىلەن ئاسىينى ئايرىش ئۈچۈن پەرز قىلىنغان تۇرسا، ئۆلگۈچىنىڭ ئىرادىسىسىز ۋە ۋەسىيىتىسىز ھالدا باشقىسىنىڭ

ئورۇنـلاپ قويغـان بـۇ ئىبادەتنى قانداقمۇ قوبۇل بولسۇن؟! شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ بۇ مەسىلىدە ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ كۆرۈشىگە قوشۇلىمىز.

ئۈچىنچى باب

زاكات كېلىدىغان ماللار

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرىسى

زاكات كېلىدىغان ماللار

زاكات كېلىدىغان ماللار تۆۋەندىكىچە:

1. نەق پۇل
2. تىجارەت ماللىرى
3. ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلار
4.چارۋا ماللىرى .
5. يەر ئاستى بايلىقلىرى
6. دېڭىز بايلىقلىرى
7. شېرىكەت ھەسسىدارلىقى

نەق پۇل زاكاتىنىڭ مىقدارى

ئالتۇن، كۈمۈش، يۈەن، تەڭگە، سوم ، رىيال، دوللار ۋە باشقىمۇ خەلق پۇللىرى قاتارلىق نەق پۇلنىڭ زاكات مىقدارى % 2.5 (يۈزدىن ئىككى يېرىم

پىرسەنت)تۇر. يەنى نورمال ئائىلە ئېھتىياجىنىڭ سىرتىدا 21 ئىيارلىق ئالتۇندىن 85گرامم ئالتۇن ياكى 595 گرامم كۈمۈشى ياكى بۇنىڭ قىممىتىدە نەق پۇلى بولغان كىشىنىڭ ئومۇمىي نەق پۇلىدىن % 2.5 نى زاكاتقا بېرىشى پەرزدۇر. بۇ نىسبەت 40 دىن 1گە تەڭ، يەنى 40مىڭ يۈۋەن خەلق پۇلىغا ئىگە بولغان كىشىگە مىڭ يۈۋەن زاكات ئايرىش پەرز بولۇپ بەلگىلىنىدۇ. مانابۇ، % 2.5 گە تەڭدۇر. بۇنىڭ دەلىلى تۆۋەندىكى ھەدىسلەر:

« كۈمۈشنىڭ زاكاتىنى ھەر بىر قىرىق دىرھەمگە بىر دىرھەمدىن ھېسابلاپ كەلتۈرۈڭلار. كۈمۈش 200 دىرھەمگە يەتمىگىچىلىك ئۇنىڭغا زاكات كەلمەيدۇ. كۈمۈش مىقدارى 200دىرھەمگە يەتسە ئۇنىڭدىن 5 دىرھەم زاكات بېرىلىدۇ. ئۇنىڭدىن كۆپ بولغىنىغا شۇ ھېساب(يەنى ھەر 200 دىرھەمگە 5 دىرھەمدىن ئايرىش) بويىچە ھېسابلاپ زاكات بېرىلىدۇ.»

(ئەبۇداۋۇد رىۋايىتى)

« كۈمۈشنىڭ مىقدارى 200 دىرھەمگە يەتسە ۋە ئۇنىڭغا ئىگە بولغانغا تولۇق بىر يىل ئۆتكەن بولسا، ئۇنىڭغا 5دىرھەم كۈمۈش پۇل زاكات كېلىدۇ. ئالتۇن مىقدارى 20مىسقالغا (ياكى 20 دىنار)غا يەتمىگىچىلىك ئۇنىڭغا زاكات كەلمەيدۇ. ئۇ 20 مىسقالغا يەتسە ۋە ئۇنىڭغا ئىگە بولغانغا تولۇق بىر يىل ئۆتكەن بولسا، ئۇنىڭغا يېرىم دىنار ئالتۇن زاكات كېلىدۇ. ئىگە بولغىنىغا بىر يىل توشمىغان پۇل ـ مالغا زاكات كەلمەيدۇ.»

(ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

يۇقىرىقى ھەدىسلەر نەق پۇل زاكاتىنىڭ مىقدارى 40دىن بىر يەنى % 2.5 ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زامانىدا

ئىقتىساتقان نەق پۇل ئالتۇن بىلەن كۈمۈش ئىدى. شۇڭا يۇقىرىقى ھەدىسلەردا نەق پۇل ئۈچۈن بۇ ئىككىسىلا تىلغا ئېلىنغان. ئەمما كۈنىمىزدە قوللىنىلىۋاتقان نەق پۇل ئالتۇن، كۈمۈشتىن باشقىمۇ يۈەن، تەڭگە، سوم، ريال، دوللار ۋە باشقىلار قاتارلىق خەلق پۇللىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇنداق بولغانىكەن، يۇقىرىقى خەلق پۇللىرىنىڭ زاكاتى ئالتۇن بىلەن كۈمۈشنىڭ زاكات مىقدارى بويىچە 40 دىن بىر، يەنى % 2.5 بېرىلىدۇ.

شەيخ ئەبۇ بەكرى جازائىري «منهاج المسلم» ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دەپ يازىدۇ: « كىشى ئالتۇن بىلەن كۈمۈشكە ئىگە بولغان بولسىمۇ، بۇ ئىككىسىنىڭ ھېچبىرى ئۆز ئالدىغا زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يەتمىگەن بولسا، ئالتۇن بىلەن كۈمۈش ئىككىسىنى بىرلەشتۈرىدۇ، بۇ ئىككىسىنىڭ مىقدارى زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يەتسە ئىككىسىدىن ھەر بىرىنىڭ ئايرىم زاكات مىقدارى بويىچە زاكات بېرىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ توغرىلىق سورالغىنىدا: « ئالتۇن بىلەن كۈمۈشنى بىر - بىرىگە قوشۇپ تۇرۇپ ئىككىسىنىڭ ئومۇمى مىقدارىدىن زاكات بەرسەڭ بولىدۇ.» دەپ كۆرسەتكەن.

(ئىمام مالىك رىۋايىتى)

شۇنىڭدەك، ئالتۇن بىلەن كۈمۈشتىن ئىبارەت بۇ ئىككى نەق پۇلنىڭ بىرىنىڭ زاكاتىنى يەنە بىرىدىن بېرىش جائىزدۇر. مەسىلەن: بىر دىنار ئالتۇن زاكات بېرىشنىڭ ئورنىغا 10 دىرھەم كۈمۈش بېرىش ياكى 10 دىرھەم كۈمۈش بېرىشنىڭ ئورنىغا بىر دىنار ئالتۇن بېرىش جائىزدۇر. چۈنكى 10 دىرھەم كۈمۈشنىڭ قىممىتى بىر دىنار ئالتۇنغا تەڭ. ئالتۇن بىلەن كۈمۈشنىڭ زاكاتى ئۈچۈن قەرغەز پۇلدىن بېرىش جائىز بولغاندەك، ئۇنىڭ ئەكسىمۇ، يەنى خەلق پۇلىنىڭ زاكاتى ئۈچۈن ئالتۇن ياكى كۈمۈشتىن بېرىشمۇ جائىزدۇر. »

(« منهاج المسلم - مۇسۇلماننىڭ يولى » 313- ئايەت، ئا. جازائىري)

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى www.uyghurkitap.com

تىجارەت ماللىرىنىڭ زاكاتى

تىجارەت ماللىرى ـــ تىجارەت ۋە باشقىمۇ قانۇنلۇق يوللار بىلەن ئۆستۈرۈش ئۈچۈن تەييارلىغان ماللار دېمەكتۇر. پۈتۈن فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ بىردەك ئىتتىپاقى بويىچە تىجارەت ماللىرىغا زاكات كېلىدۇ. مەسىلەن: بىراۋنىڭ ئۆزى قوللۇنۇش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى سېتىش ياكى كىراغا قويۇش ئۈچۈن تۇتۇلغان زېمىن، ئۆي ـ ئىمارەت، دۇكان، كىيىم ـ كېچەك، ماي، ئۇن، گۈرۈچ، رەخت ۋە باشقىلار قاتارلىق تىجارەت ماللىرىنىڭ ھەممىسىگە زاكات كېلىدۇ. بۇ ماللارغا ئىگە بولغانغا بىر يىل توشقان ھامان ئۇلارنىڭ ھەممىسى نەق پۇلغا سۇندۇرۇلۇپ، نەق پۇلغا زاكات بېرىش مىقدارى بويىچە، 2.5 % زاكات بېرىلىدۇ. چۈنكى تىجارەت ماللىرىمۇ نەق پۇلنىڭ ئورنىدىدۇر. الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە:« ئى مۆمىنلەر سىلەر ئېرىشكەن نەرسىلەرنىڭ ياخشىلىرىدىن زاكات بېرىڭلار» دەيدۇ. »

(بەقەرە سۈرىسى 268- ئايەت)

ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرى بۇ ئايەتنى تىجارەت ماللىرى ئۈچۈن زاكات بېرىشنىڭ پەرز ئىكەنلىكىنىڭ دەلىلى، دەپ قارايدۇ. بۇ ھەقتە كەلگەن ھەدىسلارمۇ كۆپتۇر:

www.uyghurkitap.com

سەمرە ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى،« پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنى سېتىش ئۈچۈن تەييارلىغان ماللىرىمىزنىڭ زاكاتىنى بېرىشىمىزگە بۇيرىغان.»

(ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام :« خۇددى تۆگە، قويغا زاكات كەلگەندەك، تىجارەت قىلىش ئۈچۈن تەييارلانغان كىيىملەرگىمۇ ئەلۋەتتە زاكات كېلىدۇ.» دېگەن.

(بەيھەقىي ۋە دار قۇتنى رىۋايىتى)

ئىمام شافىئىي بىلەن ئىمام ئەھمەد ئەبۇ ئەمرە ئىبنى هاماسنىڭ ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلغان مۇنۇ سۆزنى ھېكايە قىلىدۇ:« مەن تېرە ۋە قازان قاتارلىق ئەشيالارنى سېتىۋاتاتتىم، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب يېنىمدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ مېنىڭدىن، ـــ ماللىرىڭنىڭ زاكاتىنى بەردىڭمۇ؟ ـــ دەپ سورىغانتى، مەن ئۇنىڭغا، ـ بۇ پەقەت تېرە بىلەن قازان تۇرسا ـ دېۋىدىم، ـ ماللىرىڭنىڭ ھەممىسىنى نەق پۇلغا سۇندۇرۇپ، ئاندىن ئۇنىڭ زاكاتىنى بەرگىن ـ دېدى.»

(ئىمام شافىئىي ۋە ئەھمەد رىۋايىتى)

يوقىرىقىلاردىن ئوچۇقلاندىكى، پۇل ـ مالنى ئۆستۈرۈش نىيىتى بىلەن تۇتۇلغان يەر ـ زېمىن، ئۆي ـ ئىمارەت، يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەك، رەخت ـ ماتېرىيال، قاتناش قوراللىرى، ئۆي سايمانلىرى ۋە باشقىلارنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن زاكات ئايرىش پەرزدۇر.

تىجارەت ماللىرىنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىشتا تۆۋەندىكى قائىدىلەرگە رىئايە قىلىش تەلەپ قىلىنىدۇ: .

1.تىجارەتنى باشلىغانغا تولۇق بىر يىل توشقاندىن كېيىن، قولدىكى تۆرلۈك ماللارنىڭ ھەممىسىنى قوشۇپ شۇ دۆلەتتە ئىبقۇاتقان خەلق پۇلىغا سۇندۇرۇلىدۇ.

2.تىجارەت ماللىرىنىڭ خەلق پۇلىغا سۇندۇرۇلغان ئومۇمىي پۇل مىقدارىغا يېنىدىكى نەق پۇللارنى قوشىدۇ.

3.يوقىرىقى ئومۇمىي پۇل مىقدارىدىن % 2.5 (يۈزدىن ئىككى يېرىم پىرسەنت) زاكات بېرىلىدۇ.

ئەگەر زاكات بەرگۈچىنىڭ ئۈستىدە قەرز بولسا، بېرىلىدىغان زاكات مىقدارىنى ھېسابلاپ چىقىشتىن بۇرۇن ئۈستىدىكى قەرز مىقدارىنى ھېسابتىن چىقىرىۋېتىدۇ. ئەگەر ئۇنىڭ ئورتاقلىرىدىن بىرىنىڭ ئۈستىدە ئۇنىڭ قەرزىسى بولسا، بۇ قەرزنى ئومۇمىي پۇلنىڭ ھېسابىغا كىرگۈزۈپ تۇرۇپ زاكات بېرىدۇ. ئەمما ئۇنىڭ باشقىلار ئۈستىدىكى قەرزىسىنىڭ زاكاتىنى شۇ قەرزىسىنى تاپشۇرۇپ ئالغانغا قەدەر كېچىكتۈرسىمۇ بولىدۇ.

خاتا چۈشەنچىلەرگە رەددىيە

ئاز ساندىكى بەزى پۇل - مال ئىگىلىرى زاكات پەقەت ئالتۇن بىلەن كۈمۈش ۋە خەلق پۇلىغىلا كېلىدۇ. ئەمما تىجارەت ماللىرى ئۈچۈن زاكات بېرىش پەرز بولمىسا كېرەك، دەپ جۆيلۈيدۇ. بۇ زاكات بېرىشتىن قاچىدىغان بېخىللارنىڭ ئەرزىمەس پىكىرلىرى خالاس. مۇنداقلار ھەقىقەتەن

ئازغۇنلاردۇر. ئادەتتە ئۆزىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ نورمال ئېھتىياجىدىن تاشقىرى 85 گرامم ئالتۇن ياكى 595 گرامم كۈمۈش قىممىتىدە پۇل - مېلى بولغان ئادەم ئۈچۈن زاكات پەرز بولغان يەردە، مىليونلىغان خەلق پۇلىنىڭ قىممىتىدىكى ماللارنى ئىشلەپ چىقىرىدىغان فابرىكا، زاۋۇت، كارخانا ۋە باشقىمۇ مۇئەسسەسەلەرگە ئىگە بولغان بايلارنىڭ ماللىرىغا قانداقمۇ زاكات كەلمىسۇن؟!

ئىسلام دىنى بۇنداق بىمەنىلىكتىن پاكتۇر، ئەلۋەتتە. شۇڭا دەيمىزكى، تىجارەت ئۈچۈن تۇتۇلغان ھەرقانداق نەرسە نەق پۇلغا ئوخشاشتۇر. بۇنداق ئىكەن، تىجارەت ماللىرى بىلەن ئالتۇن، كۈمۈش ۋە خەلق پۇلى ئوتتۇرىسىدا ھېچ پەرق يوقتۇر.

ئەگەر ئالتۇن، كۈمۈش ۋە خەلق پۇلىغا زاكات پەرز بولۇپ، تىجارەت ماللىرىغا زاكات كەلمەيدىغان بولسا، بايلارنىڭ ھەممىسى نەق پۇللىرىغا ئېھتىياج سىرتىدا يەر - زېمىن، ئۆي - ئىمارەت، قاتناش قورالىرى، تىجارەت ماللىرى ۋە باشقىمۇ ماللارنى سېتىۋېلىش ئارقىلىق زاكات بېرىشتىن قېچىش پۇرسىتىگە ئىگە بولغان ۋە ئىسلام دىنىنىڭ زاكاتنى پەرز قىلىشتىكى غايىسى ئەمەلگە ئاشمىغان بولار ئىدى. ئەمما ئانداق ئەمەس! ئىسلام دىنى زاكاتنى پەرز قىلىشتا جەمئىيەتتىكى پېقىر، مىسكىن، يېتىم - يېسىر، تۇل، باققۇچىسىز قېرىلار، مېيىپلار ۋە باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىگە ماددىي ياردەم قىلىش ئارقىلىق ئۇلارنىمۇ ھاياتلىقنىڭ نېمەتلىرىدىن بەھرىمەن قىلىشنى مەقسەت قىلىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە:« الله تەئالا مۇسۇلمانلارنىڭ پۇل - ماللىرىدا ئۇلارنىڭ بايلىرىدىن ئېلىپ پېقىرلىرىغا بېرىلىدىغان زاكاتنى پەرز قىلدى.»

(بۇخارىي ۋە مۇسلىم رىۋايىتى)

uyghurkitap.com

ئەللامە مەھمۇد شەلتۇت« پەتۋا » ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دەپ يازىدۇ:« تىجارەت ماللىرىغا زاكاتنىڭ پەرز ئىكەنلىكىدە فىقھشۇناس ئالىملىرى بۇرۇندىن ھازىرغا قەدەر بىردەك ئىتتىپاقتۇر. تىجارەتچى مۇسۇلمان كىشىنىڭ ماللىرى زاكات بېرىش مىقدارىغا يەتسە، ئۇ ھەر يىلى بىر قېتىم بارچە ماللىرىنىڭ ئومۇمىسىنى نەق پۇلغا سۇندۇرۇپ ئۇنىڭدىن زاكات بېرىدۇ. ئەمما سودا ئىشلىرىنى بېجىرىش ئۈچۈن تۇتۇلغان دۇكان ـ ماگىزىن ۋە ئۇنىڭدىكى كىرەكلىك سېرەمجانلارغا زاكات كەلمەيدۇ. چۈنكى بۇ ئەشيالار قوللىنىش دائىرىسىگە كىرىدۇ. تىجارەت ماللىرى نەق پۇلغا ئوخشاشتۇر. چۈنكى ئۇلار پۇلغا ئالماشتۇرۇش ئۈچۈن تەييارلانغان ماللاردۇر. ئەگەر تىجارەت ماللىرىغا زاكات كەلمەيدىغان بولسا ئىدى، كۆپلىگەن بايلار بۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ پۇل ـ ماللىرىنى زاكاتتىن قاچۇرۇپ ئالالىغان بولاتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئىسلام مەملىكەتلىرىنىڭ كۆپىنچىسىدە ئىقتىسادنىڭ مەنبىيى تىجارەت بىلەن زىرائەتچىلىكتۇر. بايلارنىڭ كۆپلىرىنىڭ زاكاتنى تەرك قىلىشى زاكاتنىڭ جەمئىيەتتىكى ئۆز ۋەزىپىسىنى يوقىتىشىغا سەۋەپ بولىدۇ. نەتىجىدە ئىسلام دىنىنىڭ زاكاتنى پەرز قىلىشتىكى ۋە ئۇنى شەرىئەت ئاساسلىرىنىڭ بىرى قىلىپ بەلگىلىشىدىكى ھېكمەت يوقالغان بولىدۇ. »

(« الفتاوى ــ پەتۋا » شەيخ مەھمۇد شەلتۇت 121ـ بەتتىن)

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

يىل ئىچىدىكى كىرىمنىڭ مەسىلىسى

بىز يوقىرىدا زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن زاكات ئۆلچىمىگە يېتەرلىك پۇل ـ مالغا ئىگە بولغانغا تولۇق بىر يىل توشۇشى شەرت دېگەنىدۇق. ئەمما تىجارەت ئەسناسىدا قولغا كىرىپ تۇرىدىغان ماللارنىڭ ھەر بىرى ئۈچۈن ئايرىم ـ ئايرىم يىل ساناشقا ھاجەت يوق. پەقەت يىل بېشى ۋە ئاخىرى ھېسابقا ئېلىنىدۇ. يىلنىڭ ئاخىرىدا قولغا كەلگەن پۇل ـ مالنىڭ ھەممىسىگە بىراقلا زاكات بېرىلىدۇ. مەسىلەن: ئايدا مىڭ يۈەن مائاش ئالىدىغان بىر كادىر ياكى ئىشچىنىڭ ئالغان مائاشى ئۆزىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ ئايلىق خىراجىتىدىن ئېشىپ ئۇ ھەر ئايدا 400 ياكى 500 يۈەندىن ئىقتىساد قىلغان بولسا، يىل ئاخىرىدا ئۇنىڭ قولىدا بولغان ئومۇمىي پۇل مىقدارىدىن زاكات بېرىدۇ. ئۇنىڭ قولىدا يىل بېشىدا 1000يۈەن بولۇپ، يىل ئاخىرىغا كەلگەندە بۇ مەبلەغ 3000 يۈەنگە يەتكەن بولسا، زاكات بېرىشتە يىل ئاخىرىدىكى قولىدا مەۋجۇت بولغان مەبلەغ ھېساب قىلىنىدۇ يەنى 3000 يۈەندىن زاكات بېرىدۇ. چۈنكى قولىغا چۈشكەن ھەر بىر قېتىملىق مەبلەغ ئۈچۈن ئايرىم ـ ئايرىم يىل ساناش قىيىن ئىشتۇر. چۈنكى بەزىدە كىشىنىڭ قولىغا ئاز ـ ئازدىن پۇل كىرىپ تۇرىدۇ. قولىغا كىرگەن ھەر قېتىملىق پۇلنىڭ ۋاقتىنى بىلىش ۋە ھەر قېتىم كىرگەن پۇل ئۈچۈن يىل ساناش ھەقىقەتەن قىيىن ئىشتۇر. شۇڭا يىلنىڭ ئاخىرىدا قولىدا مەۋجۇت بولغان مەبلەغدىن زاكات بېرىلىدۇ. تىجارەتچىلەرمۇ شۇنداق قىلىدۇ. چۈنكى ھەر ئايدا قولىغا

كىرىم كىرىپ تۇرىدىغان تىجارەتچى ئۇچۇن ھەر قېتىم قولىغا كەلگەن پۇل ـ مالغا ئايرىم يىل ساناش ۋە ھەر قېتىمدا كىرگەن پۇل ئۇچۇن ئايرىم بىر يىلنى توشقۇزۇش تولىمۇ قىيىندۇر. شۇڭا تىجارەتچى، كادىر، ئىشچى ۋە باشقىمۇ كەسىپدارلار زاكاتنىڭ پەرز بولۇشىغا يېتەرلىك مىقداردا پۇل ـ مالغا ئىگە بولغىنىغا تولۇق بىر يىل تولغاندىن ، يىل ئاخىرىدا قولىدا بار بولغان ئومۇمىي پۇل مىقدارىنىڭ زاكاتىنى چىقىرىدۇ. ئەمما يىل ئوتتۇرىسىدىكى ئۆسۈش ياكى كېمىيىشلەر ھېسابقا ئېلىنمايدۇ. پەقەت زاكات بېرىدىغان ۋاقىتتا قولىدا بولغىنى ھېسابتۇر.

ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرى ھەققىدە

يوقىرىدا، ئۆزىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ نورمال ئېھتىياجىدىن تاشقىرى پۇل ـ مالغا ئىگە بولغان كىشى ئۇچۇن زاكاتنىڭ پەرز بولىدىغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭ نورمال ئېھتىياجلىرىدىن سانالىدىغان نەرسىلەردىن زاكات كەلمەيدىغانلىقىنى سۆزلىگەندۇق. بۇ پرىنسىپلارغا ئاساسەن، ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرى ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرى ئۇلارنىڭ نورمالدىكى ئېھتىياجلىرىدىن سانىلامدۇ ياكى ئېھتىياج سىرتىدىكى بايلىقلاردىن سانىلامدۇ؟ دېگەن مەسىلە ئۈستىدە جىددىي ئىختىلاپ قىلىشقان: ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرىنى ئۇلارنىڭ نورمال ئېھتىياجلىرىدىن سانىغانلار ئۇلارغا زاكات كەلمەيدۇ، دەپ قارار قىلغان. بۇنى دېگەنلەر شافىئىي، مالىكى ۋە ھەنبەلى مەزھەبلىرى. ساھابىلاردىن ئىبنى ئۇمەر، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ۋە جابىر لاردۇر. ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرىنى ئۇلارنىڭ نورمال

ئېھتىياجىنىڭ سىرتىدىكى بايلىق دەپ قارىغانلار ئۇلارغا زاكات كېلىدۇ، دەپ قارار قىلغان. بۇنى دېگەنلەر ھەنەپىي مەزھىبى ۋە ساھابىلاردىن ئىبنى مەسئۇد، ئىبنى ئاباس ۋە سەئىد ئىبنى مۇسىبلاردۇر. تۆۋەندە ھەر ئىككى مەزھەبنىڭ دەلىللىرى قىسقىچە بايان قىلىنىدۇ:

بىرىنجى مەزھەب، ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرىغا زاكات كەلمەيدۇ دېگۈچىلەرنىڭ دەلىللىرىدىن:

1. ئاياللار ئالتۇن، كۈمۈش ۋە باشقىمۇ قىممەتلىك بۇيۇملاردىن ياسالغان زىننەت بۇيۇملىرىنى قوللىنىشقا ئېھتىياجلىقتۇر. بۇنداق قىلىش ئۇلارنىڭ نورمالدىكى يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەك ۋە باشقىمۇ زۆرۈر ئېھتىياجلىرىغا ئوخشاش ئېھتىياجلىرىدىكى ئىشتۇر. الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە، قىزلارنى اللهنىڭ قىزلىرى، دەپ شېرىك كەلتۈرگۈچى مۇشرىكلارغا رەددىيە بەرگەن سۆزىدە مۇنداق دېگەن:« ئۇلار اللهغا زىننەت بۇيۇملىرى ئىچىدە چوڭ بولىدىغان، مۇنازىرىدە مەقسىتىنى ئوچۇق بايان قىلالمايدىغان (قىزلارنى مەنسۇپ قىلامدۇ؟)»

(زۇخرۇف سۈرىسى18- ئايەت)

الله تەئالا يۇقىرىقى ئايەتتە زىننەت بۇيۇملىرىنى ئايال جىنسىنىڭ كېرەكلىك ئەشيالىرىدىن قىلىپ كۆرسەتكەن. بۇنداق ئىكەن، ئاياللارنىڭ ئالتۇن، كۈمۈش ۋە باشقىمۇ قىممەتلىك نەرسىلەردىن ياسالغان زىننەت بۇيۇملىرى ئۇلارنىڭ كەم بولسا بولمايدىغان تەبىئىي ئېھتىياجلىرىدىن سانىلىدۇ. شۇڭا ئۇلارغا زاكات كەلمەسلىكى كېرەك. ئەگەر ئاياللار يۇقىرىقى زىننەت بۇيۇملىرىنى تىجارەت بىلەن ئۆستۈرۈش مەقسىتىدە تۇتقان ۋە ساقلىغان بولسا ئۇنىڭغا ئەلۋەتتە زاكات كېلىدۇ.

2. ئىمام مالىك« موطا » ناملىق ئەسىرىدە،« ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئۆزىنىڭ قېرىندىشى مۇھەممەدنىڭ يېتىم قىزلىرىنى باقاتتى، ئۇلارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرىدىن زاكات بەرمەيتتى» ۋە« ئابدۇللا ئىبنى ئۇمەرنىڭ قىزلىرى ۋە چۆرىلىرى ئالتۇن بۇيۇملىرىنى تاقايتتى. ئابدۇللا ئىبنى ئۇمەر بۇلارنىڭ زاكاتىنى چىقارمايتتى.» دېگەن ھەدىسلارنى رىۋايەت قىلغان.

(موطا 1- جىلد 250 ـ بەت)

يوقىرىقى ھەدىسلاردا كۆرگىنىمىزدەك بەزى ساھابىلارمۇ ئاياللارنىڭ ئۆزلىرى قوللىنىۋاتقان زىننەت بۇيۇملىرىغا زاكات كەلمەيدۇ دەيدىغان پىكىردە ئىدى. ئەگەر ئاياللارنىڭ بۇ زىننەت بۇيۇملىرى ئۆز ئېھتىياجلىرىنىڭ سىرتىدا بولۇپ ئۇلارنى قوللانمىسا ياكى زاكات بېرىشتىن قېچىش نەق پۇللىرىغا بۇ بۇيۇملارنى ئېلىپ ساقلىغان بولسا، پۈتۈن ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ بىردەك ئىتتىپاقى بىلەن ئۇنىڭغا زاكات كېلىدۇ.

ئىككىنجى مەزھەب، ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرى ئۈچۈن زاكات پەرز بولىدۇ، دېگۈچىلەرنىڭ دەلىللىرى مۇنداق:

1.« قوللىرىدا ئالتۇن بىلەيزۈكلىرى بولغان ئىككى ئايال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىۋىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلاردىن سورىدى:

ــ بۇلارنىڭ زاكاتىنى بەردىڭلارمۇ؟

ــــ ياق، يارەسۇلەللا ـــ دېدى ئاياللار، بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا دېدى:

ـــ سىلەر قىيامەت كۈنى قوللىرىڭلارغا ئوتتىن بىلەيزۈك سېلىنىشىنى ياقتۇرامسىلەر؟

— ياق، ئەلۋەتتە ياقتۇرمايمىز يارەسۇلەللا،

— ئانداقتا بۇلارنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىڭلار — دېدى. »

(تىرمىزى رىۋايىتى)

2. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،« پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولۇمدىكى كۈمۈش ئۈزۈكلەرنى كۆرۈپ، — بۇ نېمە ئەي ئائىشە؟ — دەپ سورىۋىدى ، مەن ئۇنىڭغا:

— بۇلارنى سىز ئۈچۈن زىننەتلىنىش مەقسىتىدە ياساتقان ئىدىم يارەسۇلەللا — دەپ جاۋاپ بەردىم، ئاندىن ئۇ مەندىن سورىدى:

— بۇلارنىڭ زاكاتىنى بەردىڭىزمۇ؟

— ياق.

— دوزاخقا كىرىشكىز ئۈچۈن بۇنىڭ ئۆزى يېتەرلىك — دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.»

(ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

3. ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە نۇتۇق سۆزلەپ « ئەي ئاياللار جامائەسى! زىننەت بۇيۇملىرىڭلارنىڭ زاكاتىنى بەرمەسلىكىڭلار سىلەرنىڭ كۆپلىرىڭلارنىڭ دوزاخ ئەھلىدىن بولۇشۇڭلارغا سەۋەپ بولىدۇ، دېدى.»

(تىرمىزى رىۋايىتى)

بۇ ھەدىستىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇسۇلمان ئاياللارنى زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ زاكاتىنى بېرىشكە بۇيرۇغانلىقى ئىپادىلىنىدۇ.

4. ئۇممە سەلىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىندۇكى، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرى ئۈچۈن زاكات كېلەمدۇ؟ دەپ سورىۋىدىم، ئۇماشا:« ئەلۋەتتە زاكات بېرىشىڭىز كېرەك» دېگەندى.

(ئەبۇ داۋۇد ۋە ئىمام مالىك رىۋايىتى)

5. ئەمر ئىبنى شۇئەيب بوۋىسىدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دېگەن: « پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئايالالرنىڭ زىننەت بۇيۇملىرى ئۈچۈنمۇ زاكاتنى پەرز قىلغان.»

(نەسائىي ۋە تىرمىزى رىۋايىتى)

6. بەيھەقىينىڭ رىۋايىتىگە كۆرە، ئۇمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەبۇ مۇساغا:« يېنىڭدىكى مۇسۇلمان ئاياللارغا بۇيرىغىنكى، ئۇلار زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلسۇن» دەپ مەكتۇپ يازغان.

(بەيھەقىي رىۋايىتى)

خۇلاسە:

« يوقىرىقىلار ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ زاكاتى توغرىلىق ئۆز كۆرۈشلىرىنى كۆچلەندۈرۈش ئۈچۈن كەلتۈرگەن دەلىللىرى بولۇپ، شافىئى، مالىكى ۋە ھەنبەلى مەزھەبلىرىنىڭ ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرىغا زاكات كەلمەيدۇ دېگەن رايىدا ئاياللار ئۈچۈن ئۇڭايلىق ۋە كەڭچىلىك باردۇر. ئەمما ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرىغا زاكات كېلىدۇ دېگەن رايى دەلىل جەھەتتە كۈچلۈكتۇر. بۇنىڭدا ئېھتىياتچانلىق كۆزدە تۇتۇلغان.

يوقىرىقى ئوخشاش بولمىغان مەزھەب كۆرۈشلىرىگە ئاساسلىنىپ دەيمىزكى، ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرى ئۇچۇن مۇتلەق زاكات كەلمەيدۇ دېيىش، پۇرسەتپەرەسلەر ئۇچۇن زاكات بېرىشتىن قېچىش ئىشىكىنى ئېچىپ بەرگەنلىكتۇر. نەتىجىدە، بەزى كىشىلەر زىننەت بۇيۇملىرىغا زاكات كەلمەيدۇ دېگەننى باھانە قىلىپ بار پۇلىغا ئالتۇن، كۈمۈش ۋە باشقا قىممەتلىك ئەشيالاردىن ياسالغان زىننەت بۇيۇملىرىنى سېتىۋېلىپ ساقلاش ئارقىلىق زاكات پەرزىنى ئادا قىلىشتىن باش تارتىشتا غەلىبە قىلغان بولىدۇ. بۇنىڭ بىلەن پېقىر، يېتىم - يېسىر ۋە مۇڭدىن باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ھەقلىرىنى زايا قىلغان بولىدۇ.

شۇڭا ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ دەلىللىرىنى بىرلەشتۈرگەن ھالدا دەيمىزكى، بىلەيزۈك، ئۈزۈك، بۇلۇپكا ۋە باشقىمۇ زىننەت بۇيۇملىرىدىن ئىبارەت ئادەتتە ئاياللار ئۈنۈمدىن بىھاجەت بولالمايدىغان ۋە نورماللىقتىن چەتنەپ كەتمىگەن ھالدىكى زىننەت بۇيۇملىرى ئۇچۇن زاكات كەلمەيدۇ. ئەمما ئادەتتىكى نورماللىقتىن ئېشىپ كەتكەن، نورمال ئېھتىياجنىڭ سىرتىدا بولۇپ، ئۇنى قوللانماستىن نەق پۇل ئورنىدا ساقلىغان ياكى قىممىتى نورمال باھادىن پەۋقۇلئاددە يوقىرى: ئون مىڭ ھەتتا يۈزمىڭ دوللارلىق قىممەتكە ئىگە زىننەت بۇيۇملىرى ئۇچۇن زاكاتىنىڭ پەرز بولۇشى شۈبھىسىزدۇر. »

(«فريضة الزكاة في الإسلام ـ ئىسلامدىكى زاكات پەرزى»م.ئەلى سابۇنىي 48- بەت)

ئىمام خەتتابىي« ھەدىس ئىلىملىرى» ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دېگەن: « قۇرئان كەرىمنىڭ زاكات ھەققىدە كەلگەن ئومۇمىي ئايەتلىرى ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرى ئۇچۇن زاكات كېلىدۇ دەيدىغانلارنىڭ پىكىرلىرىنىڭ

ھەقلىقــنى كۆچــلەندۈردۇ. ھەدىســلارمۇ شــۇنداق. ئېھــتىيات يۈزىســدىن بولسىمۇ ئاياللارنىڭ زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىشى كېرەك.»

(« علوم الحديث ــھەدىس ئىلىملىرى» خەتتابىي 1- جىلد 291- بەت)

ئىبــنى قۇدامــە« ئــەل مۇغــنى» نامــلىق ئەســرىدە مۇنــداق دېگــەن:« ئايــاللارنىڭ ئادەتتە ئۆزلىرى قوللىنىۋاتقان زىننەت بۇيۇملىرى ئۈچۈن زاكات كەلمــەيدۇ. ئــەمما پۇلغــا ئېھتىياج تېپىلغاندا سېتىپ خەجلەش نىيىتى بىلەن ساقلاپ قويۇلغان زىننەت بۇيۇملىرى ئۈچۈن زاكات كېلىدۇ. شۇنىڭدەك، زاكات بېرىشــتىن قېچىــش نىيــتىدە سېتىۋالغان زىننەت بۇيۇملىرىغىمۇ زاكات كېلىدۇ، ئەلۋەتــتە. پەقــەت ئــۆزى ئىشــلىتىش ئۈچــۈن تۇتقانلىرىدىــنلا زاكات ساقىت بولــدۇ. ئېقىۋاتقــان ئادەتكــە ئويغــۇن ھــالدا ئالــتۇن، كۈمــۈش ۋە باشــقىمۇ قىممەتــلىك ئەشــيالاردىن ياســالغان بىــلەيزۈك، ئــۈزۈك، بۇلوپكــا ۋە باشقىلار قاتــارلىق زىنــنەت بۇيۇمــلىرىغا زاكــات كەلمــەيدۇ. ئــەمما ئېقىۋاتقان ئادەتكە خىلاپ بولغان زىننەت بۇيۇملىرىغا زاكات كېلىدۇ.»

(المغني - ئېھتىياجنى قاندۇرغۇچى ئىلىم 4- جىلد 220 - بەت: ئىبنى قۇدامە)

يوقىــرىقىلار ئىســلام فىقھشــۇناس ئالىملىرىــنىڭ ئايــاللارنىڭ زىنــنەت بۇيۇملىرىــنىڭ زاكــاتى ھــەققىدىكى كۆزقاراشــلىرى بــولۇپ، ئــۇلار بــۇ مەســىلە ئۈســتىدە ئىختىلاپقا چۈشكەن بولسىمۇ، ئاياللارنىڭ نورمال ئېھتىياجلىرىنىڭ سىرتىدا بولغان، پۇل ئورنىدا ساقلانغان ۋە باھاسى پەۋقۇلئاددە قىممەتلىك بولغان زىننەت بۇيۇملىرى ئۈچۈن زاكاتنىڭ پەرز ئىكەنلىكىدە ھەممە بىردەك ئىتتىپاقتۇر. زاكات ئەسلىدە مۇسۇلمانلار جەمئىيىتىدىكى پېقىرلارنىڭ، يېتىم - يېســىرلارنىڭ ۋە باشــقىمۇ ئېھــتىياج ئىگــىلىرىنىڭ يۈزلىرىــنى كۈلــدۈرۈش، ئۇلارنىــڭ يۈكلىرىــنى بىــر ئــاز بولســىمۇ يەڭگىــللىتىش ئۈچۈن پەرز قىلىنغان

مۇھىم بىر پەرزدۇر. زاكات بېرىش بەرمىگەندىن ئەلۋەتتە ياخشى ۋە ئەۋزەلدۇر. ﷲ تەئالا قۇرئاندا، ﷲ يولىدا بىر يۇۋەن سەرپ قىلغان كىشىگە 700ھەسسە ۋە خالىسا ئۇنىڭدىنمۇ كۆپ بەرىكەت ۋە ساۋاپ بېرىدىغانلىقىنى ۋەدە قىلغان. شۇڭا بۇ مەسىلىدە ھەركىم ئۆزىنىڭ ۋىجدانى بىلەن ھېسابلىشىشى ۋە مۇسۇلمانلىق سۈپىتى بىلەن شۈبھىلەردىن يىراق بولۇپ ئېھتىيات بىلەن ئىش كۆرىشى تولىمۇ زۆرۈردۇر. ئاياللار زىننەتلىنىش ئۈچۈن قوللىنىدىغان ئالماس، مەرۋايىت ۋە زەبەرجەدلەرمۇ شەرىئەت نەزەرىدە، يوقىرىدا بايان قىلىنغان ئالتۇن، كۈمۈشتىن ياسالغان زىننەت بۇيۇملىرىغا ئوخشاش بولۇپ، قوللىنىۋاتقانلىرىغا زاكات كەلمەيدۇ. ئېھتىياجىنىڭ سىرتىدا بولۇپ پۇل ئورنىدا ساقلانغانلىرىغا زاكات كېلىدۇ. زىننەت بۇيۇملىرىنىڭ زاكاتىنى خەلق پۇلىدىن بەرسە بولىدۇ. زاكات بېرىش مىقدارى نەق پۇلنىڭ زاكات مىقدارى بويىچە، % 2.5(يۈزدىن ئىككى يېرىم پىرسەنت)دۇر.

باشقىلارنىڭ ئۈستىدىكى قەرزنىڭ زاكاتى

باشقىلارنىڭ ئۈستىدىكى قەرز ئىككى تۈرلۈك بولىدۇ:

1. ئىشەنچلىك ، ديانەت ۋە ئۈستىدىكى قەرزنى ئېتراپ قىلغان بىرىنىڭ ئۈستىدىكى قەرز بولۇپ، بۇنىڭغا پۈتۈن فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ بىردەك ئىتتىپاقى بويىچە، زاكات پەرزدۇر. چۈنكى ئىشەنچلىك كىشىنىڭ قولىدىكى قەرز ئۆز ئىگىسىنىڭ قولىدا بولغان نەق پۇلغا ئوخشاشتۇر. ئەمما

بۇخىل قەرزنىڭ زاكاتى كىشىنىڭ قولىدىكى پۇل - ماللىرىنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلغان ۋاقتىدا بىرگە ئادا قىلىدىغان پەرزمۇ ياكى قەرزنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن ئادا قىلىنىدىغان پەرزمۇ؟ دېگەن مەسىلىدە مەزھەب پېشۋالىرى ئىختىلاپ قىلىشقان:

شافىئىي*مەزھىبىگە كۆرە، كىشى باشقىلاردىكى قەرزىسىنى تاپشۇرۇپ ئالمىغان بولسىمۇ قولىدىكى پۇل - ماللىرىنىڭ زاكاتىنى ئايرىغان ۋاقىتتا، ئىشەنچلىك كىشىدىكى قەرزىسىنىمۇ ھېسابلاپ ھەممىگە بىرلا زاكات ئايرىيدۇ. چۈنكى ئىشەنچلىك كىشىدىكى قەرز ھامان بىر كۈنى قولغا كېلىدىغان پۇلدۇر. ئۇ خۇددى ساندۇقتا ساقلانغان نەق پۇلغا ئوخشاشتۇر.

ھەنەپىي ۋە مالىكى مەزھەبلىرىگە كۆرە، كىشىنىڭ باشقىلاردىكى قەرزىسىگە زاكات بېرىشى پەرز. بىراق ئۇنى ئادا قىلىش ۋاقتىنى قەرزنى تاپشۇرۇپ ئالغان ۋاقىتقا قەدەر كېچىكتۈرسىمۇ بولىدۇ. چۈنكى ئۇ قولدا نەق بولمىغان مالنىڭ (يەنى قەرزنىڭ) زاكاتىنى ئالدىن بېرىشكە مەجبۇر ئەمەس. قەرزلىرىنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن، ئۆتكەن يىللارنىڭ زاكاتىنى بىراقلا بەرسە بولىدۇ.

ئىبنى قۇدامە « المغني» ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دېگەن: « كىشىنىڭ ئىشەنچلىك ۋە ئۇنى ئۆتەشكە قادىر بولغان بىرىنىڭ ئۈستىدە قەرزىسى بولسا، بۇ قەرزنى تاپشۇرۇپ ئالمىغىچىلىك ئۇنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىش پەرز ئەمەستۇر. قەرزلىرىنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن، زاكاتىنى ۋاقتىدا بېرەلمىگەن يىللارنىڭ زاكاتىنى بېرىدۇ. »

(المغني - ئىبتىياجنى قاندۇرغۇچى ئىلىم 4- جىلد 269- بەت: ئىبنى قۇدامە)

2. ئىشەنىسىز ياكى ئۇستىدىكى قەرزنى تېخى ئېتىراپ قىلمىغان بىرىنىڭ ئۇستىدىكى قەرز بولۇپ، بۇنىڭغا ئۇنى تاپشۇرۇپ ئالمىغىچىلىك زاكات پەرز بولمايدۇ. ئۇنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن، شۇ بىر يىلنىڭلا زاكاتىنى بېرىشى پەرزدۇر. چۈنكى مۇنداق خىلدىكى قەرز ئۇنى تاپشۇرۇپ ئېلىشتىن بۇرۇن يوقنىڭ ئورنىدا بولۇپ، تاپشۇرۇپ ئېلىنغاندىن كېيىن قەرز بەرگۈچىنىڭ ئىلكىگە يېڭىدىن كىرگەن بولىدۇ. شۇڭا ئۇ شۇ بىر يىلنىڭلا زاكاتىنى ئادا قىلىشقا بۇيرۇلىدۇ.

چارۋا ماللىرىنىڭ زاكاتى

بۇ ماۋزۇدىكى چارۋا ماللىرىدىن تۆگە، كالا، قوي ۋە ئۆچكە قاتارلىق گۆشى يېيىلىدىغان ھايۋانلار كۆزدە تۇتۇلىدۇ. الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە:« سىلەرگە (قوي، كالا، تۆگە ۋە ئۆچكە قاتارلىق) ھايۋانلار ھالال قىلىندى» دەيدۇ.

(مائىدە سۈرىسى 1- ئايەت)

بۇ ئايەتتە بايان قىلىنغان چارۋا ماللىرىدىن يايلاقتا قويۇپ بېرىپ باقىدىغانلىرىغا زاكات بېرىش پەرزدۇر. ئەمما ئۆيدە باقىدىغانلىرىغا بوداقچىلىق قىلىش ئۈچۈن تۇتۇلمىغان بولسا زاكات كەلمەيدۇ. شۇنىڭدەك، ئېشەك، خېچىر قاتارلىق گۆشى يېيىلمەيدىغان ھايۋانلارغىمۇ زاكات كەلمەيدۇ. چۈنكى ئۇلار الله تەئالا ئىنسانلارنىڭ ئۇلارنىڭ ئۇستىگە مىنىشى ۋە يۈكلىرىنى

ئارتىشى ئۈچۈن ياراتقان جانلىقلاردۇر. ﷲ تەئالا بۇھەقتە مۇنداق دېگەن:« ﷲ ئاتنى، خېچىرنى ۋە ئېشەكنى مىنىشىڭلار ۋە زىننەت ئۈچۈن ياراتتى.»

(نەھل سۈرىسى8- ئايەت)

چارۋا ماللىرىغا زاكات كېلىشىنىڭ شەرتلىرى

چارۋا ماللىرىغا زاكاتنىڭ پەرز بولۇشىنىڭ شەرتى 3 بولۇپ، ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

1. يىلنىڭ ھەممىسىدە ياكى ئۇنىڭ كۆپرەكىدە يايلاقلارغا قويۇپ بېرىپ بېقىلغان بولۇشى.

2. ئىگىسىنىڭ مۈلكىگە ئۆتكىنىگە تولۇق بىر يىل توشقان بولۇشى.

3. زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن بەلگىلەنگەن ئۆلچەمگە يەتكەن بولۇشى.

يۇقىرىقى شەرتلەرنىڭ تەپسىلاتى تۆۋەندىكىچە:

بىرىنچى شەرت:

يىلنىڭ ھەممىسىدە ياكى ئۇنىڭ كۆپرەكىدە يايلاقلاردا قويۇپ بېرىپ بېقىلغان بولۇشى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن:«

يايلاقـتا بېقـىلغان قويـىنىڭ زاكـاتىدا 40 تىن 120 گىچىلىك بىر قوي زاكات بېرىلىدۇ. »

(بۇخارىي رىۋايىتى)

چـارۋا مالـلىرىنىڭ زاكـاتىدا، ئۇلارنىڭ يىلىنىڭ ھەممىسىدە ياكى ئۇنىڭ كۆپـرەكىدە يـايلاقلاردا قويـۇپ بېـرىـپ بېقـىـلغان بولـۇشـىنى شــەرت قىلىنغانلىقـىنىڭ ھېكمـىتى شـۇكى، يايلاقلاردا قويۇپ بېرىپ بېقىلغانماللار ئىگىسـىدىن ئارتۇق چىقىم تەلەپ قىلمايدۇ. ئەمما ئۆيدە بېقىلغان ماللارنىڭ چىقىمـلىرى، جاپالـىرى كـۆپ بولـىدۇ. شۇڭـا ئىسلام دىنى مال ئىگىلىرىنىڭ مەنپەئەتىگـە رىئايە قىلغانلىقتىن ئۆيدە بېقىلغان ماللارغا زاكات بېرىشنى پەرز قىلمىغان.

ئىككىنچى شەرت:

چـارۋا مالـلىرىغا ئىگـە بولغانىغا تولۇق بىر يىل تولغان بولۇشى بولۇپ، ئىسـلام دىـنى مـال ئىگـىلىرىنىڭ ئەسـلىي ماللىرىـنى زاكـات ئۈچـۈن چىقىم قىلماسـلىقى، بەلكى بىر يىل ئىچىدە نەسىللىنىپ كۆپەيگەنلىرىنىڭ بىرقىسمى بىلەن زاكاتنى ئادا قىلىشنى كۆزلەپ بۇ شەرتنى بەلگىلىگەن.

ئۈچىنچى شەرت:

چـارۋا ماللىرىـنىڭ زاكاتـىنىڭ پـەرز بولۇشى ئۈچۈن يېتەرلىك ئۆلچەمگە يەتكەن بولۇشى بولۇپ، چارۋىلارنىڭ تۈرى ۋە سانى ئېتىبارى بىلەن ئۇلارغا كېـلىدىغان زاكـات مىقدارىمـۇ ئوخشاش بولمايدۇ. تۆۋەندە چارۋا ماللىرىدىن ھەر بىرىنىڭ زاكات مىقدارى بايان قىلىنىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

تۆگىنىڭ زاكات مىقدارى

سانى بەشكە يەتمىگەن تۆگىگە زاكات كەلمەيدۇ. تۆگىنىڭ سانى بەشكە يەتكەندە، ئۇنىڭدىن بىر قوي، ئونغا يەتكەندە ئىككى قوي زاكات بېرىلىدۇ. بەشتىن يىگىرمىگىچە ھەر بىر بەش تۆگە ئۈچۈن بىردىن قوي زاكات بېرىلىدۇ. تۆگىنىڭ سانى 25 تىن ئاشقاندىن كېيىن ئەھۋال باشقىچە بولىدۇ.

تۆۋەندىكى جەدۋەلگە قاراڭ:

تۆگە سانى	زاكات مىقدارى
4 – 1	زاكات كەلمەيدۇ
9 – 5	1 قوي
14 – 10	2 قوي
19 – 15	3 قوي
24 – 20	4 – قوي
35 – 25	ئىككى ياشلىق چىشى تۆگىدىن 1

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

45 – 36	ئۈچ ياشلىق چىشى تۆگىدىن 1
60 – 46	تۆت ياشلىق چىشى تۆگىدىن 1
75 – 61	بەش ياشلىق چىشى تۆگىدىن 1
90 – 76	ئۈچ ياشلىق چىشى تۆگىدىن 2
120 – 91	تۆت ياشلىق چىشى تۆگىدىن 2
129 – 121	ئۈچ ياشلىق چىشى تۆگىدىن 3
139 – 130	تۆت ياشلىق چىشى تۆگىدىن 1، ئۈچ ياشلىقتىن2
149 – 140	تۆت ياشلىق چىشى تۆگىدىن2، ئۈچ ياشلىقتىن 2
159 – 150	تۆت ياشلىق چىشى تۆگىدىن 3
169 – 160	ئۈچ ياشلىق چىشى تۆگىدىن 4
179 – 170	ئۈچ ياشلىق چىشىدىن3، تۆت ياشلىقتىن 1
189 – 180	ئۈچ ياشلىق چىشى تۆگىدىن 2، تۆت ياشلىقتىن 2
199 – 190	تۆت ياشلىق چىشى تۆگىدىن 3، ئۈچ ياشلىقتىن 1
209 – 200	تۆت ياشلىق چىشى تۆگىدىن 4، ئۈچ ياشلىقتىن 5

تۆگىلەرنىڭ سانى يوقىرىقى مىقداردىن ئاشقاندا، ھەر بىر 50 تۆگە ئۈچۈن تۆت ياشلىق چىشى تۆگىدىن بىر ، ھەر بىر 40 تۆگە ئۈچۈن ئۈچ

ياشلىق چىشى تۆگىدىن بىر تۆگە ھېسابى بويىچە زاكات بېرىلىدۇ. جەدۋەلدە كۆرگىنىمىزدەك، تۆگىلەرنىڭ زاكاتىدا بېرىلىدىغان تۆگىلەرنىڭ جىنسى پەقەت چىشى تۆگىلەردىن ئىبارەتتۇر.

يۇقىرىقى بەلگىلىمىلەر ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ ئىجتىھادلىرىدىن بولماستىن، بەلكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزى بىۋاستە بەلگىلەپ بەرگەن زاكات مىقدارىدۇر. ئىمام بۇخارىي رىۋايەت قىلغان بىر ھەدىستا بۇ بەلگىلىمىلەر قەيت قىلىنغان. بۇ بەلگىلىمىلەرگە نەزەر سالىدىغان بولساق، الله تەئالا ئۆز ھېكمىتىگە ئاساسەن، قوي، كالا ۋە ئۆچكە قاتارلىق چارۋا ماللىرىنىڭ زاكاتىنى بۇ ماللارنىڭ ئۆز جىنسىدىن بېرىشنى پەرز قىلغان بولسىمۇ، 25كە يەتمىگەن تۆگىنىڭ زاكاتى ئۆچۈن قويلاردىن بېرىشنى بەلگىلىگەن. بۇنىڭدا، پېقىرلار ۋە بايلاردىن ئىبارەت ھەر ئىككى تەرەپنىڭ مەنپەئەتى كۆزدە تۇتۇلغان بولۇشى مۇمكىن، چۈنكى 5 تۆگىگە ئىگە بولغان كىشى ئىسلام نەزەرىدە باي ھېسابلىنىدۇ. بۇ سەۋەپتىن ئۇنىڭغا زاكات بېرىش پەرز بولىدۇ. ئەمما 5 تۆگىدىن 1 تۆگە زاكات بېرىشنى بەلگىلەش تۆگە ئىگىلىرىنىڭ مەنپەئەتىگە رىئايە قىلمىغانلىق بولىدۇ. 5 تۆگىسى بار ئادەمگە زاكاتنى بەلگىلىمەسلىك بولسا پېقىرلارنىڭ ۋە باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ھەقلىرىنى زايا قىلغانلىق بولىدۇ. شۇڭا الله تەئالا تۆگىلەرنىڭ زاكات مىقدارىنى پەيغەمبىرىنىڭ ۋاستىسى بىلەن يۇقىرىقى جەدۋەلدىكى بويىچە بەلگىلىگەن.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگى ئادرېسى

كالىنىڭ زاكاتى

كالىنىڭ زاكاتى تۆگە ۋە قويلارنىڭ زاكاتىدىن پەرقلىقتۇر. كالا سانى 30 غا يەتمىگىچىلىك ئۇنىڭغا زاكات كەلمەيدۇ. كالىلارنىڭ سانى 30 غا يەتسە ، ئۇلارغا ئىگە بولغانغا تولۇق بىر يىل ئۆتكەن ۋە يىلنىڭ ھەممىسىدە ياكى كۆپرەكىدە يايلاقلاردا قويۇپ بېرىپ بېقىلغان بولسا 30 كالىغا 2 ياشلىق كالىدىن 1 كالا زاكات بېرىدۇ.

تۆۋەندىكى جەدۋەلگە قاراڭ:

كالىلار سانى	زاكات مىقدارى
1 ـــ 29	زاكات كەلمەيدۇ
30 ـــ 39	ئىككى ياشلىق ئەركەك ياكى چىشى كالىدىن 1
40 ـــ 59	ئۈچ ياشلىق چىشى كالىدىن 1
60 ـــ 69	ئىككى ياشلىق ئەركەك ياكى چىشى كالىدىن 2
70 ـــ 79	ئۈچ ياشلىق چىشىدىن1، ئىككى ياشلىق ئەركەكتىن 1
80 ـــ 89	ئۈچ ياشلىق چىشى كالىدىن 2

90 – 99	ئىككى ياشلىق چىشى كالىدىن 3
100 – 109	ئۈچ ياشلىق چىشىدىن 1، ئىككى ياشلىق ئەركەكتىن 2
110 – 119	ئۈچ ياشلىق چىشىدىن 2 ، ئىككى ياشلىق ئەركەكتىن 1
120 – 129	ئۈچ ياشلىق چىشىدىن 3 ياكى ئىككى ياشلىقتىن 4 كالا زاكات بېرىلىدۇ.

كالىلارنىڭ سانى يوقىرىقى جەدۋەلدىكىلەردىن ئاشقاندا، ھەر بىر 30 كالىدىن 2 ياشلىق چىشى ياكى ئەركەك كالىدىن1 ، ھەر بىر 40 كالىدىن 3 ياشلىق چىشى كالىدىن 1 كالا ھېسابى بويىچە زاكات بېرىلىدۇ.

يوقىرىقى بەلگىلىمىلەرمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىۋاستە كۆرسەتمىسىگە ئاساسەن شۇنداق بەلگىلەنگەن.

قويلارنىڭ زاكاتى

ئىسلام دىنىنىڭ زاكات سىستېمىسى بويىچە، قوي بىلەن ئۆچكە ئوخشاشتۇر. چۈنكى ئەرەب تىلىدىكى « غەنەم» سۆزى قوي ۋە ئۆچكە ھەر ئىككى جىنسنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۇڭا تۆۋەندە« قوي » ئىبارىسى سۆزلىنىدۇ، ئەينى ۋاقىتتا بۇ ئىبارە قوي بىلەن ئۆچكە ھەر ئىككىسىنى ئىپادىلەيدۇ.

قويلارنىڭ زاكات مىقدارىنىمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزى بىۋاستە بەلگىلىگەن بولۇپ ، سانى 40 قا يەتمىگەن قويغا زاكات كەلمەيدۇ. قويلارنىڭ سانى 40 قا يەتسە، يىلنىڭ ھەممىسىدە ياكى كۆپرەك قىسمىدا يايلاقلاردا قويۇپ بېرىپ بېقىلغان ۋە بۇ قويلارغا ئىگە بولغانغا تولۇق بىر يىل توشقان بولسا 40 تىن 120 گىچىلىك بولغان قويغىدىن 1 قوي زاكات بېرىلىدۇ.

تۆۋەندىكى جەدۋەلگە قاراڭ:

قوي سانى	زاكات مىقدارى
1 – 39	زاكات كەلمەيدۇ
40 – 120	بىر ياشتىن ئاشقان قويدىن 1
121 – 200	2 قوي
201 – 399	3 قوي
400 – 499	4 قوي
500 – 599	5 قوي
600 – 699	6 قوي
700 – 799	7 قوي زاكات بېرىلىدۇ.

قويلارنىڭ سانى يوقىرىقى جەدۋەلدىكى مىقداردىن ئاشقاندا، ھەر بىر 100 قوي ئۈچۈن 1 قويدىن زاكات بېرىش ھېسابى بويىچە زاكات بېرىلىدۇ.

سالىم ئىبنى ئابدۇللادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قويلارنىڭ زاكاتى ھەققىدە مۇنداق دېگەن: « سانى 40 تىن 120 گىچە بولغان قويلار ئۈچۈن 1 قوي، 120 دىن 200 گىچە 2 قوي، 200 دىن 300 گىچە 3 قوي، قوي سانى 300 دىن ئاشقاندىن كېيىن ھەر بىر 100 قوي ئۈچۈن 1 قويدىن ھېسابلاپ زاكات بېرىلىدۇ. زاكات بېرىشتە، قېرى ۋە قاتتىق ئورۇق قويلارنى بېرىشكە بولمايدۇ.»

(ئىبنى ماجە رىۋايىتى)

ئەسكەرتىش:

قوينىڭ زاكاتى ئۈچۈن بېرىلىدىغان قويلارنىڭ 6 ئايلىقتىن چوڭ ۋە ئۆچكىلەرنىڭ زاكاتى ئۈچۈن بېرىلىدىغان ئۆچكىنىڭ 1 ياشنى تولدۇرغان بولۇشى شەرتتۇر. بۇنىڭدىن كىچىك بولغان قوزا ياكى تېكەلەرنى زاكاتقا ھېسابلاپ بېرىش بىلەن زاكات ئادا تاپمايدۇ. قۇربانلىق قىلىنىدىغان قوي ۋە ئۆچكىلەر ئۈچۈنمۇ بۇ شەرت تەلەپ قىلىنىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى

ئاتلارغا زاكات كېلەمدۇ؟

ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىدىن كۆپۈنچىسىنىڭ ئىتتىپاقى بويىچە، ئاتلارغا زاكات كەلمەيدۇ. پەقەت ئۇلارنى تىجارەت ئۈچۈن تۇتۇلغان بولسا، بۇ ۋاقىتتا ئۇلارغا زاكات كېلىدۇ. چۈنكى بۇ ۋاقىتتا ئاتلار تىجارەت ماللىرى قاتارىدىن ھېسابلىنىدۇ.

ئاتقا زاكات كەلمەيدۇ دەيدىغان ئالىملارنىڭ دەلىللىرى تۆۋەندىكىچە:

1. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن:« مۇسۇلمان كىشىنىڭ ئىلكىدىكى ئاتلىرى بىلەن قۇللىرىغا زاكات كەلمەيدۇ.»

(بۇخارىي رىۋايىتى)

2. ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام :« سىلەردىن ئاتلىرىڭلار بىلەن قۇللىرىڭلاردىن زاكات بېرىش كەچۈرۈم قىلىندى» دېگەن.

(ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

ئەمما ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ پېشۋاسى ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىپە ئەركەك ۋە چىشىدىن ئىبارەت ھەر ئىككى جىنىستىن ئاتلىرى بولغان

ئادەمنىڭ بۇ ئاتلار ئۈچۈن زاكات بېرىشى پەرز ئىكەنلىكىنى سۆزلەيدۇ. بۇنىڭدا ئاتلارنىڭ نەسىللىنىدىغانلىقى كۆزدە تۇتۇلغان. « الهدايه» ناملىق ئەسەردە مۇنداق دەپ قەيت قىلىنغان:« ئات ئىگىلىرى ھەر بىر ئات ئۈچۈن خالىسا بىر دىنار، خالىسا 10 دىرھەم زاكات بېرىدۇ. چۈنكى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ شۇنداق قىلاتتى. ئەمما ئاتقا زاكات كەلمەيدۇ دېگۈچىلەرنىڭ دەلىلى بولغان ھەدىستىكى« ئاتنىڭ زاكاتى سىلەردىن كەچۈرۈم قىلىندى» دېگەن سۆزدە غازاتقا ئىشلىتىلىدىغان ئاتلار كۆزدە تۇتۇلىدۇ. بۇنداق ئاتلارغا زاكات كەلمەيدىغانلىقىغا پۈتۈن مەزھەب ئىگىلىرى ئىتتىپاقتۇر. چۈنكى ئۇلار نورمال ئېھتىياجلاردىن سانىلىدۇ.»

(الهداية - يېتەكچى 1- جىلد 108 - بەت: مەرغىنانىي)

ئىمام ئەزەمنىڭ شاگىرتلىرىدىن بولغان ئەبۇ يۇسۇپ بىلەن مۇھەممەدمۇ كۆپچىلىك ئالىملارنىڭ كۆرۈشى بويىچە، ئاتقا زاكات كەلمەيدۇ، دېگەن قاراشنىڭ تەرەپدارىدۇر.

خۇلاسە قىلغاندا، ئاتقا زاكات كەلمەيدۇ دەيدىغانلارنىڭ قاراشلىرى كۈچكە ئىگەدۇر. ئەمما ئات ئېلىپ سېتىش ئارقىلىق ئات تىجارىتى قىلىدىغانلارنىڭ ئاتلىرىغا زاكات كېلىدىغانلىقىدا ھېچ ئىختىلاپ يوقتۇر. چۈنكى بۇنداق ئاتلار تىجارەت ماللىرىنىڭ قاتارىدىن سانىلىدۇ. نەتىجىدە، ئاتلاردىن تىجارەت ماللىرىنىڭ زاكات مىقدارى بويىچە % 2.5 زاكات بېرىش پەرزدۇر.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

تىجارەت ئۈچۈن تۇتۇلغان چارۋا ماللىرىنىڭ زاكاتى

تىجارەت مەقسىدى بىلەن تۇتۇلغان تۆگە، كالا، ئات، قوي ۋە ئۆچكە قاتارلىق ماللارنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىشتا ئۇلارنىڭ سانى ۋە تۈرى ئېتىبارى بىلەن ئەمەس، بەلكى نەق پۇلغا سۇندۇرۇلغان قىممىتى ئېتىبارى بويىچە زاكات بېرىلىدۇ. شۇڭا تىجارەت ئۈچۈن تۇتۇلغان بۇ ماللارنىڭ زاكاتىدا يۇقىرىدا ئۆتكەن جەدۋەللەردىكى سان ۋە مىقدارلار ھېسابقا ئېلىنماستىن، ئۇلارنىڭ ئومۇمىي قىممىتى ھېساب قىلىنىدۇ. ماللارنىڭ ئومۇمىي قىممىتى نەق پۇلنىڭ زاكات ئۆلچىمگە يەتكەن بولۇش شەرتى بىلەن بۇ ماللارغا زاكات پەرز بولىدۇ ۋە نەق پۇل زاكاتىنىڭ مىقدارى بويىچە بۇ ماللاردىن % 2.5 زاكات بېرىلىدۇ.

« تىجارەت ئۈچۈن تۇتۇلغان چارۋا ماللىرىنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلماقچى بولغان ئادەم، بۇ ماللارنىڭ قىممىتىنى ھېسابلاپ، ئۆزىنىڭ يېنىدىكى نەق پۇلىغا قوشۇپ تۇرۇپ ھەممىسىنىڭ ئومۇمىي پۇل مىقدارىدىن % 2.5 زاكات بېرىدۇ. ئەگەر ئۇنىڭ ئىلكىدىكى چارۋىلىرىنىڭ خەلق پۇلىدىكى قىممىتى نەق پۇلدىن زاكات بېرىش ئۆلچىمگە يەتمىگەن بولسىمۇ، سان جەھەتتىن زاكات بېرىش ئۆلچىمگە يەتكەن بولسا بۇ چارۋىلار تىجارەت ئۈچۈن

تۇتۇلمىغان ئادەتتىكى چارۋىلارغا ئوخشاش مۇئامىلە قىلىنىپ، يوقىرىقى جەدۋەللەردىكى سان ۋە مىقدار بويىچە زاكات بېرىلىدۇ.»

(« الزكاة وتنمية المجتمع ــ زاكات ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتى » سەييىد ئەھمەد مەخزەنجى 139 - بەتتىن)

زاكاتقا بېرىشكە يارىمايدىغان ماللار

ئىسلام شەرىئىتى مال ئىگىلىرىنىڭ مەنپەئەتىنى كۆزدە تۇتقان ھالدا، ئۇلارنىڭ ماللىرىغا زاكاتنى بەلگىلەشتە ماللىرىنىڭ خىللىرىدىن تاللاپ بېرىشنى بۇيرىمىغاندەك، زاكات ئالغۇچى ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ھەقلىرىنى قوغداش مەقسىدى بىلەن زاكات بېرىشتە مال ئىگىلىرىنىڭ ئېيىپلىق، قېرى، ئاغرىقچان، بەك ئورۇق ۋە چىشلىرى چۈشۈپ كەتكەن ماللاردىن بېرىشنى مەنئىي قىلغان ۋە ئوتتۇرھاللىرىدىن بېرىشنى بۇيرىغان. ئادەتتە، قۇربانلىق قىلىشقا يارىمايدىغان ماللار زاكاتقا ھېسابلاپ بېرىش ئۈچۈنمۇ يارىمايدۇ. ئابدۇللا ئىبنى مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن:« تۆۋەندىكى ئۈچ ئىشنى ئورۇندىغان كىشى ئىماننىڭ ھالاۋىتىنى تېتىغان بولىدۇ: الله تائالاغا شېرىك كەلتۈرمەستىن ئۇنىڭغا خالىس ئىبادەت قىلغان؛ مال - مۈلكىنىڭ زاكاتىنى ئۆز رىغبىتى بىلەن ھەر يىلى تولۇق ئادا قىلغان ۋە زكاتقا قېرى، ئورۇق، ئاغرىقچان، سۈتى ئاز ماللاردىن ئەمەس، بەلكى ئوتتۇرھاللىرىدىن بەرگەن كىشىدۇر.

www.uyghurkitap.com

ھەقىقەتەن الله تەئالا سىلەرنىڭ ماللىرىڭلارنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىدىن بېرىشىڭلارنى سورىمايدۇ ۋە ئەڭ ناچارلىرىدىن بېرىشىڭلارنىمۇ بۇيرىمايدۇ.»

(ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

يەنە بىر ھەدىستە:« زاكاتقا قېرىلىقتىن چىشلىرى چۈشۈپ كەتكەن ياكى ئېپىلىق ماللارقوبۇل قىلىنمايدۇ» دەپ كۆرسىتىلگەن.

(تىرمىزى رىۋايىتى)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يوقىرىقى ھەدىسلاردىكى كۆرسەتمىلىرىدە مال ئىگىلىرى بىلەن يېقىرلاردىن ئىبارەت ھەر ئىككى تەرەپنىڭ مەنپەئەتلىرىنى ۋە ھەقلىرىنى ھىمايە قىلىش مەقسەت قىلىنغان، ئەلۋەتتە. مۇسۇلمانلار پەيغەمبەرگە ئەگىشىشكە بۇيرۇلغان. الله تەئالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن:« پەيغەمبەر سىلەرگە بەرگەننى ئېلىڭلار، پەيغەمبەر چەكلىگەن نەرسىلەردىن چەكلىنىڭلار.»

(ھەشر سۈرىسى 7 ـ ئايەت)

ئەگەر مال ئىگىلىرى زاكات بېرىشتە ماللىرىنىڭ ياخشىلىرىدىن بېرىشنى خالىسا بۇ ئۆزلىرىنىڭ پىداكارلىقىدۇر. بۇنىڭ ساۋابىمۇ ئەلۋەتتە كۆپ بولىدۇ. ئەمما ئۇلار ماللىرىنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىدىن بېرىشكە زورلانمايدۇ. بەلكى ئوتتۇرھاللىرىدىن بەرسە زاكات ئادا تاپىدۇ. الله تەئالا قۇرئاندا مۇنداق دەيدۇ:« ياخشى كۆرگەن نەرسەڭلاردىن سەرپ قىلمىغىچە ھەرگىز ياخشىلىققا (جەننەتكە) ئېرىشەلمەيسىلەر.»

(ئال ئىمران سۈرىسى 92 ـ ئايەت)

ئاشلىق ۋە مېۋىلەرنىڭ زاكاتى

نــەق پــۇل، تىجارەت ماللىرى ۋە چارۋا ماللىرىغا زاكات پەرز بولغاندەك، ئاشلىق ۋە مېۋىلەرگىمۇ زاكات پەرزدۇر. ئاشلىق ۋە مېۋىلەرنىڭ زاكاتى« ئۆشرە ـ خىراج »،« ئۆشرە زاكات» ۋە« ئۆشرە» دېگەن ناملار بىلەنمۇ ئاتىلىدۇ.

الله تــەئالا قۇرئــان كــەرىمدە ئاشــلىق ۋە مېۋىلەرگــە زاكاتــىنىڭ پــەرز ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەپ مۇنداق دەيدۇ:« الله بىدىشلىك ۋە بىدىشسىز باغلارنى بــەرپا قىلــدى. مېۋىلــرى، دانلــرى بىــر ـ بىرىگــە ئوخشــمايدىغان خورمــا دەرەخلىرىــنى، ئاشــلىق، مېۋىلــەرنى (رەڭگــى ۋە شــەكلى) بىــر ـ بىرىگــە ئوخشــايدىغان، (تــەمى) ئوخشىمايدىغان زەيتۇن ۋە ئانارنى ياراتتى. مېۋىسى پىشــقاندا، ئۇلاردىــن يەڭــلار، مېــۋە (نىڭ ھوسۇلىنى) يىغقان كۈندە (يەنى يىغقــان ۋاقىتــتا) ئۇنــىڭ ئۆشرىســنى ئــادا قىلىڭــلار، ئىسـراپ قىلماڭــلار. الله ھەقىقەتەن ئىسراپ قىلغۇچىلارنى ياقتۇرمايدۇ.»

(ئەنئام سۈرىسى 141 ـ ئايەت)

پەيغەمــبەر ئەلەيھىســسالام ئاشــلىق، مېــۋە ۋە باشــقىمۇ تېــرىلغۇلارنىڭ زاكــات مىقدارىنى ۋە كەيپىيىتىنى بايان قىلىپ مۇنداق دېگەن:« يامغۇر ياكى بــولاق سۇيى بىلـەن سۇغۇرۇلغان تېرىلغۇلاردىن ئوندىن بىر (يەنى % 10)،

ئـادەم كۆچـى بىلەن سۇغۇرۇلغانلىرىدىن ئوندىن بىرىنىڭ يېرىمى (يەنى % 5) ئۆشرە ـ خىراج بېرىلىدۇ.»

(بۇخارىي رىۋايىتى)

بۇ ھەدىستىن ئېنىقلىنىدۇكى، يامغۇر سۈيى بىلەن سۇغۇرۇلغان ئاشلىق، مېـۋە ۋە باشـقىمۇ تېرىلغۇلاردىن % 10 زاكات بېرىلىدۇ. چۈنكى يامغۇر بىلەن سـۇغۇرۇلغان تېرىـلغۇلاردا چىقىـم ۋە چاپـا ئاز بولىدۇ. ئەمما ئادەم كۈچى بىـلەن يـاكى زامـانىۋى ئۇسـۇللار بىـلەن سـۇغۇرۇلغانلىرىدىن % 5 زاكـات بېرىـلىدۇ. مانـا بـۇ ئىسـلام دىنىـنىڭ دېھقـانلارنىڭ مەنپەئەتىگـە رىـئايە قىلغانلىقىدۇر.

ئۆشرە ـ خىراج بېرىش ئۇسۇلى

يـامغۇر سـۈيى بىـلەن سـۇغۇرۇلۇپ يېتىشـكەن ئاشـلىق ۋە مېۋىلەرنىڭ ئومۇمىـي ھوسـۇلىنى 10غـا بـۆلۈپ، ئۇنىڭ 1 بۆلۈكى، ئادەم كۈچى بىلەن ياكى زامانىۋى ئۇسۇللار بىلەن سۇغۇرۇپ يېتىشتۈرۈلگەن ئاشلىق، مېۋىلەرنىڭ ئومۇمىي ھوسۇلىنى 20گە بۆلۈپ، ئۇنىڭ 1 بۆلۈكى، ئەگەر بۇ ئاشلىق، مېۋىلەر يـامغۇر سـۈيى ۋە ئـادەم كۈچـى ھـەر ئىككىسـى بىـلەن سۇغۇرۇلغان بولسا، ئۇنىـڭ ئومۇمىي ھوسۇلىنى 15گە بۆلۈپ، ئۇنىڭ 1 بۆلۈكى، يەنى % 7.5 ى زاكات ئېلىشقا ھەقلىق بولغان ئېھتىياج ئىگىلىرىگە بېرىلىدۇ.

ئاشلىق ۋە مېۋىلەرگە زاكات كېلىشىنىڭ ئۆلچىمى

ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرى ئاشلىق ۋە مېۋىلەردىن زاكات بېرىشنىڭ پـەرز بولۇشـى ئۈچـۈن بـۇ مەھسـۇلاتلارنىڭ مۇئەييـەن مىقدارغـا يەتكـەن

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى

بولۇشى شەرت قىلىنامدۇ ياكى ئاز بولسۇن، كۆپ بولسۇن زاكات كېلەمدۇ؟ دېگەن مەسىلە ئۈستىدە ئىختىلاپ قىلىشقان. ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىپەنىڭ مەزھىبىگە كۆرە، ئاشلىق، مېۋىلەرنىڭ زاكاتى ئۇچۇن ئۇنىڭ مۆئەييەن ئۆلچەمگە يەتكەن بولۇشى شەرت قىلىنمايدۇ. بەلكى زېمىندىن چىققان مەھسۇلات ئاز بولسۇن ياكى كۆپ بولسۇن ھەر ئىككى ھالەتتە ئۇلاردىن زاكات بېرىش پەرزدۇر.

ئەمما شافىئىي، ھەنبەلىي ۋە مالىكىي مەزھەبلىرىگە كۆرە، زېمىندىن چىققان مەھسۇلاتلاردىن زاكات بېرىشنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئومۇمىي مىقدارى 675 كىلوگىرامدىن كەم بولماسلىقى شەرتتۇر. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىسىدە: «بەش ئەۋسەقكە يەتمىگەن مەھسۇلاتقا زاكات كەلمەيدۇ» دېگەن.

(بۇخارىي ۋە مۇسلىم رىۋايىتى)

ئەۋسەق ـ قەدىمقى ئۆلچەكلەردىن بولۇپ، بىر ئەۋسەق 60 ساغا، بىر سا 2 كىلو 250 گىرامغا تەڭدۇر. نەتىجىدە، 5 ئەۋسەق 675 كىلوگىرامغا تەڭدۇر (يەنى: 765=5x135=2.250x60) . 675 كىلوگىرامدىن ئاز ھوسۇل ئالغان ئادەمگە ئۆشرە زاكات پەرز ئەمەس. چۈنكى بۇنچىلىك مىقداردىكى ئاشلىق بىلەن مېۋە نورمالدا ئۇلارنى تېرىغان دېھقاننىڭ ئېھتىياجىدىن ئاشمايدۇ.

خۇلاسە:

بۇ مەسىلىدە يوقىرىقى ئۈچ مەزھەبنىڭ كۆرۈشى ئورۇنلۇق بولسىمۇ، ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ كۆرۈشى ئېھتىياتچانلىق ۋە تەقۋالىققا يېقىندۇر.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

كۆكتاتلارنىڭ زاكاتى

ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرى كۆكتاتلارغا زاكات كېلەمدۇ ياكى كەلمەمدۇ؟ دېگەن مەسىلە ئۈستىدە ئىختىلاپ قىلىشىپ ئىككىگە بۆلۈنگەن:

بىرىنچى مەزھەبكە كۆرە ، زېمىندىن چىقىدىغان ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلار ئاز بولسۇن ياكى كۆپ بولسۇن ھەممىسىگە زاكات كېلىدۇ. بۇ ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىپەنىڭ مەزھىبى بولۇپ ، بۇلارنىڭ دەلىللىرى تۆۋەندىكىچە:

الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دەيدۇ:« الله بىدىشلىك ۋە بىدىشسىز باغلارنى بەرپا قىلدى. مېۋىلىرى، دانلىرى بىر - بىرىگە ئوخشىمايدىغان خورما دەرەخلىرىنى، ئاشلىق، مېۋىلەرنى (رەڭگى ۋە شەكلى) بىر - بىرىگە ئوخشايدىغان، (تەمى) ئوخشىمايدىغان زەيتۇن ۋە ئانارنى ياراتتى. مېۋىسى پىشقاندا، ئۇلاردىن يەڭلار، مېۋە (نىڭ ھوسۇلىنى) يىغقان كۈندە (يەنى يىغقان ۋاقىتتا) ئۇنىڭ ئۆشرىسىنى ئادا قىلىڭلار، ئىسراپ قىلماڭلار. الله ھەقىقەتەن ئىسراپ قىلغۇچىلارنى ياقتۇرمايدۇ.»

(ئەنئام سۈرىسى 141 - ئايەت)

بۇ ئايەت زېمىندىن چىقىدىغان ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلارنىڭ ھەممىسىدىن زاكات بېرىشنىڭ پەرز ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەيدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھسسالامنىڭ يوقىرىدا ئۆتكەن: « يامغۇر ياكى بولاق سۈيى بىلەن سۇغۇرۇلغان تېرىلغۇلاردىن ئوندىن بىر (يەنى % 10)، ئادەم كۈچى بىلەن سۇغۇرۇلغانلىرىدىن ئوندىن بىرىنىڭ يېرىمى (يەنى % 5) ئۆشرە ـ خىراج بېرىلىدۇ.» دېگەن ھەدىسى زېمىندىن چىققان ھەر قانداق مەھسۇلاتتىن زاكات بېرىشنىڭ پەرزلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

(بۇخارىي رىۋايىتى)

بۇ ھەدىس زېمىندىن چىقىدىغان ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتات قاتارلىق مەھسۇلاتلارنىڭ ھەممىسى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئىككىنچى مەزھەبكە كۆرە، مەھسۇلاتلارغا زاكات كېلىشى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ بۇغداي، ئارپا، قوناق، خورما ۋە قۇرۇق ئۈزۈمگە ئوخشاش كېلولاپ تارتقىلى ۋە ساقلىغىلى بولىدىغان بولۇشى شەرتتۇر. ئەمما كۆكتاتلارنى كىلولاپ تارتقىلى بولسىمۇ، ئۇلارنى ساقلىغىلى بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن كۆكتاتلارغا زاكات كەلمەيدۇ. بۇ مەزھەبنىڭ دەلىللىرى مۇنداق:

« ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنغان بىر ھەدىستە:« كۆكتاتلارغا زاكات كەلمەيدۇ» دەپ كەلگەن.

(دار قۇتنىي رىۋايىتى)

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن پەيغەمبەر ئەلەيھسسالامنىڭ : « كۆكتاتلاردىن زاكات بېرىش پەرز ئەمەس » دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنغان.

(دار قۇتنى رىۋايىتى)

يوقىرىقى ئىككى ھەدىسنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھسسالامدىن سادىر بولغانلىقى ھەدىسشۇناس ئالىملىرىنىڭ نەزەرىدە ئىشەنچكە ئېرىشەلمىگەن.

بۇ ماۋزۇنىڭ خۇلاسىسى: شافىئىي، مالىكى ۋە ھەنبەلىي مەزھەبلىرىنىڭ ئاشلىق، مېۋىدەك كىلولاپ تارتىتقىلى ۋە ساقلىغىلى بولىدىغانلىرىغا ئۆشرە زاكات كېلىدۇ. ئەمما كۆكتاتلارغا زاكات كەلمەيدۇ. چۈنكى بۇلارنى ساقلىغىلى بولمايدۇ دېگەن كۆرشى تەتبىق قىلىشقا ئۇڭايدۇر. ئەمما ھەنەپىي مەزھىبىنىڭ زېمىندىن چىققان مەھسۇلاتلارنىڭ ھەر قانداقىغا زاكات كېلىدۇ، دېگەن كۆرشى پېقىرلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن پايدىلىق ۋە دەلىل جەھەتتىنمۇ كۈچلۈكتۇر. چۈنكى ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىپەنىڭ كەلتۈرگەن دەلىللىرى قۇرئاننىڭ ئايەتلىرىدۇر. الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە:« سىلەر ئېرىشكەن نەرسىلەرنىڭ ۋە بىز سىلەرگە زېمىندىن چىقىرىپ بەرگەن نەرسىلەرنىڭ ياخشىلىرىدىن زاكات بېرىڭلار» دەپ بۇيرىغان.

(بەقەرە سۈرىسى 266 ت ئايەت)

بۇ ئايەتمۇ زېمىندىن چىقىدىغان ھەر قانداق بىر مەھسۇلاتتىن زاكات بېرىشنىڭ پەرز ئىكەنلىكىنى ئىپادىلەيدۇ.

ئىمام پەخرىددىن رازى ئۆزى شافىئىي مەزھىبىگە مەنسۇپ بولسىمۇ، بۇ مەسىلىدە ئىمام ئەزەمنىڭ كۆرۈشىنى كۈچلەندۈرگەن.

« شۇنىڭدەك، كۇۋەيتنىڭ« زاكات ئىشلىرى كومىتېتى»مۇ ئەبۇ ھەنىپەنىڭ بۇ كۆرشىنى ئىختىيار قىلغانلىقىنى بىلدۈرگەن. بۇ كومىتېتنىڭ زاكات لايىھەسىدە مۇنداق دەپ قەيت قىلىنغان: " زېمىندىن چىقىدىغان ھەر قانداق مەھسۇلاتتىن زاكات بېرىش پەرزدۇر. زېمىن مەھسۇلاتى ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ" .»

(« الزكاة وتنمية المجتمع ـ زاكات ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتى » سەييىد ئەھمەد مەخزەنجى 146 ـ بەت)

بـۇ مەسـىلىدە، ئەڭ توغرىسى ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىپەنىڭ مەزھىبىدۇر. چۈنكـى، كۆكـتات دەپ ئـاددى سـانالغان ئوتياشـلار كۈنىمىـزدە بـەزى ئەللـەرنىڭ خېلـى چـوڭ ئىقتىساد مەنبىيى بولۇپ قالماقتا. باغۋەنچىلىك ۋە كۆكـتاتچىلىق بىلـەن كۆتۈرۈلگـەن بـايلارمۇ ئـاز ئەمـەس.نـاۋادا كۆكتاتلارنى «سـاقلىغىلى بولمايدىغـان ئوتياشـلار» دېگەن باھانە بىلەن بۇلارنىڭ زاكاتىنى چىقارماسـلىق پېقىـرلارنىڭ مەنپەئەتلىرىگـە رىـئايە قىلمىغانلىقـتۇر. چۈنكـى بۇرۇنقـى زامـانلاردا كىلـولاپ تارتىـلمايدىغان ۋە سـاقلىغىلى بولمايدىغان بۇ كۆكـتاتلار كۈنىمىـزدە كىلـولاپ تـارتىلىدۇ ۋە بۇلارنـى ھازىـرقى زامـانىۋىي ئۇسـۇللار بىلـەن ئـۇزۇن مـۇددەت سـاقلىغىلى بولىدۇ. دېمەك، كۆكتاتلاردىن زاكات بەرمەسلىككە ئۆزۈر يوقتۇر.

كۆكتاتلارنىڭ زاكات مىقدارى

كۆكـتاتلارنىڭ زاكـات مىقـدارى ئاشـلىق ۋە مېۋىلـەرنىڭ زاكـات مىقدارىـنىڭ ئەينىسـى بـولۇپ، مەھسـۇلات ئـاز بولسـۇن، كـۆپ بولسـۇن، ھەر ھالەتـتە، يـامغۇر سـۈيى بىلـەن سـوغۇرۇلغان كۆكـتاتلاردىن % 10 ، ئـادەم كۈچـى بىلـەن سـوغۇرۇلغانلىرىدىن % 5، ئادەم كۈچى ۋە يامغۇر سۈيى ھەر ئىككىسى بىلەن سوغۇرۇلغانلىرىدىن % 7.5 ى زاكات بېرىلىدۇ.

ئەسكەرتىش:

1. ئاشـلىق، مېـۋە ۋە كۆكتاتلارنىڭ ئۆشرە زاكاتىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن بىـر يىـل ئۆتۈشـى شـەرت قىلىـنمايدۇ. بـەلكى ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلارنى يىغقـان ۋاقىـت ئۆشـرە زاكاتـنى ئـادا قىلىشـنىڭ ۋاقتىدۇر. بىر يىلدا 2 ياكى

ئۇنىڭدىن كۆپ قىتىم ھوسۇلى ئېلىنىدىغان ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلاردىنمۇ ھەر قېتىم ھوسۇل يىغقان ۋاقىتتا ئۆشرە زاكاتىنى بېرىش پەرزدۇر. چۈنكى، زاكات بېرىلىدىغان ماللار ئىككىگە بۆلۈنىدۇ: بىرى، ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلارغا ئوخشاش ئۆزلىكىدىن ئۆسىدىغان شەيئىلەر بولۇپ، بۇلارغا زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن يىل ئۆتۈشى شەرت قىلىنمايدۇ. بەلكى ئۇلارنى يىغقان ۋاقىتتىلا زاكات پەرز بولىدۇ. يەنە بىرى، خەلق پۇلى، ئالتۇن، كۈمۈش، تىجارەت ماللىرى، چارۋىلار ۋە باشقىلار قاتارلىق ئۆزلىكىدىن ئۆسمىسىمۇ ئۆستۈرۈشكە بولىدىغان ماللار بولۇپ، بۇلارغا زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن ئۇلارغا ئىگە بولغان ۋاقىتتىن تولۇق بىر يىل ئۆتكەن بولۇشى شەرت قىلىنىدۇ.

2. ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلاردىن ئۆشرە زاكات بېرىشنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن بۇ لارنىڭ مۇئەييەن مىقدارغا يەتكەن بولۇشى شەرت قىلىنمايدۇ. بەلكى مول ھوسۇل مىقدارى ئاز بولسۇن ياكى كۆپ بولسۇن ھەر ھالەتتە ئۇلاردىن ئۆشرە زاكات بېرىش پەرزدۇر.

3. ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلارنىڭ ئۆشرە زاكاتىدا ئوتتۇرھاللىرىدىن بېرىلىدۇ. ناچارلىرىنى تاللاپ بېرىش بىلەن زاكات پەرزى ئادا تاپمىغاندەك، ئەڭ ياخشىلىرىدىن بېرىشكىمۇ زورلانمايدۇ.

4. ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلارنىڭ ئۆشرە زاكاتىنى ئادا قىلىشتىكى ئەسلى قائىدە ھەر مەھسۇلاتنىڭ ئۆشرىسىنى ئۆز جىنسىدىن بېرىشتۇر. ئەمما مەھسۇلاتنىڭ ئۆز جىنسىدىن بەرمەستىن ئۇنىڭ قىممىتىنى ھېسابلاپ خەلق پۇلىدىن بەرسىمۇ بولىدۇ.

uyghurkitap.com

يەر ئاستى بايلىقلىرىنىڭ زاكاتى

بــەزى فىقھشـۇناس ئالىملىرى يەر ئاستى بايلىقلىرىنى مەدەن ۋە رىكاز دەپ ئىككىگە ئايرىيدۇ:

مــەدەن ـــ يــەر ئاســتىدىن تېــپىلغان ئالــتۇن، كۈمـۈش، تۆمۈر، مىس ۋە باشقىمۇ مەدەنلەردۇر.

رىكــاز ـــ ئىـسلام دىنى كېلىشتىن بۇرۇنقى چاغلاردىكى كىشىلەرنىڭ يەر ئاستىغا كۆمۈپ قويغان ئالتۇن، كۈمۈش ۋە باشقىمۇ بايلىقلىرى دېمەكتۇر. چۈنكــى قىممــەتلىك نەرســلىرىنى يــەر ئاســتىغا كـۆمۈپ ســاقلاش قەدىمقى زامانلاردىكى كىشلەرنىڭ ئادەتلىرىدىن ئىدى.

ئــەمما ئىمــام ئــەزەم ئــەبۇ ھەنىپگــە كـۆرە، مــەدەن بىلــەن رىكــازنىڭ مەنىســى بىــردۇر. چۈنكــى مــەيلى ئۇلارنــى الله تــەئالا يــەر ئاســتىدا شـۇنداق ياراتقــان بولسـۇن، مەيلى قەدىمقىلەر كۆمۈپ قويغان بولسۇن ، ھەر ئىككىسى يەر ئاستىدىن چىقىرىلغان بايلىقلاردۇر.

يــەر ئاســتىدىن قېــزىلغان يــاكى تېپىلغان بايلىقلاردىن زاكات بېرىشنىڭ پــەرز ئىكــەنلىكى قۇرئــان ، ھەدىسلار ۋە فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ ئىتتىپاقى بىلــەن بېكىتىلگــەن. الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دەيدۇ:« ئى مۆمىنلەر! ســىلەر ئېرىشــكەن نەرســىلەرنىڭ ۋە بىــز سىلەرگــە زېمىندىن چىقىرىپ بەرگەن نەرسىلەرنىڭ ياخشىلىرىدىن زاكات ئادا قىلىڭلار.»

www.uyghurkitap.com

(بەقەرە سۈرىسى 267 ـ ئايەت)

بۇ ئايەت، زىمىندىن چىقىدىغان ۋە چىقىرىدىغانلارنىڭ ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۈبھىسىزكى، مەدەنلەرمۇ زىمىندىن چىقىرىلىدىغان بايلىقلاردىندۇر. الله تەئالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: « ئى مۆمىنلەر! بىلىڭلاركى، سىلەر ئالغان غەنىمەتنىڭ بەشتە بىرى اللهغا، پەيغەمبەرگە، پەيغەمبەرنىڭ ئەقرىبالىرىغا، يېتىملەرگە، مىسكىنلەرگە ۋە يولدا قالغان مۇساپىرلارغا خاستۇر. »

(ئەنفال سۈرىسى 41 ـ ئايەت)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىسىدە:« يەر ئاستىدىن چىقىرىلغان بايلىقتىن بەشتەبىرى زاكات بېرىلىدۇ» دېگەن.

(بۇخارىي رىۋايىتى)

ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرى يەر ئاستى بايلىقلىرىنىڭ زاكات مىقدارى توغرىلىق ئىختىلاپلاشقان بولسىمۇ، يەر ئاستى بايلىقلىرىدىن زاكات بېرىشنىڭ پەرز ئىكەنلىكىدە قەدىمدىن ھازىرغا قەدەر بىردەك ئىتتىپاقتۇر.

يەر ئاستى بايلىقلىرىنىڭ زاكات مىقدارى

ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىپە يەر ئاستى بايلىقلىرىنى 3 تۈرگە ئايرىيدۇ:

1. ئالتۇن، كۈمۈش، مىس تۆمۈر ۋە باشقىلارغا ئوخشىغان ئوت بىلەن ئېرىتكىلى بولىدىغان مەدەنلەر.

2. ياقۇت، مارجان، قاشتېشى، مەرۋايىت ۋە باشقىمۇ قىممەتلىك تاشلارغا ئوخشىغان ئوت بىلەن ئېرىتكىلى بولمايدىغان مەدەنلەر.

3. نېفىتكە ئوخشىغان سۇيۇق ماددىلار.

ئــەبۇ ھەنــىپەنىڭ مەزھىبىگــە كــۆرە، بــىراۋنىڭ ئىگــىدارچىلىقىغا كــىرمەيدىغان تــاغلاردىن، ســەھرالاردىن قېــزىلغان يــاكى باشــقىلارغا ئائىــت بولغــان زېمىــندىن تېپىلغان ئالتۇن، كۈمۈش، مىس، تۆمۈر ۋە باشقىلار قاتارلىق ئوت بىلەن ئېرىتكىلى بولىدىغان مەدەنلەردىن بەشتە بىرى (يەنى 20 % سى) زاكــات بېــرىلىدۇ. قالغــان 4 بــۆلۈكى ئۇنــى قازغــان يــاكى تاپقــان كىشىنىڭ ھــەققىدۇر. ئەگەر بۇ مەدەنلەرنى كىشى ئۆز ھويلىسىدىن ياكى ئۆزىگە ئائىت بولغــان جــايدىن تاپقــان يــاكى قازغان بولسا ئۇنىڭدىن زاكات بېرىش كېرەك ئەمــەس. چۈنكــى زېمىــن ئۇنــىڭ ئۆزىگــە ئائىــت بولغانلىقــتىن ئۇنىڭــدىن چىققــان بــايلىقلارمۇ ئۆزىــنىڭ مۈلكــى ھېســابلىنىدۇ. شۇنىڭــدەك، بــىراۋنىڭ ئىگــىدارچىقىدا بولمىغــان جــايلاردىن تېــپىلغان بــايلىقلار ئىســلام دىــنى كەلگــەندىن كېــيىن كۆمۈلگــەن بولســا، ئۇنــى تېــپىۋالغان كىشىنىڭ ئۇنىڭدىن زاكات بېرىشى لازىم كەلمەيدۇ.

ئــەمما يــاقۇت، قاشېشــى ۋە باشــقىمۇ قىممەتلىك تاشلارغا ئوخشىغان ئــوت بىلــەن ئېرىــتكىلى بولمايدىغــان مەدەنلــەر بىلــەن نېفىــتقا ئوخشــىغان سۇيۇق مەدەنلەردىن زاكات بېرىشنىڭ پەرز ئەمەسلىكىدە ئىسلام فىقھىشۇناس ئالىملىرى بىردەك ئىتتىپاقتۇر.

مەرغىــنانىي« ھىدايە» ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دەپ يازىدۇ:« ئالتۇن، كۈمــۈش، تۆمۈر، مىس قاتارلىق يەر ئاستىدىن چىقىرىلغان مەدەنلەردىن بەشتە بــىرى زاكات بېرىلىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام :« يەر ئاستىدىن چىقىرىلغان مەدەنلــەردىن بەشــتە بــىرى زاكــات بېــرىلىدۇ» دەپ كۆرسەتكەن. رىكاز بىلەن مەدەنــىنىڭ مەنىســى بىــردۇر. چۈنكــى ئىسلام كېلىشىدىن بۇرۇنقى جاھىلىيەت دەۋرىــدە كۇففارلار تەرىپىدىن يەر ئاستىغا كۆمۈلگەن بايلىقلار ئىسلام دىنىنىڭ

كىلىشى بىلەن مۇسۇلمانلارنىڭ قولىغا غەنىمەت ئورنىدا ئۆتكەن بولىدۇ. غازاتلاردا ئېلىنغان غەنىمەتلەردىنمۇ بەشتە بىرى زاكات بېرىلگەنلىكى ئوخشاش، يەر ئاستىدىن تېپىلغان بايلىقلارمۇ ئۇنى تاپقان كىشى ئۈچۈن غەنىمەتكە ئوخشاشتۇر. شۇڭا ئۇنىڭدىن بەشتە بىرىنى زاكاتقا بېرىدۇ، قالغان 4 بۆلۈكىنى ئۆزىگە قالدۇرىدۇ. كىشىنىڭ ئۆز هويلىسىدىن تېپىلغان مەدەنلەرگە ئەبۇ هەنىپەنىڭ كۆرىشى بويىچە زاكات كەلمەيدۇ. ئەمما ئۇنىڭ شاگىرتلىرىدىن مۇهەممەد بىلەن ئەبۇ يۇسۇف بەشتە بىرى زاكات بېرىلىدۇ دەپ قارايدۇ.»

(الهدايە - يىتەكچى 1 - جىلد 116 - بەت)

شافىئىي ۋە هەنبەلى مەزهەبلىرىگە كۆرە، يەر ئاستىدىن قېزىپ ئېلىنغان مەدەنلەرگە زاكات كېلىدۇ. بىراق ئۇنىڭدىن زاكات بېرىش مىقدارى كىشى ئىشلەپ تاپقان ئالتۇن، كۆمۈش ۋە خەلق پۇلىنىڭ زاكاتىغا ئوخشاش % 2.5 زاكات بېرىلىدۇ. ئەمما رىكاز (ئىسلامدىن بۇرۇن يەرگە كۆمۈلگەن بايلىق) تىن % 20 يەنى بەشتە بىر زاكات بېرىلىدۇ. چۈنكى بۇ مەزهەب، رىكاز بىلەن مەدەن ئىككىسىنىڭ بىر مەنىدە ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمايدۇ. شۇڭا بۇ ئىككىسىدىن زاكات بېرىش مىقدارى ئوخشاش بولمايدۇ.

خۇلاسە:

بۇ مەسىلىدە ئىمام ئەزەم ئەبۇ هەنىپەنىڭ يەر ئاستىدىن تېپىلغان ياكى قېزىلغان بايلىقلاردىن بەشتە بىرى زاكات بېرىلىدۇ، دەيدىغان كۆرىشى ئەمەل قىلىش ئۈچۈن ئويغۇندۇر. چۈنكى، شافىئىي ۋە هەنبەلىي مەزهەبلىرىگە كۆرە، كىشى تەر تۆكۈپ ئىشلەپ تاپقان ئالتۇن، كۆمۈش ۋە خەلق پۇلىنىڭ زاكاتى بىلەن هېچ ئەجىر قىلماستىن كۆمۈلگەن يېرىدىن تېپىۋالغان ياكى چەكلىك ئەجىر بىلەن يەر ئاستىدىن قېزىپ ئالغان ئالتۇن، كۆمۈشنىڭ

زاكاتىنى ئوخشاش قىلىپ بەلگىلەپ ھەر ئىككىسىدىن % 2.5 زاكات بېرىشنى پەرز قىلىدۇ.

ئەمما ئەبۇ ھەنىپە ئىشلەپ تاپقان ئالتۇن، كۈمۈش ۋە نەق پۇل بىلەن، چەكلىك ئەجىر سىڭدۇرۇپ يەر ئاستىدىن قېزىپ ئالغان ياكى ئىسلامدىن بۇرۇنقىلار كۆمگەن جايدىن تېپىۋالغان ئالتۇن، كۈمۈش ۋە باشقىمۇ بايلىقلارنىڭ زاكات مىقدارىنى پەرقلەندۈرگەن بولۇپ، ئاۋۋالقىسىدىن % 2.5 ، كېيىنكىسىدىن % 20 زاكات بېرىشنىڭ پەرز ئىكەنلىكىنى قارار قىلغان.

دېڭىز بايلىقلىرىنىڭ زاكاتى

پۈتۈن ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ بىردەك ئىتتىپاقى بىلەن دېڭىزدىن چىقىرىلغان بايلىقلارغا زاكات كەلمەيدۇ. چۈنكى ئىسلام زاكات قانۇنىدا دېڭىز، دەريالاردىن چىقىرىلغان بايلىقلاردىن زاكات بېرىش توغرىسىدا بىرەر دەلىل يوقتۇر. « ئەمما دېڭىز بايلىقلىرىنى چىقىرىپ سېتىشنى كەسىپ قىلغانلار ئۇچۇن دېڭىزدىن چىقارغان نەرسىلىرىدىن زاكات بېرىش پەرزدۇر. چۈنكى دېڭىز بايلىقلىرى بۇ ۋاقىتتا تىجارەت ماللىرىغا ئايلانغان بولىدۇ. شۇڭا ئۇنىڭدىن % 2.5 زاكات بېرىش پەرز بولىدۇ.»

(المفتاح شرح نور الإضاح - فىقھدا ئاچقۇچ 158 - بەت: ئەبۇ يەزىد شەلەبى)

شۇنىڭدەك، دېڭىزدىن چىقىرىلىپ نەق پۇل ئورنىدا ساقلانغان قىممەتلىك بايلىقلاردىنمۇ يوقىرىقى مىقدار بويىچە زاكات بېرىش پەرزدۇر. چۈنكى نورمال ئېھتىياجدىن ئېشىپ ئۆيدە ساقلانغان ھەر قانداق پۇل - مالغا زاكات كېلىدىغانلىقى شۈبھىسىز.

ھەسەلنىڭ زاكاتى

ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرى ھەسەلگە زاكات كېلەمدۇ ياكى كەلمەمدۇ؟ دېگەن مەسىلە ئۈستىدە ئىختىلاپ قىلىشقان.

ھەنەپىي ۋە ھەنبەلىي مەزھەبلىرىگە كۆرە، ھەسەل ھەرىسى باقىقۇچىنىڭ ھەسەلدىن ئالغان مەھسۇلاتى مەيلى ئاز بولسۇن، مەيلى كۆپ بولسۇن % 10 زاكات بېرىشى پەرزدۇر. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:« ھەر ئون قاچا ھەسەلدىن بىر قاچا ھەسەل زاكات بېرىلىدۇ» دېگەن.

(تىرمىزىي رىۋايىتى)

ئابدۇللا ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام « ھەسەلدىن ئوندىن بىرىنى زاكات بېرىشكە بۇيرىغان» دەپ رىۋايەت قىلغان.

(ئىبنى ماجە رىۋايىتى)

www.uyghurkitap.com كىتاب تورى

ئـەمما شافىئىي ۋە مالىكى مەزھەبلىرىگە كۆرە، ھەسەلدىن زاكات بېرىش پـەرز ئەمـەس. نـافى مۇنـداق دېگـەن:« ئۇمـەر ئىبـنى ئابدۇلئەزىز مېنىڭدىن ھەسـەلنىڭ زاكـاتى توغـرىلىق سـورىۋىدى. مـەن ئۇنىڭـغا« بـىزدە زاكـات بېـرىدىغان ھەسـەلمۇ يـوق. بـىراق مۇغـىرە ئىبنى ھەكەمنىڭ ھەسەلگە زاكات كەلمـەيدۇ دېگـەنلىكىنى بىلىمـەن» دېدىم. ئاندىن ئۇمەر ھەسەلنىڭ زاكاتىنى يىغماسلىق ھەققىدە بۇيرۇق چىقاردى.»

(تىرمىزىي رىۋايىتى)

بـۇ مەسـىلىدە ھەنـەپىي ۋە ھەنبەلىي مەزھەبلىرىنىڭ ھەسەلدىن زاكات بېرىلىدۇ، دېگەن كۆرىشى كۈچكە ئىگىدۇر. قۇرئان كەرىمنىڭ زاكات توغرىلىق ئومۇمىي ئايىتى ھەسەلنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۇڭا ئەڭ ياخشىسى الله تەئالا ئاتـا قىلغـان نېمەتلـەردىن زاكـات بېرىشـتۇر. الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە:« الله يولـىدا بەرگـەن نەرسەڭـلارنىڭ ئورنىـنى تولـدۇرۇپ بېـرىدۇ. ئـۇ رىـزىق بەرگۈچىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇر.» دېگەن.

(سەبەئ سۈرىسى 39 ـ ئايەت)

بولاپ كېتىلگەن، ئوغۇرلانغان ۋە يۇتتۇرۇلگەندىن كېيىن تېپىلغان ماللارنىڭ زاكاتى

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بىراۋنىڭ بولاپ كېتىلگەن ياكى ئوغۇرلاپ كېتىلگەن ياكى يۇتتۇرۇلگەن پۇل - مېلىدىن ئۇنى تاپشۇرۇپ ئالغىچىلىك زاكات بېرىشى پەرز ئەمەس، دېگۈچىلەر كۆپ ساندىكى فىقھشۇناس ئالىملىرى بولۇپ، بۇ ھەنەپىي، شافىئىي مەزھەبلىرىدۇر. چۈنكى بۇنداق پۇل - مال ئۇنىڭ ئىگىدارچىلىقىدا بولمىغانلىقتىن ئۇنىڭغا زاكات كەلمەيدۇ. پەقەت ئۇنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن، تولۇق بىر يىلنى تولدۇرۇپ ئاندىن شۇ بىر يىلنىڭ زاكاتىنى بېرىشى پەرز بولۇپ بەلگىلىنىدۇ. ھەنبەلىي مەزھىبىنىڭ پېشۋاسى ئىمام ئەھمەد ئىبنى ھەنبەلدىن كەلگەن بىر رىۋايەتكە كۆرە ئۇمۇ بۇ ئىككى مەزھەبنى قوللىغان بولسىمۇ، يەنە ئۇنىڭدىن كەلگەن باشقا بىر رىۋايەتكە ئاساسەن، بولاپ كېتىلگەن ياكى ئوغۇرلانغان ياكى يۇتتۇرۇلگەن پۇل - مالغا زاكات كېلىدۇ، ئۇنى ئادا قىلىشتا، مەزكۇر پۇل - مال تاپشۇرۇپ ئېلىنغاندىن كېيىن، قولدىن چىقىپ كەتكەن ۋاقىتتىن باشلاپ ھېسابلاپ ئۆتكەنكى يىللارنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن ئۇنىڭ زاكاتىنى بىراقلا بېرىشى پەرزدۇر. چۈنكى ئۇنىڭ مەزكۇر پۇل - مېلى ۋاقىتلىق ئۇنىڭ قولىدىن چىقىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئۇنىڭ بۇ مالغا بولغان ئىگىدارچىلىقى يوقالغان ئەمەس.

ئەمما مالىكىي مەزھىبىگە كۆرە، مۇنداق پۇل - مال تاپشۇرۇپ ئېلىنغاندىن كېيىن، يىل توشمىسىمۇ ئۇنىڭ بىر يىللىق زاكاتىنى بېرىشى لازىم كېلىدۇ.

بۇ مەسىلىدە، كۆپچىلىك فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ« بولاپ كېتىلگەن ياكى ئوغۇرلانغان ياكى يوتتۇرۇلگەن پۇل - مالغا زاكات كەلمەيدۇ. پەقەت ئۇنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن، تولۇق بىر يىلنى تولدۇرۇپ ئاندىن ئۇنىڭ شۇ بىر يىللىق زاكاتى بېرىلىدۇ» دېگەن كۆرىشى كۈچكە ئىگىدۇر. چۈنكى مۇنداق پۇل - مال ئىگىسىنىڭ قولىدىن چىقىپ كېتىش بىلەن بىرگە ئۇنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىنمۇ چىقىپ كەتكەن ، ئۇنى تاپشۇرۇپ ئالغان ۋاقىتتا قايتىدىن ئۇنىڭ مۈلكىگە كىرگەن بولىدۇ. شۇڭا بۇنداق پۇل - مالنى تاپشۇرۇپ ئالغانغا بىر يىل ئۆتكەندىن كېيىن ئۇنىڭدىن زاكات بېرىش پەرز بولىدۇ.

« ھىدايە» دە مۇنداق دەپ قەيت قىلىنغان:« بىراۋنىڭ يەنە بىرىدە قەرزىسى بولۇپ، قەرزدار ئۇنىڭغا يىللاردىن بېرى تېنىۋالغان، كېيىنچە ئۇنىڭ قەرزدارلىقى ئىسپاتلانغان (يەنى قەرزنى تاپشۇرغان) بولسا، قەرزنى تاپشۇرۇپ ئالغۇچى ئۆتكەن يىللارنىڭ زاكاتىنى بېرىشكە بۇيرۇلمايدۇ. بۇ قەرز تاپشۇرۇپ ئېلىنىشتىن بۇرۇن، خۇددى يوقىلىپ كېتىپ ئۇنىڭ تېپىلىشىدىن ئۈمىت ئۈزۈلگەن مالغا ئوخشاشتۇر. بولاپ كېتىلگەن، ئوغۇرلانغان، دېڭىزغا چۈكۈپ كەتكەن، مەلۇم بىر جايغا كۆمۈپ قويۇپ ئورنىنى ئۇنتۇپ كەتكەن ۋە ھۆكۈمەت تەرىپىدىن مۇسادىرە قىلىنغان پۇل - مالمۇ يوقىلىپ كەتكەن مالغا ئوخشاشتۇر. چۈنكى زاكات كېلىدىغان پۇل - مالنىڭ ئىگىسىنىڭ قولىدا بولغان، ئۆسىدىغان ۋە ئۆستۈرۈشكە بولىدىغان ماللاردىن بولىشى شەرتتۇر. ھالبۇكى، ئىگىسىنىڭ قولىدىن تۈرلۈك سەۋەبلەر بىلەن ۋاقىتلىق چىقىپ كەتكەن پۇل - مال ئىگىسىنىڭ قولىدا بولمىغانلىقتىن ئۇ ئۆستۈرۈشكە يارىمايدۇ.»

(الهدايه 1- جىلد 104 - بەت)

ئەمما بىراۋنىڭ باشقا بىردە قەرزىسى بولغانلىقىغا يېتەرلىك ئىسپاتى بولغان بولسىمۇ، ئۇنى تاپشۇرۇپ ئېلىشتىن ئۈمىدى ئۈزۈلگەندىن كېيىن، قەرزىسى قولىغا كەلگەن بولسا، ـ پۈتۈن فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ ئىتتىپاقى بويىچە ـ ئۇنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن ئۆتكەنكى يىللارنىڭ زاكاتىنى ھېسابلاپ بىرقالا زاكات بېرىشى پەرزدۇر.

شىركەت ھەسسەدارلىقىنىڭ زاكاتى

ھەر قانداق بىر شىركەتكە ھەسسەدار بولۇپ ئۇنىڭغا پاي سالغان كىشىنىڭ شۇ پايدىن زاكات بېرىشى پەرزدۇر. زاكات بېرىشتە پاي سالغان ۋاقىتتىكى نەق پۇل ئېتىبارى بىلەن ئەمەس، بەلكى يىل ئاخىرىدىكى نەق پۇلنىڭ ھېسابى بويىچە زاكات بېرىلىدۇ. شىركەت پايدىن % 2.5 زاكات بېرىش پەرزدۇر. مەسىلەن: بىراۋ بىرەر شىركەتكە 1000 يۈەن نەق پۇل پاي سېلىپ، ئۇنىڭغا ھەسسەدار بولغان بولسا، بىر يىلدىن كېيىن بۇ پاي 3000 يۈەنگە يەتكەن بولسا، مۇشۇ 3000 يۈەندىن زاكات بېرىدۇ. ئەگەر پاي سالغان 1000 يۈەن پۇل يىل ئاخىرىدا كېمىيىپ 500 يۈەنگە چۈشۈپ قالغان بولسا، مۇشە 500 يۈەندىن زاكات بېرىدۇ. چۈنكى زاكات يىلنىڭ ئاخىرىدا قولدا قالغان مىقداردىن بېرىلىدۇ.

شىركەت ھەسسەدارلىرى ئۆزلىرىنىڭ شىركەتتىكى ھەسسىلىرىنىڭ زاكاتىنى ئۇنىڭغا ھەقلىق بولغان شەخسلەرگە يەتكۈزۈپ بېرىش ئىشىدا

شىركەت مەسئۇللىرىنى ئۆزلىرىدىن ۋەكىل قىلىشىمۇ جائىزدۇر. بۇ ۋاقىتتا شىركەت مەسئۇللىرى شىركەت ھەسسىدارلىرىنىڭ يىل ئاخىرىدىكى تېگىشلىك ھەسسىلىرىنى ئۇنىڭ پايدىلىرى بىلەن قوشۇپ بىرلەشتۈرۈپ ئومۇمىي مىقداردىن زاكات ئايرىيدۇ.

زاكاتتا بېرىلىدىغان ماللارنىڭ قىممىتىنى بېرىشكە بولامدۇ؟

كۆپ ساندىكى فىقھشۇناس ئالىملىرىغا كۆرە، زاكات بېرىشتە، ھەر قانداق بىر مالنىڭ زاكاتىنى شۇ مالنىڭ ئۆز جىنسىدىن بېرىش لازىم كېلىدۇ. ئۇنىڭ بەدىلىگە خەلق پۇلىدىكى قىممىتىنى بېرىشكە بولمايدۇ. چۈنكى زاكات ئىبادەتتۇر. ئىبادەتلەر شەرىئەتتە كۆرسىتىلگەن بويىچە ئادا قىلىنىشى كېرەك . پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەئاز ئىبنى جەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى يەمەنگە ۋالىي قىلىپ ئەۋەتكىنىدە، ئۇنىڭغا:« ئاشلىقتىن ئاشلىق، قويدىن قوي، كالىدىن كالا ۋە تۆگىدىن تۆگە زاكات يىغقىن» دەپ تەۋسىيە قىلغان.

(ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

ئەمما ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىپە باشچىلىقىدىكى فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ كۆرىشى بويىچە، ھەر قانداق مالنىڭ زاكاتى ئۈچۈن ئۇنىڭ قىممىتىنى بېرىشكە بولىدۇ. چۈنكى زاكات بېرىشتىن مەقسەد پېقىرلارنىڭ ۋە باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ھاجەتلىرىنى راۋا قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقلىرىنى يەڭگىللىتىشتىن ئىبارەتتۇر. پېقىرلارنىڭ ۋە باشقىمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ هاجەتلىرىنى ئاشلىق، ئۈزۈم، خورما، كىيىم ـ كېچەك ۋەباشقىمۇ ماللار بىلەن راۋا قىلغىلى بولغاندەك، بىردىنغانلارنىڭ بەدىلىگە نەق پۇل بېرىپمۇ راۋا قىلغىلى بولىدۇ. بەلكى ئېككىنچىسى هاجەتمەنلەرنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن تېخىمۇ ياخشىدۇر. چۈنكى هاجەتمەنلەر نەق پۇلغا ئۆزلىرىنىڭ ئېھتىياجلىرىنى خالىغانچە سېتىۋالالايدۇ. بۇنىڭغا بىنائەن، مەيلى ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلارنىڭ ئۆشرە زاكاتى بولسۇن، مەيلى ئالتۇن، كۈمۈشنىڭ زاكاتى بولسۇن، مەيلى چارۋا ماللىرىنىڭ زاكاتى بولسۇن، مەيلى ئۇلاردىن باشقىمۇ ماللارنىڭ زاكاتى بولسۇن، ئۇلارنىڭ خەلق پۇلىدىكى قىممىتىنى بېرىش جائىزدۇر. الله تەئالانىڭ قۇرئان كەرىمدىكى:« (ئى مۇھەممەد!) ئۇلارنىڭ ماللىرىنىڭ بىر قىسمىنى زاكات ھېسابىدا ئالغىنكى، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى(بېخىللىقنىڭ ئىللەتلىرىدىن ۋە ماللىرىنى پېقىرلارنىڭ ھەقلىرىدىن) پاكلىغايسەن. ۋە (ماللىرىنى ھەم ساۋابلىرىنى) كۆپەيتكەيسەن »دېگەن بۇيرىقى ھەر قانداق مالنىڭ زاكاتىدا ئۇنىڭ قىممىتىنى بېرىشنىڭ جائىزلىقىغا ئىشارەت قىلماقتا.

ئىمام بۇخارىي رىۋايەت قىلغان بىر ھەدىسكە كۆرە، مەئاز ئىبنى جەبەل يەمەن ئەھلىگە خىتاب قىلىپ: « ئارپا، قوناقنىڭ زاكاتى ئۈچۈن كىيىم ـ كېچەكلەردىن بەرسەڭلارمۇ بولىدۇ. چۈنكى بۇ سىلەر ئۈچۈن ئوڭاي، رەسۇلۇللانىڭ مەدىنىدىكى پېقىر ساھابىلىرىنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن ياخشىدۇر» دېگەن.

(بۇخارىي رىۋايىتى)

« ئەمما ئىمام شافىئىي نەقىل كەلتۈرگەن ھەدىستىكى« ..... قويدىن قوي، كالىدىن كالا ئالغىن» دېگەن سۆز كىشىلەرگە ئوڭايلىق بولسۇن ئۈچۈن

دېيىلگەن بولسىمۇ، ئۇ ھەر مال ئۈچۈن ئۆز جىنسىدىن زاكات بېرىشنىڭ زۆرۈرلىكىنى ئىپادىلىمەيدۇ. چۈنكى زاكاتتىن مەقسەت پېقىرلارغا نەپ يەتكۈزۈشتۇر. بۇنى نەق پۇل بىلەنمۇ بېجىرگىلى بولىدۇ.»

(الإختيار - تاللاش 1 - جىلد 102 - بەت)

بۇنىڭغا بىنائەن، فىتىر سەدىقىسىدىمۇ بېرىلىدىغان ئارپا، بۇغداي ياكى باشقا دانلار ئۈچۈن ئۇنىڭ خەلق پۇلىدىكى قىممىتىنى بېرىش جائىزدۇر. چۈنكى زاكاتتا جائىز بولغانلار فىتىر سەدىقىسىدىمۇ جائىزدۇر.

باج ـ سېلىقلار زاكاتنىڭ ئورنىدا تۇرامدۇ؟

« ھۆكۈمەتلەر تەرىپىدىن دېھقانلارنىڭ تېرىملىرىغا ، تىجارەتچىلەرنىڭ ماللىرىغا، چارۋىچىلارنىڭ چارۋىلىرىغا ۋە باشقىمۇ كەسىپدارلارنىڭ كەسپلىرىگە بەلگىلەنگەن باج - سېلىقلار ئىسلام دىنىدا بۇيرۇلغان زاكات ئۈچۈن بەدەل بولۇپ، يوقىرىقىلارنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىشتىن بىھاجەت بولۇشقا بولامدۇ؟ دېگەن سوئالغا جاۋاپ بېرىشتىن ئاۋۋال، زاكات بىلەن باجنىڭ خۇسۇسىيىتىنى ۋە بۇ ئىككىسى ئوتتۇرىسىدىكى پەرقلەرنى قىسقىچە بايان قىلىشقا توغرا كېلىدۇ:

1. ھۆكۈمەتلەر تەرىپىدىن تېرىم يەرلىرىگە بەلگىلەنگەن باج - سېلىقلارنىڭ ۋەزىپىسى زاكاتنىڭ ۋەزىپىسىدىن پەرقلىقتۇر. مەسىلەن: باج -

www.uyghurkitap.com

سېلىقلار تېرىم يەرلىرى تېرىلغان ياكى تېرىلمىغان بولۇشىدىن قەتئىينەزەر تېرىم ئىگىلىرىدىن ئېلىنىدۇ. ئەمما زاكات پەقەت تېرىلغان يەرنىڭ مەھسۇلاتىدىن بېرىلىدۇ.

2. باج - سېلىقلاردىن يىغىلغان مەبلەغ دۆلەتنىڭ ئومۇمىي ئېھتىياجلىرىغا ئىشلىتىلىدۇ. ئەمما زاكاتتىن يىغىلغان مەبلەغ ۋە ماللار الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە بەلگىلىگەن 8 خىل شەخسكىلا بېرىلىدۇ.

3. زاكات - زاكات بېرىشكە شەرتى توشقان مۇسۇلمان كىشىدىن ئېلىنىدۇ. ئەمما باج — سېلىقلار مۇسۇلمان بولسۇن ۋە غەيرى مۇسۇلمان بولسۇن، ھەر قانداق تېرىم، تىجارەت ۋە كەسپ ئىگىلىرىدىن ئېلىنىدۇ.

4. باج - سېلىقلار دۆلەت تەرىپىدىن بەلگىلىنىدۇ. ئىسلام دۆلىتىدە بولسا باج - سېلىقلار مۇسۇلمانلارنىڭ ئومۇمىي مەنپەئەتى ئۈچۈن پايدىلىق بولۇش ياكى بولماسلىق ئېتىبارى بىلەن بەلگىلىنىدۇ. ئەگەر باج — سېلىقلارنىڭ مۇسۇلمانلار جەمئىيىتى ئۈچۈن بىرەر پايدىسى بولمىسا ئىسلام دۆلەتلىرىنىڭ پۇقرالارنىڭ ئۈستىگە باج — سېلىقلارنى بەلگىلەش ھوقۇقى يوقتۇر. شۇنىڭدەك، دۆلەتنىڭ زاكات ماللىرىنى ئومۇمنىڭ ئىشلىرى ئۈچۈن قوللۇنۇشى ياكى باج بىلەن كۇپايە قىلىپ زاكاتنى ئەمەلدىن قالدۇرۇشى ئىنتايىن خاتادۇر. زاكات الله تەئالانىڭ بىۋاستە بۇيرىقى بىلەن بەلگىلەنگەن ئىجتىمائىي ئىبادەتتۇر. ئىسلام دۆلەتلىرى زاكات پەرزىنى ئىجرا قىلىشقا بۇيرۇلغان. بۇنىڭغا بىنائەن، دۆلەتنىڭ زاكاتنى بېرىشتىن باش تارتقۇچىلارغا بېسىم ئىشلىتىشى ھەقلىقتۇر. بۇ ماۋزۇدا، 1 - خەلىفە ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ: « اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇلار زاكاتنى ئادا قىلىشتىن باش تارتىپ، رەسۇلۇللانىڭ ۋاقتىدا ئۆتەپ كەلگەن بىرەر تال

ئاغامچىنىمۇ بېرىشتىن باش تارتىدىكەن، ئۇلار بىلەن ئېلىشمەن » دېگەن مەشھۇر سۆزى يېتەرلىك.

يوقىرىقى بايانلاردىن كېيىن كەسكىن ئېيتالايمىزكى، باج ـ سېلىقلار زاكاتنىڭ ئورنىدا تۇرالمايدۇ. شۇنىڭدەك، زاكات مۇسۇلمانلار جەمئىيىتى ئۈچۈن پايدىلىق بولۇپ، زۆرۈر تېپىلغاندا بەلگىلەنگەن باج ـ سېلىقلارنى ئۆتەشتىن توسالمايدۇ.»

(« الزكاة وتنمية المجتمع ــ زاكات ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتى» 162 - بەت)

بۇنىڭغا بىنائەن، دېھقانلارنىڭ تېرىملىرىغا ، تىجارەتچىلەرنىڭ ماللىرىغا، چارۋىچىلارنىڭ چارۋىلىرىغا ۋە باشقىمۇ كەسىپدارلارنىڭ كىرىملىرىگە بەلگىلەنگەن باج ـ سېلىقلار ئىسلام دىنىدا بۇيرۇلغان زاكات ئۈچۈن بەدەل بولالمايدۇ. نەتىجىدە، باج ـ سېلىقلارنى باھانەقىلىپ يوقىرىقىلارنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىشتىن بىھاجەت بولۇشقا بولمايدۇ.

زاكاتنى بىر دۆلەتتىن ئىككىنچى بىر دۆلەتكە يۆتكەشكە بولامدۇ؟

ئەسلىدە ھەر دۆلەتتە توپلانغان زاكات ماللىرى شۇ دۆلەتنىڭ پۇقرالىرىدىن بولغان ئېھتىياج ئىگىلىرى ئۈچۈن سەرپ قىلىنىدۇ. ئەمما باشقا دۆلەتلەردىكى مۇسۇلمانلار ئۆز دۆلىتىدىكىلەردىن كۆپرەك ئېھتىياجلىق بولسا، زاكاتنى شۇ دۆلەتلەردىكى ئېھتىياجلىق مۇسۇلمانلارغا بېرىش ئەۋزەلدۇر. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زاكات توغرىلىق ئېيتقان:« الله ئۇلارنىڭ بايلىرىدىن ئېلىپ پېقىرلىرىغا بېرىلىدىغان زاكات پەرزىنى

بەلگىلىدى» دېگەن ھەدىسىدىكى « پېقىرلار» مۇسۇلمانلارنىڭ پېقىرلىرى بولۇپ، دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىكى پېقىرلارنىڭ ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مۇسۇلمانلار دۇنيانىڭ ھەر قايسى مەملىكەتلىرىگە تارقالغان بولسىمۇ ئۇلار ئۆزئارا قېرىنداشلاردۇر. شۇڭا الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە:« ھەقىقەتەن مۆمىنلەر ئۆزئارا قېرىنداشلاردۇر» دېگەن.

(ھۇجۇرات سۈرىسى)

« شۇنىڭدەك، ئېھتىياجلىق ئەگە باي دۆلەتلەرنىڭمۇ پۇل - ماللىرىنىڭ زاكاتىنى ئۆز ئىقلىمىنىڭ پېقىرلىرىدىن بەكرەك ياردەمگە ئېھتىياجلىق بولغان باشقا ئىسلام دۆلەتلىرىگە بېرىشى ئەۋزەلدۇر. بۇ ئۇسۇل بىلەن ئىسلام ئەللىرىنى ئاۋارە قىلىۋاتقان پېقىرلىقىقا خاتىمە بەرگىلى بولىدۇ . 2 - خەلىفە ئۇمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەدىنىدە ئاچارچىلىق يۈز بەرگەن بىر يىلى مىسىرنىڭ ۋالىسى ئەمر ئىبنى ئاسقا مۇنداق دەپ مەكتۇپ يازىدۇ:« .... مېنى ۋە مېنىڭ يېنىمدىكىلەرنى ئاچلىقتىن ھالاك بولدى دەپ ئويلاپ ، ئۆزۈڭ ۋە يېنىڭدىكىلەر ياشامسەن؟ بىزنى ئاچلىقتىن قۇتقۇزمامسىلەر؟!» ئەمرىبنى ئاس خەلىفىنىڭ مەكتۇبىغا جاۋاب بېرىپ:« ..... سىلەرگە ياردەم كەلدى. مەن سىلەرگە شۇنداق يۈكلۈك تۆگىلەرنى ئەۋەتىمەنكى، ئۇلارنىڭ ئالدى سىلەردە، ئاخىرى مېنىڭدە بولىدۇ » دەپ مەكتۇب يازىدۇ. ئەگەر مىسىرنىڭ زاكاتى مىسىر پېقىرلىرىنىڭ مەخسۇس ھەققى بولىدىغان بولسا ئىدى، خەلىفە ئۇمەر مىسىرنىڭ ۋالىسىدىن زاكات سورىمىغان بولاتتى. خەلىفە ئۇمەر ئىبنى خەتتاب يەنە :« سەنئا (ھازىرقى يەمەن جۇمھۇرىيىتىنىڭ پايتەختى) ئېغىدىكى بىر پادىچىنىڭمۇ شام ۋە ئىراقتىن توپلانغان زاكاتتىن بولغان ھەققى ئۇنىڭغا يېتىپ بارىدۇ» دېگەن. »

(الزكاة وتنمية المجتمع - زاكات ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتى 165 - بەت)

www.uyghurkitap.com
كىتاب نۇر بېكىتى

ئەگەر كىشىنىڭ ئۆز دۆلىتىدىكى پېقىرلارنىڭ ياردەمگە بولغان ئېھتىياجى باشقا دۆلەتلەردىكى مۇسۇلمان پېقىرلىرىغا ئوخشاش ياكى ئۇنىڭدىن كۆپرەك بولسا، زاكاتىنى باشقا دۆلەتلەرگە يۆتكىمەستىن، ئۆز دۆلىتىنىڭ، مەھەللىسىنىڭ پېقىرلىرىنىڭ ئېھتىياجلىرىنى ھەل قىلىشى ياخشىدۇر. چۈنكى يېقىندىكىلەرنىڭ ھاجەتلىرىنى راۋا قىلىش ئۇزاقتىكىلەرنىڭ ھاجەتلىرىنى راۋا قىلىشتىن ئەۋزەل ۋە زۆرۈردۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: « ئاۋۋال ئۆزۈڭگە، ئاندىن ئەھلىڭگە چىقىم قىل. ئۇنىڭدىن ئاشقاندا، تۇغقانلىرىڭغا قىل، ئۇلاردىن ئاشسا، ئاندىن ئۇنىڭغا بۇنىڭغا ياردەم قىل. »

(مۇسلىم رىۋايىتى)

« الإختيار »دا مۇنداق دەپ قەيت قىلىنغان: « ئەسلىدە زاكاتنى بىر دۆلەتتىن يەنە بىر دۆلەتكە يۆتكەش ياخشى ئەمەس. ئەمما تاشقى دۆلەتلەردىكى ئۆزىنىڭ تۇغقانلىرىغا ياكى ياردەمگە كۆپرەك ئېھتىياجلىق كىشلەرگە بەرسە بولىدۇ. چۈنكى مەئاز ئىبنى جەبەلمۇ يەمەننىڭ زاكاتىنى مەدىنىگە ئەۋەتكەن.»

(الإختيار - تاللاش 1 - جىلد 122 - بەت)

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

بەلگىلەنگەن زاكات مىقداردىن كەم - زىيادە قىلىشقا بولامدۇ؟

يوقىرىدا بايان قىلىنىپ ئۆتكەن ئالتۇن، كۈمۈش، خەلق پۇلى، تىجارەت ماللىرى، ئاشلىق، مىۋە، كۆكتاتلار، چارۋا ماللىرى، يەر ئاستى بايلىقلىرى، دېڭىز بايلىقلىرى ۋە باشقىلار قاتارلىق زاكات كېلىدىغان ھەر خىل ماللار ئۈچۈن بەلگىلەنگەن ئوخشاش بولمىغان زاكات بېرىش مىقدارلىرى شەرىئەت نەزەرىدە ئەڭ ئەدنا مىقدارلار بولۇپ، بۇ مىقدارلاردىن ئاز بېرىلگەن زاكات قەتئىي ئادا بولمايدۇ. ئەمما ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇپ قانچىلىك كۆپ بېرىلسە شۇنچىلىك كۆپ ساۋاپ ۋە بەرىكەت بولىدۇ. الله تەئالا بۇ ماۋزۇنى قۇرئان كەرىمدە مۇنداق بىر مىسال بىلەن بايان قىلغان :« اللەنىڭ يولىدا پۇل - مېلىنى سەرپ قىلغانلارنىڭ (سەرپ قىلغان نەرسىسى يەرگە تىكىلىپ) 7 باشاق چىقارغان، ھەر باشىقىدا 100 دىن دان تۇتقان بىر دانغا ئوخشايدۇ. الله خالىغان بەندىسىگە ھەسسىلەپ (ساۋاپ ۋە بەرىكەت) بېرىدۇ.»

(بەقەرە سۈرىسى 261 - ئايەت)

ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ : « % 2.5 تىن ئاز زاكات بېرىمەن دېگۈچىلەرنىڭ زاكاتى بېخىللارنىڭ زاكاتىدۇر » دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنغان.

شۇنىڭدەك، زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئەچۈن بەلگىلەنگەن مۇئەييەن مىقدارغا يەتمىگەن دەرىجىدە ئازراق پۇل - مالغا ئىگە بولغانلارنىڭمۇ ئۆز ئىختىيارى بىلەن زاكات بېرىشى پەزىلەتلىك ئىشلاردىن سانىلىدۇ. ساۋابىمۇ

ئىختىيارى بىلەن زاكات بېرىشى پەزىلەتلىك ئىشلاردىن سانىلىدۇ. ساۋابىمۇ كۆپ بولىدۇ. بەلكى الله تەئالا يوقىرىقى ئايەتتە قىلغان ۋەدىسى بويىچە، ئۇلارنىڭ بۇ ياخشىلىقلىرى يۇزىسىدىن ئۇلارنىڭ پۇل - ماللىرىغا بەرىكەت بېرىپ كۆپەيتىپ بېرىدۇ.

www.uyghurkitap.com

تۆتىنچى باب

زاكات بېرىلىدىغان شەخسلەر

زاكات بېرىلىدىغان شەخسلەر

زاكات ئېلىشقا ھەقلىق بولغانلار تۆۋەندىكى 8 تۈرلۈك شەخسلەردۇر:

1. پېقىرلار

2. مىسكىنلەر

3. كۆڭلىنى دىنغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلار

4. قەرزدارلار

5. زاكات خادىملىرى

6. قۇللارنىڭ ئازاتلىقى ئۈچۈن

7. اللهنىڭ يولىدىكى مۇجاھىدلار

8. يولدا قالغان پۇلسىز مۇساپىرلار

يوقىرىقىلارنىڭ ھەممىسى الله تەئالانىڭ مۇنۇ سۆزى ئۆز ئىچىگە ئالغان: « زاكات پەقەت پېقىرلارغا، مىسكىنلەرگە، زاكات خادىملىرىغا، دىللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارغا، قۇللارنى ئازات قىلىشقا، قەرزدارلارغا، اللهنىڭ يولىغا، ۋەتىنىدىن ئايرىلىپ يولدا قالغان مۇساپىرلارغا بېرىلىدۇ. بۇ اللهنىڭ بەلگىلىمىسىدۇر، الله (بەندىلىرىنىڭ مەنپەئەتىنى ئوبدان) بىلگۈچىدۇر. ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.»

(تەۋبە سۈرىسى 60 ـ ئايەت)

زەيياد ئىبنى ھارىستىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا ئەگىشىدىغانلىقىمغا بەيئەت قىلدىم، بۇ ۋاقىتتا بىر ئادەم كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن زاكات مېلىدىن بېرىشنى سورىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا« اللە زاكات مەسلىسىدە پەيغەمبەر ۋە باشقىسىنى بەلگىلىمە چىقىرىشقا بۇيرىمىدى، بەلكى بۇ مەسلىنى ئۆزى بەلگىلەپ، زاكاتنى 8 خىل شەخسكە تەقسىم قىلدى. ئەگەر سەنمۇ بۇ شەخسلەرنىڭ ئىچىدىن بولغان بولساڭ ئەلۋەتتە ساڭىمۇ نېسۋەڭنى بەرگەن بولاتتىم»دېدى.

(ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

تۆۋەندە، زاكات ئېلىشقا ھەقلىق بولىدىغان مەزكۇر 8 تۈرلۈك شەخس ھەققىدە تەپسىلى سۆزلىنىدۇ.

1. پېقىرلار

پېقىر — پۇل ـ مالدا زاكات بېرىشكە تېگىشلىك بولۇش سەۋىيىسىگە يەتمىگەن ۋە كۈندىلىك تۇرمۇشىدا ياردەمگە ئېھتىياجلىق بولغان ئادەم دېمەكتۇر. مۇنداق كىشىلەر زاكات ئېلىشقا ھەقلىقتۇر.

2. مىسكىنلەر

مىسكىن — مال ـ مۈلۈكتىن ھېچ نەرسىسى بولمىغان ئادەم دېمەكتۇر. مىسكىننىڭ ھالى پېقىردىن تۆۋەندۇر. شۇڭا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق كىشىلەر « تويىدا ياتقان مىسكىن» دەپ تەرىپلەنگەن. چۈنكى مىسكىن ياتقۇدەك ئۆي ـ جايىمۇ بولمىغان ئادەمدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مىسكىننى مۇنداق دەپ تەرىپلىگەن:« مىسكىن — بىر ئىككى لوقما نان، بىر ئىككى تال خورما تىلەپ كىشىلەرنىڭ ئۆيلىرىنى

ئايلىنىدىغانلار ئەمەس، بەلكى ھاجىتىنى راۋا قىلغۇدەك بىر نەرسىسى بولمىغان، كىشىلەردىن سورىمىغان ۋە ئۇنىڭ ھاجەتمەنلىكىنى كىشىلەرمۇ ھېس قىلمىغان كىشىدۇر. »

(بۇخارىي رىۋايىتى)

3. زاكات خادىملىرى

زاكات خادىملىرى ـــ زاكات يىغىشقا ۋەزىپىلەنگەن ئادەملەر بولۇپ، ئۇلار گەرچە باي بولسىمۇ زاكاتتىن نېسۋە ئېلىشى ھالالدۇر. چۈنكى زاكات خادىملىرى ۋاقىتلىرىنى سەرپ قىلىپ بۇ ئىشقا ۋەزىپىلەنگەن ئىكەن، ئۇلامۇ مائاش ياكى ئىش ھەققى ئالغانىڭ ئورنىدا، ئۆزلىرىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ ئېھتىياجلىرىغا يەتكىدەك مىقداردا زاكاتتىن نېسۋە ئېلىشقا ھەقلىقتۇر.

« زاكات خادىملىرىغا ئۇلارنىڭ قىلغان خىزمەتلىرىگە يارىشا ھەق بېرىلىدۇ. چۈنكى ئۇلار زاكات توپلاش ئىشىغا ۋەزىپىلەنگەن كىشىلەر بولغانلىقتىن ئۇلارنىڭ ئېھتىياجلىرى زاكاتتىن توپلانغان مالدىن بېرىلىدۇ. زاكات خادىملىرى گەرچە باي بولسىمۇ ئۇلارنىڭ زاكاتتىن نېسۋە ئېلىشى ھالالدۇر. »

(الإختيار 1- جىلد 268 - بەت)

شۇنىمۇ ئەسكەرتىپ ئۆتۈش كېرەككى، زاكات خادىملىرىنىڭ دىيانەتلىك ۋە ئىشەنچلىك مۇسۇلمانلاردىن بولۇشى شەرتتۇر. غەيرى مۇسۇلمانلارنى بۇ ئىشقا بەلگىلەشكە بولمايدۇ. چۈنكى ئۇلار بۇ ئىشقا سالاھىيەتلىك ئەمەس.

4. كۆكۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلار

كۆكۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلار ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زامانىدا دىللىرىنى يۇمشىتىش، شۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمان بولۇشىنى ياكى مۇسۇلمان بولغان بولسىمۇ دىنغا مۇستەھكەم بولۇشىنى تەمىن ئېتىش ئۈچۈن زاكات ماللىرىدىن بېرىلگەن شەخسلەردۇر. سەفۋان ئىبنى ئۇمەييەدىن رىۋايەت قىلىندۇكى:« پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا زاكات مېلىدىن بېرەتتى. ئۇ مېنىڭ ئەڭ يامان كۆرىدىغان كىشىم بولسىمۇ، ھەمىشە ئۇ ماڭا بېرىپ تۇرغانلىقتىن، ئاخىرى ئۇ ماڭا كىشىلەرنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈكى بولۇپ قالغانتى. »

(ئىمام تەبەرى رىۋايىتى)

« كۆكۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلار تۆۋەندىكى 3 خىل شەخسلەردۇر:

1. مۇسۇلمان بولۇشى، ئاندىن ئۇز قوۋملىرى ئىچىدە ئىسلام دىنىنى تەشۋىق قىلىش ئارقىلىق ئۇلانىڭمۇ مۇسۇلمان بولۇشىغا ۋەسىلە بولۇشىنى كۆزدە تۇتقان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زاكات ماللىرى بىلەن تەمىنلىگەن كىشىلەر.

2. مۇسۇلمان بولغان بولسىمۇ ئىمانى كۈچلەنمىگەنلەرنىڭ دىللىرىنى دىنغا مۇستەھكەم قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلىقتىن زاكات بېرىلگەنلەر.

3. مۇسۇلمان بولمىغان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ دۈشمەنلىكلىرىدىن ساقلىنىش مەقسىتىدە زاكات بېرىلگەن كىشىلەردۇر.

(اللباب شرح القدوري 1- جىلد 103 ـ بەت)

كۆكـۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغان يوقىرىقى 3 خىل شەخسـىنىڭ زاكاتـتىن ئالىدىغـان نېسـۋىلىرى 2 - خەلىفـە ئۆمـەر ئىبـنى خەتتابـنىڭ زامانىدا ئۇنىڭ پىكرى ۋە بارلىق ساھابىلارنىڭ بىردەك ئىتتىپاقى بىلـەن ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان. بۇ ساھابىلار تەرىپىدىن قىلىنغان ئىجما ئىدى. ئىجمـا ـــ بىـرەر دىـنىي مەسـىلە ئۈسـتىدە ئىلىم ئىگىلىرىنىڭ بىردەك پىكرى بويىچـە ئورتـاق قـارار چىقىـرىش دېمەكـتۇر. قۇرئـان بىلەن ھەدىستىن قالسا ئىجمـا ئىسـلام دىـنى قانۇنشۇناسـلىقىنىڭ 3 - دەلىلى بولۇش سۈپىتى بىلەن كۈچكـە ئىگـىدۇر. پۈتـۈن فىقھشـۇناس ئالىملىرىـنىڭ ئورتـاق قـارارىمۇ كۆكـۈللىرىنى ئىسـلامغا مـايىل قىلـىش كۆزدە تۇتۇلغانلارنىڭ زاكاتتىن بولغان نېسـۋىلىرىنىڭ ئەمـەلدىن قالدۇرۇلغانلىقىنى تەكىتلىمەكتە. چۈنكى اللە تەئالا ئىسـلام دىنـىنى كۈچلەندۈرگـەندىن كېـيىن ئۇلارنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى تاما قىلىنمايدۇ ۋە دۈشمەنلىكلىرىدىن قورقۇشقىمۇ ئورۇن قالمىغان بولىدۇ.

ئىبـنى قۇدامە« ئەل مۇغنىي» ناملىق ئەسرىدە ئىمام زۇھەرىينىڭ مۇنۇ سـۆزىنى نـەقىل كەلتۈرگـەن:« كۆكـۈللىرىنى ئىسـلامغا مـايىل قىلـىش كۆزدە تۇتۇلغـانلار ھـەققىدىكى ھـۆكۈم ئەمـەلدىن قالدۇرۇلغان دەپ ئويلىمايمەن. ئۇلارنـىڭ نېسـۋىلىرىنى ئەمـەلدىن قالدۇرغـانلىق قۇرئـان ۋە ھەدىسـلارنىڭ روھىغـا زىـت كەلمـەيدۇ. چۈنكـى كۆكۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغـانلاردىن بىھاجـەت بولغـانلىق شـۇنداقلار توغرىلىق كەلگەن ھۆكۈمنى ئەمـەلدىن قالدۇرۇشـنى لازىـم قىـلمايدۇ. پەقـەت ئۇلاردىن بىھاجەت بولغان شـارائىتتا ئـۇلار زاكاتـتىن بولغـان نېسـۋىلىرىنى ئېلىشـتىن مەنـئى قىلىـنىدۇ. قاچـانىكى، ئۇلارغـا زاكـات بېرىشكە ئېھتىياج تۇيۇلىدىكەن شۇ ۋاقىتتا ئۇلارغا يەنـە بېرىشـكە بولـىدۇ. زاكـات بېـرىلىدىغان باشـقا تۆردىـكى شەخسـلەرنىڭ ھەممىـسى ئۆچۈنمۇ شـۇنداق قىلىـنىدۇ. مەسـىلەن: زاكـات ئېلىشـقا ھـەقلىق بولغـان 8 خىـل شەخسـتىن بەزىسـى تېپىلىـپ بەزىسـى تېپىلمىغان شارائىتتا،

تېپىلمىغانلارنىڭ نېسىۋىلىرى توختىتىلغان بولىدۇ. كېيىن يەنە شۇنداقلار تېپىلسا ھۆكۈم قايتىدىن كۈچكە ئېرىشىدۇ. بۇ ئورۇندىمۇ ئەھۋال شۇنداق. »

مۇھەممەد ئەلى سابۇنىي« ئىسلامدىكى زاكات پەرزى» ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دەپ يازىدۇ:« ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ كۆڭۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارنىڭ نېسىۋىلىرىنى ئەمەلدىن قالدۇرغانلىقى ئەينى ۋاقىتتا بىر شەرئىي سىياسەت ئىدى. لېكىن يەنە بىر زامان كېلىپ، كۆڭۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىشقا ئېھتىياجلىق بولغان ئىمانى ئاجىز كىشىلەر بارلىققا كەلسە، ئۇلارنى ئىسلامغا يېتەكلەش ئۈچۈن ئۇلارغىمۇ زاكات ماللىرىدىن بېرىشكە بولىدۇ. كۆرىۋاتىمىزكى، مۇستەملىكىچىلەر ۋە خىرىستىئان تەشۋىقاتچىلىرى مۇسۇلمان پەرزەنتلىرىگە ۋاقىتلىق ماددىي ياردەم قىلىش ئارقىلىق ئۇلارنى ئىسلام دىنىدىن چىقىرىش يولىدا ھېسابسىز پۇل - ماللارنى سەرپ قىلماقتا. ئىمانى ئاجىز كىشىلەرنىڭ ئىمانىنى كۈچلەندۈرۈش ئۈچۈن ئۇلارغا ماددىي ياردەم قىلىشتا ئۇلاردىن بىز ھەقلىقمىز. خۇسۇسەن، خۇراپات ۋە دىنىي جەھەتتىكى بىلىمسىزلىك ئەۋج ئالغان مۇشۇ زاماندا ئۇلارنىڭ دىللىرىنى ئىسلامغا سابىت قىلىشقا بەكمۇ ئېھتىياجلىقمىز.»

(فريضة الزكاة في الإسلام ـ ئىسلامدىكى زاكات پەرزى: م.ئەلى سابۇنىي 109- بەت)

يوقىرىقى ئالىملارنىڭ پىكىرلىرىنى قولىلاپ دەيمىزكى، 2 - خەلىفە ئۆمەر ئىبنى خەتتاب باشچىلىقىدا كۆڭۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارنىڭ زاكاتتىن بېرىلىدىغان نېسىۋىلىرىنى توختىتىشتىن ئىبارەت بۇ ئىجما ئۇلار توغرىلىق كەلگەن ئايەتنىڭ ھۆكۈمنى ئەمەلدىن قالدۇرغانلىق ئەمەس، ئەلۋەتتە. بەلكى بۇ ھۆكۈمنىڭ ئەمەل قىلىنىش دەۋرىنىڭ ئۆزگەنلىكىنىڭ بايانىدۇر. بۇ خۇددى ئۆتمۇشلەردە قۇللارنىڭ ئازاتلىقىغا

ئېرىششى ئۈچۈن زاكاتتىن نېسۋە ئېلىشىغا ئوخشاشتۇر. كۈنىمىزدە قۇللۇق يوق. بۇنداق ئىكەن، قۇللارنىڭ زاكاتتىن بولغان نېسۋىلىرى ئۆزلىكىدىن ئەمەلدىن قالغان بولدى. ئەمما كۈنىمىزدە، يوقسۇللۇق سەۋەبىدىن ئۆزلىرىنىڭ پارلاق دىنىدىن يۈز ئۆرۈپ خىرىستىئانلارنىڭ ۋاقىتلىق ماددىي ياردەملىرىگە ئالدىنىپ ئۇلارنىڭ قوينىغا ئۆزلىرىنى ئېتىۋاتقانلارغا ماددىي ياردەم قىلىش ئارقىلىق ئۇلارنى ئىسلام دىنىغا قايتۇرۇشقا ئىمكانىيەت بولسا، ئۇلارغىمۇ زاكاتتىن نېسۋە بېرىشكە بولىدۇ.

5. قۇللارنىڭ ئازات بولىشىغا

قۇل ــ ئۆتمۈشتە بايلارنىڭ خىزمەتلىرى ئۈچۈن تۇتۇلىدىغان ئادەم دېمەكتۇر. ئايەتتىكى « قۇللار» دىن مەقسەت خوجايىنلىرىغا مۇئەييەن مىقداردا پۇل تۆلەش بەدىلىگە قۇللۇقتىن ئازاتلىققا ئېرىشىش ئۈچۈن ئۇلار بىلەن ئەھدە تۈزگەن قۇللار ئىدى. شۇڭا قۇرئان كەرىم مۇنداقلارغا زاكاتتىن نېسۋە بېرىشنى پەرز قىلغان. ئەمما خوجايىنلىرى بىلەن مۇنداق بىر ئەھدىسى بولمىغان ۋە شۇ خوجايىنلىرىنىڭ قولىدا ياشاشنى خالايدىغان قۇللار بۇنىڭدىن مۇستەسنا ئىدى. چۈنكى مۇنداقلار مۇستەقىل تۇرمۇشقا ئىگە بولمىغانلىقتىن ئۇلارغا زاكات بېرىلگەن تەقدىردىمۇ خوجايىنلىرىنىڭ مۈلكىگە كىرەتتى.

بۇ مەسىلىدە ئىسلام دىنىڭ ئەۋزەللىكىنى تېخىمۇ ياخشى چۈشىنىش پۇرسىتىگە ئىگە بولالايمىز. چۈنكى ئىسلام دىنى ھەمىشە قۇللارنى ئازات قىلىشقا بۇيرۇپ كەلدى. ھەتتا بەزى گۇنالار ۋە خاتالىقلارنىڭ ئەپۇ قىلىنىشى ئۈچۈن قۇل ئازات قىلىشنى بەلگىلىگەن ئايەت ۋە ھەدىسلار ناھايىتى كۆپتۇر. چۈنكى ئۇلارنى قۇللۇقنىڭ خارلىقىدىن ئازات قىلىپ ھۆرلۈككە چىقارغانلىق ئۇلارنىڭ ئىنسانىي ھۆرمىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرگەنلىكتۇر.

www.uyghurkitap.com

قۇللارنىڭ ئازاتلىقى ئۈچۈن زاكات ماللىرىدىن بېرىشنى بەلگىلىگەنلىكمۇ ئىسلام دىنىنىڭ ئۇلۇغلۇقى ۋە ئىلغارلىقىنىڭ بىر مىسالىدۇر.

6. <u>قەرزدارلار</u>

قەرزدار — ئۈستىدە باشقىلارغا ئۆتەشكە تېگىشلىك ھەق بولغان ئادەم دېمەكتۇر. ئەمما يۇقىرىقى ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان« قەرزدارلار» سۆزى ئادەتتىكى ھەر قانداق بىر قەرزدارنى ئەمەس، بەلكى ئۈستىگە يۈكلەنگەن قەرزنى ئۆتەشكە ئۆزىنىڭ ماددىي شارائىتي زادى يار بەرمىگەن، ئۇنى ئۈزۈش ئۈچۈن جىددىي ياردەمگە ئېھتىياجلىق بولغان ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ. شۇڭا ئايەتتە« غارىم — قەرزگە بوغۇلغان » دېگەن ئىبارە قوللىنىلغان . چۈنكى ئەرەب تىلىدا ئادەتتىكى قەرزدارنى« مەديۇن» دەيدۇ. بۇ ئالدىنقىسىدىن پەرقلىقتۇر. قەرزگە بوغۇلغانلارنىڭ قەرزلىرىنى ئۆتىشى ئۈچۈن زاكات ماللىرىدىن نېسىۋە بېرىش الله تەئالانىڭ ئەمرىدۇر. چۈنكى قەرزىسىنى ئۆتىيەلمەي مۇھتاجلىق ھالىغا چۈشۈپ قالغان كىشى پېقىرغا ئوخشاشتۇر. ئۇلارنىڭ قەرزلىرى قانچىلىك كۆپ بولۇپ كەتسۇن شۇ قەرزلىرىنى ئۆتەشكە يېتەرلىك مىقداردا زاكاتتىن بېرىشكە بولىدۇ.

<u>7. اللهنىڭ يولى</u>

اللهنىڭ يولى — اللهنىڭ دىنىنى ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ زېمىنلىرىنى قوغداش يولىدىكى جىھادتۇر. مۇجاھىدلارنىڭ جىھادقا يېتەرلىك تەييارلىقلىرىنى ھازىرلىشى، قورال - ياراق، ئوق - دورا سېتىۋېلىشى، ئۆزلىرىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ ئېھتىياجلىرىنى قامدىشى ئۈچۈن زاكات ماللىرىدىن بېرىلىدۇ. بۇ ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملارنىڭ ئورتاق پىكرىدۇر.

هازىرقى زامان ئالىملىرىدىن بەزىلىرى« اللەنىڭ يولى» دېگەن ئىبارىنىڭ مەسجىدلەرنى بىنا قىلىش، مەكتەپ، مەدرىسىلەرنى سېلىش ۋە رېمونت قىلىش، يوللارنى ياساش، دوختۇرخانىلارنى ئېچىش ۋە باشقىلار قاتارلىق ئومۇمنىڭ مەنپەئەتىنى كۆزلەپ قىلىنغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغانلىقىنى سۆزلىگەن بولسىمۇ، ئەمما ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرى« اللەنىڭ يولى» دېگەن ئىبارىنىڭ پەقەت الله يولىدا جىھاد قىلىدىغان مۇجاھىدلارنىڭ ئېھتىياجلىرىنىلا ئۆز ئىچىگە ئالىدىغانلىقىنى تەكىتلىگەن ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قايسى« اللەنىڭ يولى » دا بولغان بولىدۇ؟ دېگەن سوئالغا جاۋاب بېرىپ:« كىمكى اللەنىڭ دىنىنى ئۈستۈن قىلىش ئۈچۈن جىھاد قىلىدىكەن، شۇ اللەنىڭ يولىدا بولغان بولىدۇ» دېگەن سۆزىنى دەلىل كەلتۈرگەن.

(بۇخارىي رىۋايىتى)

« اللەنىڭ يولى » دىن مەقسەت مۇجاھىدلار ئىكەنلىكى قەدىمدىن ھازىرغىچە مەشھۇر بولۇپ كەلگەن بىر مەسىلىدۇر.« چۈنكى، قۇرئاندىكى بۇ مەسىلىنى بايان قىلغان ئايەت«بېرىش » مەنىسى بىلەن ئەمەس، بەلكى« ئىگىدار قىلىش مەنىسى بىلەن كەلگەن. مۇنداق ئىكەن، زاكاتنى ئالىدىغانلارنىڭ شەخسلەر بولۇشى كېرەك. ھالبۇكى، مەسجىد، مەكتەب، دوختۇرخانا ۋە باشقىمۇ جايلاردا ئىگىدارچىلىق قىلىش سالاھىيتى يوقتۇر. چۈنكى ئۇلار شەخسلەر ئەمەس. »

(فريضة الزكاة في الإسلام - ئىسلامدا زاكاتنىڭ پەرزلىكى 113 - بەت م. ئەلي سابۇنىي)

شەيخ شەئراۋىي« ئىسلامىي مەسىلىلەر» ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دەپ يازىدۇ:« مەسجىد ۋە مەكتەبلەرنى بىنا قىلىش، دوختۇرخانىلارنى ئېچىش، يوللارنى ياساش ۋە باشقىمۇ ئومۇم خەلق مەنپەئەتلىنىدىغان ئىشلارنى قىلىش

دۆلەتنىڭ ۋەزىپىسىدۇر. دۆلەت بۇ ئىشلارنى شەخسلەرنىڭ ئىقتىسادىغا ھاجەت بولماستىن ئورۇنلىيالايدۇ. بايلار بىلەن پېقىرلار ئورتاق مەنپەئەتلىنىدىغان بۇنداق ئىشلار ئۈچۈن پېقىرلارنىڭ ھەققى بولغان زاكات ماللىرىنى قوللىنىشقا بولمايدۇ. چۈنكى زاكاتتىن توپلانغان ماللار پېقىرلارنىڭ ھەققىدۇر. بايلارنىڭ ئەمەس. دۆلەت يوقىرىقى ئىشلارنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئۆز ئىقتىسادىغا كۆپايە قىلمىغاندا خەلقتىن ئالغان باج ـــ سېلىقلارنى قوللىنىدۇ. شۇڭا پېقىرلارنىڭ ھەققى بولغان زاكات ماللىرىنى قوللىنىپ مەسجىد ۋە مەكتەب سالمايمىز. چۈنكى مەسجىدكە بايلارمۇ كىرىدۇ، پېقىرلارمۇ كىرىدۇ. مەكتەبتە بايلارنىڭ بالىلىرىمۇ ئوقۇيدۇ، پېقىرلارنىڭ بالىلىرىمۇ ئوقۇيدۇ. ھالبۇكى، مەسجىد بىلەن مەكتەب پېقىرلارنىڭ ھەققى بولغان زاكات مىلىدىن سېلىنغان. بۇنداق ئىكەن، زاكات ماللىرى قۇرئاندا بەلگىلەنگەن شەخسلەردىن باشقا تەرەپلەرگە قوللىنىلمايدۇ. ئەگەر جەمئىيەتتىكى بارلىق پېقىرلار ۋە ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ئېھتىياجلىرىدىن ئاشقاندا ياكى ئېھتىياجلىق شەخسلەر تېپىلمىغاندا زاكات ماللىرىنى يوقىرىقى ئورۇنلارغا ئىشلىتىشكە بولىدۇ.»

(قضايا إسلامية ـ ئىسلامىي مەسىلىلەر 76 ـ بەت : م. مۇتەۋەللىي شەئراۋىي)

بۇ ماۋزۇنى خۇلاسىلاپ ئېيتىمىزكى، بۇ مەسىلىدە ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ « اللهنىڭ يولى » دېگەن ئىبارە اللهنىڭ دىنىنى ئۈستۈن قىلىش يولىدا جىھاد قىلىدىغان مۇجاھىدلارنى ھازىرلاشنى ئىپادىلەيدۇ، دېگەن كۆرشى كۆچكە ئىگىدۇر. بۇنىڭغا بىنائەن،« اللهنىڭ يولى» دېگەن ئىبارە، ئىسلام دىنىنى تارقىتىش ۋە تەشۋىق قىلىش ئۈچۈن ئىقتىدارلىق دىنىي ئالىملارنى يېتىشتۈرۈش ۋە ئۇلارنى ھەر قايسى مەملىكەتلەرگە ئەۋەتىش ئۈچۈن خىراجەت چىقىرىشنى ، شەرئەت ۋە پەن بىلىملىرىنى ئوقۇيدىغان

ئوقۇغۇچىلار بىلەن ئىقتىسادىدىن ئايرىلىپ يولدا قالغان ھاجىلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. نەتىجىدە، يوقىرىقىلارنى زاكات ماللىرى بىلەن تەمىنلەشكە بولىدۇ. چۈنكى يوقىرىقىلارمۇ« اللەنىڭ يولى» ئىبارىسىنىڭ مەنىسىگە كىرىدۇ.

8. مۇساپىرلار .

مۇساپىر — ۋەتىنىدىن ئايرىلغان ئادەم دېمەكتۇر. ئەمما يوقىرىقى ئايەتتە مەقسەت قىلىنغان مۇساپىر — ۋەتىنىدىن ئايرىلىپ باشقىلارنىڭ يۇرتىدا پۇل - مالغا ئېھتىياجلىق بولۇپ قالغان ئادەم دېمەكتۇر. باشقىلارنىڭ يېرىدە پۇل - مېلىدىن ئايرىلىپ قېلىپ ياردەمگە مۇھتاج بولغان ئادەم گەرچە ئۆز ۋەتىنىدە باي بولسىمۇ ئۇنىڭغا زاكات بېرىشكە بولىدۇ. ئاز ساندىكى بەزى ئالىملار مۇنداق مۇساپىرغا زاكات بېرىش ئۈچۈن ئۇنىڭ گۇنا - مەسىيەت ئۈچۈن سەپەر قىلمىغان بولىشىنى شەرت قىلىدۇ. چۈنكى اللەغا ئاسىيلىق بولىدىغان گۇنا - مەسىيەتلەرگە ياردەم قىلغان كىشى شۇ گۇنانى قىلغانغا ئوخشاشتۇر.

پۈتۈن ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ بىردەك ئىتتىپاقى بويىچە، يۇرتىدىن ئايرىلىپ پۇل - مالغا ئېھتىياجلىق بولۇپ قالغان مۇساپىرغا ئۇنىڭ ئېھتىياجىغا يېتەرلىك مىقداردا زاكات بېرىش پەرزدۇر.

ئەسكەرتىش:

1. يوقىرىقى زاكات بېرىلىدىغان 8 خىل شەخسنىڭ مۇسۇلمانلاردىن بولىشى شەرتتۇر. چۈنكى كۇففارلارغا زاكات بېرىلمەيدۇ. بېرىلگەن تەقدىردىمۇ بۇنداق زاكات ئادا تاپمايدۇ. ئەمما سەدىقە ۋە ياردەملەرنى كاپىر بولسىمۇ ئېھتىياجلىق كىشلەرگە بېرىشكە بولىدۇ.

www.uyghurkitap.com

2. يوقىرىقىلاردىن« زاكات خادىملىرى» دىن باشقىلىرىنىڭ ئېهتىياج ئىگىلىرىدىن بولىشى شەرتتۇر. چۈنكى بايلارغا زاكات بېرىلمەيدۇ. بۇ هەقتە پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام :« بايلارغا ۋە ئىشلەشكە قادىر بولغانلارغا زاكات هالال ئەمەس» دەپ كۆرسەتكەن. ئەمما زاكات خادىملىرىغا ـ ئۇلار باي بولسىمۇ ـ زاكاتتىن نېسىۋە بېرىشتىكى سەۋەب، ئۇلارنىڭ ئىش هەققى ئۈچۈن ئىدى.

(ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى)

زاكاتنى 8 خىل شەخسنىڭ هەممىسگە بېرىش شەرتمۇ؟

پۈتۈن فىقهشۇناس ئالىملىرىنىڭ بىردەك ئىتتىپاقى بويىچە، زاكاتنى مەزكۇر 8 خىل شەخستىن بىرەرسىگە بېرىش بىلەنمۇ زاكات پەرزى ئادا تاپىدۇ. چۈنكى الله تەئالا بىزنى قۇرئاندا بايان قىلىنغان 8 خىل شەخسكە زاكات بېرىشكە ۋە بۇلاردىن باشقىسىغا بەرمەسلىككە بۇيرىغان. مۇهىم بولغىنى زاكاتنىڭ مەزكۇر 8 شەخستىن باشقىسىغا بېرىلمەسلىكىدۇر. بۇنداق ئىكەن، زاكات بەرگۈچىنىڭ زاكات ئۈچۈن ئايرىغان مىلىنى 8گە بۆلۈپ، ئاندىن زاكات ئالىدىغان 8 شەخسنىڭ هەر بىرىگە تەقسىم قىلىشى شەرت ئەمەس. بەلكى بۇ قىيىن ئىشتۇر. بولۇپمۇ كۈنىمىزدە بۇنداق قىلىش مۇمكىن ئەمەس. مەسىلەن: كۈنىمىزدە ئازات قىلىدىغان قۇل يوق. زاكات يىغىشقا ۋەزىپىلەنگەن زاكات خادىملىرى يوق. مۇندىن باشقىلىرىنىڭ هەممىسىمۇ هەر

زامـان تېپىلماسـلىقى مۇمكىـن. شۇڭـا زاكـات بەرگـۈچى بېـرىدىغان زاكاتىنى مـەزكۇر 8 خىـل شەخسـنىڭ قايسـى بىرىگـە بەرسـە بولىدۇ. چۈنكى زاكاتنىڭ مەقسـەت ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ھاجەتلىرىنى راۋا قىلىش بولغانلىقتىن، قايسى خىلدىكىلـەرنىڭ ياردەمگـە ئېھتىـياجلىرى كـۆپ بولسـا شـۇنداقلارغا بېـرىش ئـەۋزەلدۇر. شۇڭـا ئىمـام ئـەزەم ئـەبۇ ھەنىـپە: « زاكـات بەرگـۈچى زاكاتىنى ئۇنىڭغا ھەقلىق بولغانلاردىن قانداق كىشىگە بېرىشنى خالىسا شۇنىڭغا بېرىدۇ » دېگەن.

(الإختيار 1- جىلد 119 - بەت)

ئـەمما ئىمـام شـافىئىي زاكاتـنى 8 خىل شەخسنىڭ ھەممىسگە تەقسىم قىلىـش كېرەك، دەپ قارايدۇ. بۇ قىيىن بولغىنىنىڭ ئۈستىگە ئىمكانىيەتسىز بىر ئىشـتۇر. شۇڭـا كـۆپچىلىك ئـالىملارنىڭ يوقىرىقى كۆزىشى كۈچكە ئىگىدۇر. پەيغەمـبەر ئەلەيھىسسالامنىڭـمۇ زاكـات مىلـىنى گـاھىدا پېقىـرلارغا، گـاھىدا كۆڭـلىنى ئىسـلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارغا، گاھىدا باشقا تۈردىكى ئېھتىياج ئىگىلىرىگە بەرگەنلىكى رىۋايەت قىلىنغان.

زاكات بېرىلمەيدىغانلار

زاكـات 5 خىـل شەخسـكە بېرىـلمەيدۇ. چۈنكـى ئۇلارغـا زاكات بېرىش جائىـز بولمىغانلىقـتىن، ئۇلارغـا بېرىلگـەن زاكـات بىلـەن زاكـات پـەرزى ئادا بولمايدۇ. ئۇلار تۆۋەندىكىلەر:

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يىگانە ئادرېسى

1. بايلار

2. كۇففارلار

3. زاكات بەرگۈچىنىڭ ئاتا ـ ئانىلىرى

4. زاكات بەرگۈچىنىڭ باللىرى

5. زاكات بەرگۈچىنىڭ جورىسى

بۇلارنىڭ تەپسىلاتى تۆۋەندىكىچە:

1. *بايلار*

باي ــ ئىسلام نەزەرىدە، زاكات بېرىشكە ئىقتىدارى يەتكەن (يەنى نورمال ئېھتىياجىنىڭ سىرتىدا 85 گرامم ئالتۇن ياكى 595 گرامم كۈمۈش پۇلى، ياكى ئۇنىڭ قىممىتىدە پۇل ـ مېلى بولغان) ئادەمدۇر. بايلارغا زاكات بېرىلمەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە:« زاكات بايلارغا ۋە ئىشلەشكە قادىر بولغانلارغا بېرىلمەيدۇ» دەپ كۆرسەتكەن.

(تىرمىزى رىۋايىتى)

2. *كۇففارلار*

كاپىر ــ ئىسلام دىنىدىن باشقا بىر دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان ياكى ھېچقانداق بىر دىنغا ئىشەنمەيدىغان ئادەملەرگە قويۇلغان بىر ئاتالغۇدۇر. كاپىرلارغا زاكات بېرىلمەيدۇ. ئۇلارغا بېرىلگەن تەقدىردىمۇ بۇنداق زاكات اللهنىڭ دەرگاھىدا ئادا تاپمايدۇ. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ:« الله ئۇلارغا، ئۇلارنىڭ بايلىرىدىن ئېلىپ پېقىرلىرىغا بېرىلىدىغان زاكاتنى پەرز قىلدى» دېگەن سۆزىدىكى « بايلار» بىلەن« پېقىرلار» مۇسۇلمانلارنىڭ بايلىرى بىلەن پېقىرلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ئەمما زاكاتتىن باشقا سەدىقە، ياردەم

ۋە ئېھسانلارنى كاپىرلارغىمۇ بىرىشكە بولىدۇ. الله تەئالا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دېگەن:« (كاپىرلاردىن) سىلەر بىلەن ئۇرۇش قىلمىغان ۋە سىلەرنى يۇرتۇڭلاردىن ھەيدەپ چىقارمىغانلارغا كەلسەك، الله ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىشىڭلاردىن، ئۇلارغا ئادىل بولۇشۇڭلاردىن سىلەرنى توسمايدۇ. »

(مۇمتەھىنە سۈرىسى)

ئەسما رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىندۇكى، ئۇ ئۆزىنىڭ كاپىر ئانىسىغا ماددىي ياردەم قىلىشىنىڭ جائىزلىقى ياكى ئەمەسلىكى توغرىسىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن سورىغىنىدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:« ئاناڭغا ياردەم قىل» دەپ بۇيرىغان.

(مۇسلىم رىۋايىتى)

3. زاكات بەرگۈچىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى

بۇ ماۋزۇدىكى ئاتا ـ ئانىلار ــ زاكات بەرگۈچىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى، بوۋا ـ مومىلىرى ۋە جەمى ئەجدادلىرى دېمەكتۇر.

زاكات بەرگۈچىنىڭ زاكاتىنى ئۆزىنىڭ ئاتىسىغا ، ئانىسىغا ، بوۋىلىرىغا ۋە مومىلىرىغا بېرىشى جائىز ئەمەستۇر. بۇنداق زاكات ئادا تاپمايدۇ. بۇنىڭدىكى سەۋەب شۇكى، كىشى ئاتا ـ ئانىسىنى، بوۋا ـ مومىلىرىنى بېقىشقا بۇيرۇلغان. ئاتا ـ ئانىلارنىڭ بارلىق چىقىملىرىنى قامداش ۋە ئۇلارنى ياخشى بېقىش بالىلىرىنىڭ ئۈستىدىكى ئۇنىڭدىن باش تارتالمايدىغان، ئالاھىدە ئەھمىيەتلىك بولغان بىر پەرزدۇر. زاكاتىنى ئاتا ـ ئانىسىغا بەرگەن ئادەم خۇددى ئۆزىگە ئۆزى زاكات بەرگەنگە ئوخشاشتۇر. چۈنكى ئاتا ـ ئانىسىنى بېقىش ئۆزىنىڭ ياللۇز بۇرچىدۇر. ئاتا ـ ئانىغا بېرىلگەن زاكات بىلەن زاكات پەرزى ئادا تاپمايدۇ، ئەلۋەتتە.

شۇڭا پۈتۈن ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرى زاكاتنى ئۆزىنىڭ ئاتا ـ ئانىسىغا، بوۋا ـ مومىلىرىغا بېرىشنىڭ جائىز ئەمەسلىكىگە ۋە بۇنداق زاكاتنىڭ ئادا تاپمايدىغانلىقىغا بىردەك ئىتتىپاقتۇر.

4. زاكات بەرگۈچىنىڭ بالىلىرى

بۇ ماۋزۇدىكى بالىلار ـــ زاكات بەرگۈچىنىڭ بالىلىرى، نەۋرىلىرى ۋە چەۋرىلىرىنىڭ ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

پۈتۈن ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ بىردەك ئىتتىپاقى بويىچە، كىشىنىڭ ئۆز بالىلىرىغا، نەۋرىلىرىگە ۋە چەۋرىلىرىگە زاكات بېرىشى جائىز ئەمەستۇر. چۈنكى ئۇلارغا بېرىلگەن زاكات بىلەن زاكات پەرزى ئادا تاپمايدۇ. بۇنىڭدىكى سەۋەب شۇكى، بالىلارنىڭ، نەۋرىلەرنىڭ ۋە چەۋرىلەرنىڭ بارلىق ئېھتىياجلىرىنى تولۇق قامداش ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ئۈستىگە پەرزدۇر. زاكاتنى ئۇلارغا بەرگەن ئادەم خۇددى ئۆزىگە ئۆزى زاكات بەرگەنگە ئوخشاشتۇر. نەتىجىدە بۇ زاكات مەقبۇل ئەمەستۇر.

ئىبنى قۇدامە «المغني» ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دەيدۇ: «زاكات ئاتا ـ ئانىلارغا، بوۋا ـ مومىلارغا، بالىلارغا، نەۋرىلەرگە ۋە چەۋرىلەرگە بېرىلمەيدۇ. چۈنكى زاكاتنى ئۇلارغا بېرىش ئۇلارغا قىلىنىدىغان چىقىملارنىڭ ئورنىدا تۇرىدۇ. نەتىجىدە كىشى ئۆزىگە ئۆزى زاكات بەرگەن بولىدۇ. شۇڭا بۇنداق زاكات ئادا تاپمايدۇ. ئاتا ـ ئانىلاردىن مەقسەت، ئاتا، ئاتىنىڭ ئاتىسى ۋە ئۇنىڭ ئاتىسى، ئانا، ئانىنىڭ ئانىسى ۋە ئۇنىڭ ئانىسىدۇر. ئەمما زاكات بەرگۈچىنىڭ قېرىنداشلىرىغا ۋە ئۇنىڭدىن مىراس ئالالمايدىغان تۇغقانلىرىغا زاكات بېرىشى جائىزدۇر. ئىمام ئەھمەد (ھەنبەلى مەزھىبىنىڭ پېشۋاسى) زاكات بەرگۈچىنىڭ قېرىنداشلىرىغا ، تاغا ئاكا ۋە تاغا ئاچىلىرىغا زاكات بېرىش مەسىلىسى ھەققىدە سورالغىنىدا، «زاكات بەرگۈچىنىڭ پۈتۈن

تۇغقانلىرىغا زاكات بېرىشى جائىز، پەقەت ئاتا ـ ئانىلىرىغا (يەنى ئاتا ـ ئانىسى، بوۋا ـ مومىلىرىغا) ، باللىرىغا (يەنى باللىرى، نەۋرىلىرى ۋە چەۋرىلىرىگە) بېرىشى جائىز ئەمەستۇر» دەپ جاۋاب بەرگەن. »

(المغني - ئىبنى قۇدامە، ئىسلام قانۇنى ئېنسىكلوپېدىيىسى 4 ـ جىلد 99 ـ بەت)

بۇنىڭغا بىنائەن، ھەركىشى زاكاتىنى ئۆزىنىڭ ياردەمگە ئېھتىياجلىق بولغان قېرىنداشلىرىغا، يەنى ئاكا ـ ئۇكا، ئاچا ـ سىڭىللىرىغا، تاغا ئاكا ۋە تاغا ئاچىلىرىغا بەرسە بولىدۇ. بەلكى بۇنداق قىلىشنىڭ ساۋابى كۆپ بولىدۇ. چۈنكى ئۆزىنىڭ يېقىن تۇغقانلىرىغا قىلىنغان ياردەم ياتلارغا قىلىنغاندىن كۆپرەك ساۋاپقا ئېگىدۇر.

5. زاكات بەرگۈچىنىڭ جورىسى

ئەر ـ ئايال ئىككىسىنىڭ بىر ـ بىرىگە زاكات بېرىشى جائىز ئەمەستۇر. چۈنكى ئۇلار بىر ئائىلە كىشىلىرى بولغانلىقتىن ئىقتىساد ھەر ئىككىسىگە ئائىتتۇر. ئەر ـ ئايال ئىككىسىنىڭ بىر ـ بىرىگە زاكات بېرىشى ئۆزىگە ئۆزى زاكات بەرگەنگە ئوخشاشتۇر. چۈنكى ئايال كىشىنىڭ پۈتۈن چىقىملىرىنى ۋە ئېھتىياجلىرىنى قامداش ئېرىنىڭ ئۈستىگە پەرزدۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن ئەرنىڭ ئايالىغا زاكات بېرىشى جائىز ئەمەس ۋە بۇنداق زاكات مەقبۇل ئەمەستۇر.

ئەمما ئايال كىشى باي بولۇپ، ئۇنىڭ ئېرى پېقىر بولسا، بۇ ئايالنىڭ ئۆز ئېرىگە زاكات بېرىشى جائىزمۇ ياكى ئەمەسمۇ؟ دېگەن مەسىلىدە فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ قاراشلىرى بىردەك ئەمەس. ئىمام شافىئىيگە كۆرە، بۇنداق ئەھۋال ئاستىدا، ئايالى ئېرىگە زاكات بەرسە ئۇنىڭ بەرگەن زاكاتى ئادا تاپىدۇ.

www.uyghurkitap.com

ئەمما ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىپە بىلەن ئىمام ئەھمەد ئىبنى ھەنبەلگە كۆرە، ئايال كىشىنىڭ ئېرىگە زاكات بېرىشى جائىز ئەمەس، بۇنداق بېرىلگەن زاكات ئادا تاپمايدۇ. ھەر ئىككى تەرەپنىڭ رايىنى كۈچكە ئىگە قىلغان دەلىللىرى باردۇر.

. خۇلاسە قىلغاندا، ئىمام ئەزەم بىلەن ئىمام ئەھمەدنىڭ « ئايال كىشىنىڭ ئۆز ئېرىگە زاكات بېرىشى جائىز ئەمەس » دېگەن كۆرىشى كۈچكە ئىگىدۇر. ئىسلام مەملىكەتلىرىمۇ بۇنىڭغا كۆرە ئىش كۆرمەكتە.

فىتىر سەدىقىسى ھەققىدە

فىتىر سەدىقىسىنىڭ تونۇشتۇرۇلىشى

فىتىر ـ رامىزان ئېيى سەۋەبى بىلەن پېقىرلارغا بېرىش بەلگىلەنگەن سەدىقە دېمەكتۇر. فىتىر سەدىقىسى ھىجرىيەنىڭ ئىككىنچى يىلى رامىزان روزىسى پەرز بولغاندىن كېيىن، زاكات پەرز بولۇشتىن بۇرۇن بەلگىلەنگەن. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: « پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام فىتىر سەدىقىسىنى ھەرقانداق مۇسۇلمان كىشىنىڭ ئارپىدىن بىرسا (2751 ياكى 3800 گرام) ياكى خورمىدىن بىرسا بېرىشنى بەلگىلىگەن » (بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايىتى).

مۇلاھىزە: سا ـ قەدىمقى ئىراق ئۆلچەكلىرىدىن بولۇپ، بىر سا شافىئىي، ھەنبەلىي ۋە مالىكى مەزھەبلىرىگە كۆرە، 2 كىلو 751 گرام، ھەنەفىي مەزھىبىگە كۆرە، 3 كىلو 800 گىرامدۇر.

فىتىر سەدىقىسىنىڭ ھۆكمى

فىتىر سەدىقىسىنى بېرىش نورمال ئېھتىياجىدىن تاشقىرى مال- مۈلۈككە ئىگە بولغان ھەرقانداق مۇسۇلمانىنىڭ ئۈستىگە ۋاجىبتۇر ، يەنى چوڭ- كىچىك ، ئەر- ئايال ، ئەقىل ھوشى جايىدا بولغان ياكى بولمىغان ھەرقانداق مۇسۇلمانىنىڭ ئۆز ئېھتىياجىدىن تاشقىرى بولغان مال- دۇنياسىدىن بېرىلىدۇ . ۋاجىبنى ئادا قىلىش پەرزگە ئوخشاش زۆرۈردۇر . ئەمما "فىتىر سەدىقىسىنى بەرمىگەن كىشىنىڭ تۇتقان روزىسى مۇئەللەقتە قالىدۇ" دېگەن رىۋايەت خاتادۇر . بەلكى تۇتقان روزا ھەر ھالەتتە تېگىشلىك ساۋابىنى تاپىدۇ. فىتىر سەدىقىسنى بەرمىگەن كىشىنىڭ ئۈستىدە بۇ سەدەقە زاكاتقا ئوخشاش قەرز بولۇپ قالىدۇ، لېكىن تۇتقان روزىسى دۇرۇستۇر. ھەدىسشۇناس ئالىملار كىشىلەرنىڭ ئېغىزىدا مەشھۇر بولۇپ قالغان « فىتىر

سەدىقىسىنى ئادا قىلمىغان كىشىنىڭ تۇتقان روزىسى ئۇنى ئادا قىلمىغىچىلىك ئاسمان بىلەن زېمىن ئوتتۇرىسىدا مۇئەللەقتە قېلىپ، ئاللاھ غا يەتمەيدۇ » دېگەن ھەدىسنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كەلگەنلىكى ئىشەنچلىك ئەمەس، دەپ قارار قىلدۇ .

پىتىر سەدىقىسىنىڭ بۇيرۇلۇشىنىڭ ھېكمەتلىرى

پىتىر سەدىقىسىنىڭ ۋاجىب بولۇپ بۇيرۇلۇشىنىڭ ھېكمەتلىرىدىن بىرى شۇكى، روزىنىڭ نوقسانلىرىنى تولۇقلاش ۋە پېقىرلارغا ئېھسان قىلىش ئارقىلىق ئۇلارنىمۇ بۇ روزا ھېيت كۈندە خوشال قىلىشتىن ئىبارەتتۇر . ئىبنى جەرراھ بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن : « رامازاننىڭ پىتىر سەدىقىسى نامازنىڭ سەۋەنلىك سەجدىسىگە ئوخشاشتۇر، سەۋەنلىك سەجدىسى نامازنىڭ نۇقسانلىرىنى تولۇقلىغاندەك ، پىتىر سەدىقىسىمۇ روزىنىڭ نۇقسانلىرىنى تولۇقلايدۇ » . پەيغەمبەر مۇنداق دېگەن : « بۇ كۈندە (يەنى ھېيت كۈندە) پېقىرلارنى نەرسە سوراشتىن بىھاجەت قىلىڭلار » . (دار قۇتنى ۋە ھاكىم رىۋايىتى)

پىتىر سەدىقىسى قاچان بېرىلىدۇ ؟

ھەنەپىي مەزھىبىگە كۆرە، پىتىر سەدىقىسى روزى ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنى ئەتىگىنى قۇياشنىڭ چىقىشى بىلەن ۋاجىب بولىدۇ . « دۇررۇلمۇختار » دېگەن كىتاپتا « روزى ھېيت كۈنى قۇياش چىقىشتىن بۇرۇن ئۆلگەن كىشىگە پىتىر سەدىقىسى ۋاجىب بولمايدۇ، شۇنىڭدەك ھېيت كۈنى قۇياش چىققاندىن كېيىن مۇسۇلمان بولغان بىرسى ئۈچۈن ياكى دۇنياغا كۆز ئاچقان بۇۋاق ئۈچۈن پىتىر سەدىقىسى بېرىش ۋاجىب ئەمەس » دېيىلگەن .

بۇنىڭغا بىنائەن، پىتىر سەدىقىسى ھېيت كۈنى بامدات نامىزىدىن كېيىن ۋە ھېيت نامىزىنى ئوقۇشتىن بۇرۇن بېرىلىدۇ . پىتىر سەدىقىسىنى ھېيت كۈنىدىن بۇرۇن بېرىش جائىز بولغاندەك ، ئۇنى ھېيت كۈنىدىن كېيىن بېرىشمۇ جائىزدۇر. ئەمما ئەڭ ئەۋزەل ۋاقتى ھېيت كۈنى ھېيت نامىزىنى ئوقۇشتىن بۇرۇن بېرىشتۇر .

پىتىر سەدىقىسىنىڭ سۈپىتى ۋە مىقدارى

پىتىر سەدىقىسى ھەنەفىي مەزھىبىگە كۆرە، تۆرت نەرسىدىن بېرىلىدۇ: بۇغداي ، ئارپا ، خورما ، قۇرۇق ئۈزۈم قاتارلىقلار. پىتىر سەدىقىسىنىڭ مىقدارى بۇغدايدىن يېرىم سا، ئارپا، خورما ۋە قۇرۇق ئۈزۈمدىن بىرسا دۇر. ئەمما شافىئىي، ھەنبەلىي ۋە مالىكىي مەزھەبلىرىگە كۆرە، پىتىر سەدىقىسى ئاشلىق، زىرائەتلەردىن ۋە خورمىغا ئوخشاش يېمەكلىك ئورنىدا قوللىنىلىدىغان مېۋىلەردىن بېرىلىدۇ. ئۇنىڭ مىقدارى بىرسادۇر . يەنى پىتىر سەدىقىسىنىڭ مىقدارى ئىراق كەمچە كىلرى بىلەن بىرسادۇر . بىرسا نورمال بويلۇق ئەر كىشىنىڭ ئۈۋۈچلىرى بىلەن تۆت ئۈۋۈچتۇر . چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدە بېرىلىدىغان پىتىر سەدىقىسى بۇ ئىدى.

پىتىر سەدىقىسى كىملەرگە بېرىلىدۇ ؟

پىتىر سەدىقىسى زاكات ئېلىشى دۇرۇس بولغان ئېھتىياجلىق كىشىلەرگە بېرىلىدۇ . چۈنكى پىتىر سەدىقىسىمۇ ئىقتىسادىي ئىبادەت بولغانلىقتىن، ئۇمۇ زاكاتقا ئوخشاشتۇر. ئاللاھ قۇرئان كەرىمدە زاكات بېرىلىدىغان كىشىلەرنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:« زاكات پېقىرلارغا (زاكات بېرەلمەيدىغان كەمبەغەللەرگە) ، مىسكىنلەرگە (ھېچ نەرسىسى يوق ، ئاجىز يوقسۇللارغا) ، زاكات

خادىملىرىغا ، دىللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارغا، قۇللارنى ئازات قىلىشقا، يولدا قالغان پۇلسىز مۇساپىرلارغا بېرىلىدۇ » (تەۋبە سۈرىسى 60- ئايەت) .

زاكات توغرىلىق كۆپرەك سورىلىدىغان سوئاللارغا جاۋابلار

1- سوئال: زاكات بەرگۈچىنىڭ زاكات بەرگەن ۋاقتىدا، ئۇنى ئالغۇچىغا « بۇ زاكات» دەپ ئېيتىشى شەرتمۇ؟

جاۋاب : زاكات بەرگۈچىنىڭ زاكاتنى بەرگەن ۋاقتىدا، ئۇنى ئالغۇچىغا « بۇ زاكات » دەپ بىلدۈرىشى شەرت ئەمەس، بەلكى كۆڭلىدە زاكاتنى نىيەت قىلىپ تۇرۇپ، ئۇنى ھەدىيە ياكى ياردەم نامى بىلەن ئاتاپ بەرسىمۇ زاكات ئادا تاپىدۇ، ئەلۋەتتە. چۈنكى زاكات بېرىشتە ئۇنىڭ زاكات ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش شەرت قىلىنمايدۇ، بەلكى نىيەت شەرت قىلىنىدۇ. نىيەتنىڭ ئورنى قەلبتۇر. قەلبتىكى نىيەتنى ئېغىز ئارقىلىق ئىپادىلەشكە ھاجەت يوق. شۇڭا زاكات ئالغۇچىلارنىڭ يۈزىنى قىزارتماسلىق ۋە ئۇلارنىڭ ئابروينى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن زاكاتنى باشقا ناملار بىلەن ئاتاپ بېرىشمۇ ياخشىدۇر.

2 - سوئال : بىراۋنى پېقىر دەپ ئويلاپ زاكاتنى ئۇنىڭغا بېرىپ بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ پېقىر ئەمەسلىكى ئوتتۇرىغا چىققان بولسا، ئۇنىڭغا بېرىلگەن زاكات ئادا تاپامدۇ؟

جاۋاب: ئەسلىدە زاكات بېرىشتە ئۇنىڭغا ھەقلىق بولغانلارنى ئېنىقلاپ، تېپىپ شۇلارغىلا بېرىش ئارقىلىق زاكات پەرزىنى ئادا قىلىش تەلەپ قىلىنىدۇ. شۇڭا ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدىكى مۇسۇلمانلارنى زاكات بېرىشكە بۇيرىغان ئايەتلەردە، « عطوا الزكاة ــ زاكات بېرىڭلار » دېمەستىن، بەلكى، « آ توا

الزكاة ــ زاكاتنى ئادا قىلغۇچىلار »دېگەن ئىبارىنى كەلتۈرگەن. بۇنىڭ مەنىسى: زاكاتنى ئۇنىڭغا ھەقلىق بولغان شەخسلەرنى تېپىپ، شۇلارغا يەتكۈزۈپ بېرىش ئارقىلىق بۇ پەرزنى جايىدا ئادا قىلغۇچىلار دېگەنلىكتۇر. بۇ نىڭغا بىنائەن، زاكاتنى قانداقلا بىرسىگە بېرىش بىلەن پەرز ئادا تاپمايدۇ. بەلكى زاكاتقا ھەقلىق بولغانلارنى ئىزدەپ تېپىپ شۇلارغا بېرىش ئارقىلىقلا زاكات پەرزى ئادا تاپقان بولىدۇ. ئەمما زاكات بەرگۈچى بىراۋنى پېقىر دەپ تونۇپ زاكاتنى ئۇنىڭغا بەرگەندىن كېيىن، زاكات ئالغۇچىنىڭ پېقىر ئەمەسلىكى ئوتتۇرىغا چىققان بولسا؛ زاكات بەرگۈچىنىڭ زاكاتنى بەرگەن ۋاقتىدىكى ئۇنى پېقىردەپ بىلگەن ئېتىقادى ئېتىبارى بىلەن ئۇنىڭ بەرگەن بۇ زاكاتى جائىزدۇر. بۇنداق زاكات ئادا تاپىدۇ. بۇ ۋاقىتتا زاكات بەرگۈچىنىڭ قايتا زاكات بېرىشگە ھاجەت يوق. بەلكى، زاكات بەرگۈچى ئۇنى بەرگەن ۋاقتىدا ئۆز گۇمانى بويىچە پېقىرغا بەرگەن بولدى. چۈنكى كىمنىڭ باي، كىمنىڭ پېقىر ئىكەنلىكىنى ئايرىۋېلىش ھەر ۋاقىت ئۇڭاي ئەمەس. ئەمما كىشلەرنىڭ زاكات ئېلىشقا ئېھتىياجلىق ياكى ئەمەسلىكىنى ئۆزىدىن سوراش شەرت ئەمەس، بەلكى بۇ ياخشى ئىش ئەمەس. ئۆزىدىن سورىماستىن باشقىلاردىن ئۇنىڭ ئەھۋالىنى ئىگىلەشكە بولىدۇ. شۇنداق قىلىش ئەڭ ياخشى يولدۇر.

3 ـ سوئال: قەرزنى زاكاتقا ھېسابلاشقا بولامدۇ؟

جاۋاب: بىراۋنىڭ باشقا بىرسىدە قەرزىسى بولۇپ، قەرزدارنىڭ پېقىرلىقى سەۋەب بىلەن قەرزنى تۆلىيەلمىگەن بولسا، بۇ قەرزنى قەرز ئىگىسىنىڭ زاكاتقا ھېساب قىلىشىغا بولمايدۇ. چۈنكى زاكاتنى ئادا قىلغۇچىنىڭ ئۇنى بەرگەن ۋاقىتتا زاكاتنى نىيەت قىلىشى شەرتتۇر. ھالبۇكى، قەرز بەرگۈچى قەرزنى بەرگەن ۋاقىتتا زاكاتنى نىيەت قىلغان ئەمەس، بەلكى

قەرز نىيىتى بىلەن بەرگەن بولغانلىقتىن كېيىنچە ئۇنى زاكاتقا ھېسابلاشقا بولمايدۇ. بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ ئەڭ توغرا ئۇسۇلى شۇكى، زاكات بەرگۈچى زاكاتقا ئاتىغىنىنى قەرزدارغا بېرىپ زاكاتىنى ئادا قىلىپ بولۇپ، ئاندىن ئۇنىڭدىن قەرزىسىنى سورىسا ۋە ئالسا بولىدۇ. چۈنكى بۇ ئۇسۇل بىلەن قەرزدار پۇلغا ئىگە بولغان ، ئاندىن ئىگە بولغان بۇ پۇلدىن ئۈستىدىكى قەرزىنى ئادا قىلغان بولىدۇ.

4 ـ سوئال: قانداق نەرسىلەرگە زاكات كەلمەيدۇ؟

جاۋاب: ئىسلام دىنى كىشىلەرنىڭ نورمال ئېھتىياجلىرى ئۈچۈن كېرەكلىك بولغان نەرسىلەردىن زاكات بېرىشنى پەرز قىلمىدى. پەقەت نورمالدىكى ئېھتىياجنىڭ سىرتىدىكى پۇل ـ مالنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىشقا بۇيرىدى. بۇنىڭغا بىنائەن، ئېيتىمىزكى، كىشىنىڭ ئۆزى ۋە ئائىلىسىدىكىلەر قوللىنىۋاتقان ماشىنىلىرىغا، ئۆزى ۋە بالىلىرى ئولتۇرۇۋاتقان ئۆي ـ ئىمارەتلىرىگە، ئايالى، قىزلىرى ۋە كېلىنلىرى ئىشلىتىۋاتقان ئالتۇن، كۈمۈش ۋە باشقىمۇ قىممەتلىك ماددىلاردىن ياسالغان زىننەت بۇيۇملىرىغا، ئۆي جىھازلىرىغا، ھۆنەر ئەسۋابلىرىغا، كىتاب ـ ماتېرىياللىرىغا ۋە مۇندىن باشقىمۇ ئۆزى ۋە ئائىلىسىنىڭ ئېھتىياجلىرى ئۈچۈن ئىشلىتىۋاتقان ئەشيالىرىغا زاكات كەلمەيدۇ. يوقىرىقىلار قانچىلىك قىممەت باھالىق ئەشيالار بولسۇن، ئىشلىتىۋاتقان ئىكەن ئۇلارغا زاكات كەلمەيدۇ.

5 ـ سوئال: تىجارەت ماللىرىنىڭ زاكاتى ئۈچۈن بۇ ماللارنىڭ قىممىتىنى بېرىش كېرەكمۇ ياكى ئۆزىمۇ؟

جاۋاب: تىجارەت ماللىرىدىن زاكات بەرگۈچى ماللىرىنىڭ ئۆز جىنسىدىن بېرىش ياكى ئۇلارنىڭ قىممىتىنى بېرىش ئىختىيارىغا ئىگىدۇر. مەسىلەن: ئۇن، ماي، گۈرۈچ، شېكەر، تۇز ۋە باشقىمۇ يېمەكلىك ماددىلىرىنى،

كېيىم ـ كىچەك، رەخت ـ ماتېرىيال قاتارلىق بۇيۇملارنى ساتىدىغان كىشى پېقىرلارنىڭ ئېھتىياجىغا قاراپ ئۇلارغا بۇلارنىڭ ھەممىسىدىن ياكى بەزىسىدىن بەرسىمۇ بولىدۇ ياكى بۇلارنىڭ خەلق پۇلىدىكى قىممىتىنى بەرسىمۇ بولىدۇ. مۇھىم بولغىنى ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ئېھتىياجلىرىغا مۇناسىپ ھالدا ئۇلارغا كېرەكلىك نەرسىلەردىن بېرىشتۇر.

6 ـ سوئال: كىچىك بالىلارغا زاكات بېرىشكە بولامدۇ؟

جاۋاب: كىچىك بولسۇن، چوڭ بولسۇن ھەر قانداق يېتىمگە زاكات بېرىش جائىز بولغاندەك، ئاتىسى پېقىر بولغان كىچىك بالىلارغىمۇ زاكات بېرىش جائىزدۇر. ئەمما ئاتا ـ ئانىسى باي بولغان كىچىك بالىلارغا زاكات بېرىش جائىز ئەمەستۇر. چۈنكى بۇنداق بالىلار ئاتا ـ ئانىسىنىڭ باي بولغانلىق ئېتىبارى بىلەن باي ھېسابلىنىدۇ.

7 ـ سوئال: ئۆزى ياش، ئىشلەشكە قادىر كىشىلەرگە زاكات بېرىشكە بولامدۇ؟

جاۋاب: ئېھتىياج ئىگىلىرىدىن ئىشلەشكە كۈچى بار، ئۇزى ياش كىشىلەرگە زاكات ھالال ئەمەستۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىسىدە: « زاكات بايلارغا ۋە ئىشلەشكە قادىر كىشىلەرگە بېرىلمەيدۇ » دەپ كۆرسەتكەن. كۈچى بار ياشلارغا زاكات بېرىشنىڭ مەنئى قىلىنىشىدىكى سەۋەب، كىشىلەرنى ئىشلىمەستىن يېتىۋېلىشقا، ھورۇنلۇققا كۆندۈرۈپ قويماسلىق ئۈچۈن بولسا كېرەك. چۈنكى، بەزى تەييارتاپلار ئۈچۈن ھورۇنلۇق ھەسەلدەك تاتلىق، ئىشلەش بولسا زەھەردەك ئاچچىق تېتىيدۇ. مۇنداقلار ياردەمگە ئېھتىياجلىق بولسىمۇ بۇلارغا زاكات بېرىلمەيدۇ. بىزنىڭ دىنىمىز ئىشلەشنى ئىبادەت قاتارىدىن ساناپ ئۇنىڭغا ساۋاپ بېرىدىغان، ھورۇنلۇقنى قەتئىي ياقتۇرمايدىغان بىر ئىلغار دىندۇر. ئەمما ئۆزى ياش ۋە كۈچىمۇ بار، بىراق

uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى

ئشلەي دىسە ئش تاپالمىغان ياكى ئشلىسىمۇ تاپقانلىرى بىلەن ئائىلىسىنىڭ ئېھتىياجلىرىنى قامدىيالمىغان كىشلەرگە زاكات بېرىشكە بولىدۇ. شۇنىڭدەك، كېسەللىك سەۋىبى بىلەن ئشلىيەلمىگەن ياشلارغىمۇ زاكات بېرىشكە بولىدۇ. چۈنكى يوقىرىقىلار زاكات ئېلىشقا ھەقلىق بولغانلاردۇر.

8 ـ سوئال: تۇغقانلارغا زاكات بېرىشكە بولامدۇ؟

جاۋاب: ئاتا ـ ئانىسىغا، بوۋا ـ موملىرىغا، باللىرىغا، نەۋرىلىرىگە، چەۋرىلىرىگە، ئەر ـ خوتۇنلار بىر ـ بىرىگە زاكات بېرىشكە بولمايدۇ. چۈنكى بۇلارغا بېرىلگەن زاكات مەقبۇل بولمايدۇ. مۇندىن باشقا قېرىنداشلىرىغا، تاغا ئاكا، تاغا ئاچىلىرىغا ۋە باشقىمۇ تۇغقانلىرىغا ـ ئەگەر ئۇلار پېقىر بولسا ـ زاكات بېرىش جائىزدۇر. ئۆزىنىڭ پېقىر تۇغقانلىرىغا زاكات بېرىش ھەم زاكات ھەم سىلە ـ رەھىم ھېسابلىنىپ ساۋابى كۆپ بولىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ماۋزۇدا: « پېقىرلارغا بېرىلگەن زاكاتتا زاكاتىنىڭ ساۋابى بولىدۇ، پېقىر تۇغقانلارغا بېرىلگەن زاكاتتا ھەم زاكاتىنىڭ ھەم سىلە ـ رەھىمنىڭ ساۋابى باردۇر.» دەپ كۆرسەتكەن. (ئەھمەد، نەسائىي ۋە تىرمىزى رىۋايىتى)

9 ـ سوئال: بىر ياكى ئىككى يىللىق زاكاتىنى ئالدىن بېرىش جائىزمۇ؟

جاۋاب: بىر، ئىككى ۋە ئۇنىڭدىنمۇ كۆپرەك يىلنىڭ زاكاتىنى ئالدىن بېرىش جائىزدۇر. چۈنكى بۇ ياخشى ئشلارنى قىلىشقا ئالدىرىغانلىقتىن سانىلىپ ئۇنىڭ ساۋابى ئارتۇق بولىدۇ. خۇسۇسەن مۇسۇلمانلارنىڭ بېشىغا يەر تەۋرەش، سەل، قۇرغاقچىلىق ۋە باشقىمۇ پالاكەتلەر كەلگەن ۋاقىتتا مۇسۇلمان بايلىرىنىڭ بىر قانچە يىللىق زاكاتلىرىنى ئالدىن بېرىشى ئەۋزەلدۇر، ئەلۋەتتە. چۈنكى زاكاتىنىڭ پەرز بولىشىدىكى سەۋەبمۇ ئېھتىياج ئىگىلىرىنىڭ ھاجەتلىرىنى راۋا قىلىشتىن ئىبارەت بولغانىكەن، مۇشۇنداق ياردەمگە

ئېھتىياجلىق بولغان ھالقىلىق پەيتتە قىلىنغان ياردەمنىڭ ساۋابى ئەلۋەتتە كۆپ بولىدۇ.

10 - سوئال: بانكىنىڭ چەكلىرى ۋە كارتىشكىلىرىگىمۇ نەق پۇلغا ئوخشاش زاكات كېلەمدۇ؟

جاۋاب: بانكىدىن نەق پۇلنىڭ بەدىلىگە بېرىلگەن چەكلەر ۋە كارتىشكىلارغا ئەلۋەتتە زاكات كېلىدۇ. چۈنكى ئۇلار نەق پۇلغا ئوخشاشتۇر. بۇلارنىڭ زاكاتىنى خەلق پۇلدىن بېرىلىدۇ.

11 - سوئال: بانكىنىڭ ئۆسۈمىنى زاكاتقا ھېسابلاپ بېرىشكە بولامدۇ؟

جاۋاب: بانكىنىڭ ئۆسۈمى جازاندۇر. جازانە نىجىس ۋە ھارامدۇر.پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىسىدە: « ئاللاھ پاكتۇر، ئۇ پەقەت پاك نەرسىلەردىن قىلىنغان خەير - ئېھسانلارنىلا قوبۇل قىلىدۇ » دېگەن. (بۇخارىي رىۋايىتى)

ئاللاھ تائالا قۇرئاندا: « سىلەر ياخشى كۆرگەن نەرسىلىرىڭلاردىن بەرمىگىچە ياخشىلىققا (جەننەتكە) ئېرىشەلمەيسىلە » دەپ كۆرسەتكەن. جازاندىن ئىبارەت مۇنداق ھارام مالنى ئۆزى ئىشلىتىشكە ھالال بولمىغان يەردە، ئۇنى باشقىلارغا يىگۈزۈشكە بولمايدۇ، ئۇنى زاكاتقا ھېسابلاپ بېرىشكە تېخىمۇ بولمايدۇ. چۈنكى ئۇ - ھارام پۇل. شۇنىڭغا ئوخشاش، جازاندىن باشقىمۇ ھارام ماللارنى زاكات ياكى سەدىقە ھېسابىدا كىشىلەرگە بېرىش ھارامدۇر، يەنى ئۇ مەقبۇل بولمايدۇ.

12 - سوئال: بەزى كىشىلەر نەق پۇللىرىنى ساقلاش ئۈچۈن بانكىدا قويۇشقا مەجبۇر بولۇپ قالىدۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا ئۆسۈم كېلىدۇ، ئۆسۈمنىڭ ھارامىلىقى ئېنىق. ئانداقتا ئۆسۈمنى قانداق قىلىش كېرەك؟

جاۋاب: بانكىنىڭ ئۆسۈمنى قانداق قىلىش توغرىلىق 4 يول بار: بىرى، ئۆزى خەجلەش. بۇ جائىز ئەمەس، چۈنكى ئۆسۈمنى يېيىش ئەڭ ئېغىر گۇناھلاردىن سانىلىدۇ. ئۇ ھارام بولغاندىمۇ ئەڭ نىجىس ھاراملارنىڭ بىرىدۇر. ئىككىنچىسى، بانكىدا ئىئانە ھېسابىدا قالدۇرۇش . بۇمۇ جائىز ئەمەس. چۈنكى جازانىغا ياردەم بېرىش ئېغىر گۇناھلاردىن سانىلىدۇ. ئۈچىنچىسى، سەدىقە ھېسابىدا پېقىرلارغا بېرىش. بۇ توغرا ئەمەس. چۈنكى ھارام مال سەدىقىگە يارىمايدۇ ۋە قوبۇل بولمايدۇ. تۆتىنچىسى، قولىدىكى بۇ ھارام پۇلدىن قۇتۇلۇش نىيىتى بىلەن ئۇنى بىرەر پېقىرغا بەدەلسىز ھالدا بېرىۋېتىش. يوقىرىقى 4 يولنىڭ ئاخىرقىسى بىلەن بۇ ھارامدىن قۇتۇلۇشقا بولىدۇ. چۈنكى ئىسلام نەزەرىدە ھارام ئىككى تۈرلۈك بولۇپ: بىرى، ھارام ئەينى ، يەنە بىرى، ھارام ھۆكمىيدۇر. ھارام ئەينىي - ئۆز زاتى ئېتىبارى بىلەن ھارام بولغان ھاراق، چوشقا گۆشىغا ئوخشىغان ھاراملاردۇر. ئەمما ھارام ھۆكمىي – ئۆز زاتى ئېتىبارى بىلەن ئەمەس، بەلكى مۇئامىلە ئېتىبارى بىلەن ھارام بولغان ئۆسۈم، ئوغۇرلانغان مالغا ئوخشىغان ھاراملاردۇر. ئۆسۈم ئۆز زاتى ئېتىبارى بىلەن ھارام بولماستىن، بەلكى مۇئامىلە يەنى جازانە قىلىش بىلەن ھارام بولغان پۇلدۇر. چۈنكى پۇل دېگەن ئۆز زاتى ئېتىبارى بىلەن ئېيتقاندا، بىر قەرغەز، قەرغەز دېگەننىڭ ھاللى ۋە ھارىمى بولمايدۇ. 10 يۈۋەن پۇلنى سىز ئىشلەپ تاپقان بولسىڭىز ئۇ سىز ئۈچۈن ھالال، ئەگەر بىراۋ ئۇنى سىزدىن ئوغۇرلىغان بولسا بۇ 10 يۈۋەن پۇل ئوغرى ئۈچۈن ھارامدۇر. شۇنىڭغا ئوخشاش، ئۆسۈمنى بىرەر پېقىرغا بەدەلسىز بەرگەندە، ئۇ ئالغۇچىسى ئۈچۈن ھالالغا ئايلىنىدۇ. ئۇنى بەرگەن كىشىگە ساۋاب ياكى گۇنا بولمايدۇ، پەقەت قولىدىكى ئۆسۈمدىن ئىبارەت بۇ ھارام پۇلدىن قۇتۇلغان بولىدۇ. ھازىرقى زامان مۇجتەھىد ئالىملىرىدىن دوكتۇر يۈسۈف ئەل قەرداۋىي بۇ مەسىلە توغرىلىق توختىلىپ: « بانكىنىڭ ئۆسۈمنى ئۆزى

ئىشلەتمەستىن، باشقا ھاجەتمەنلەردىن بېرەرسى خەجلىسە ئۇنىڭ ئۈچۈن ھالال بولىدۇ. چۈنكى جازانە مۇئامىلىسىنى قىلغان ئادەم ئۇ ئەمەس. قىسقىسى، ئۇسۇمدىن ئىگىسىنىڭ پايدىلىنىشى ھارام، ئەمما بەدەلسىز ھالدا باشقىسىغا بېرىۋەتسە، ئۇنى ئالغان كىشى ئۈچۈن ئۇ ھالالدۇر » دەيدۇ. (الفتاوى ـ پەتىۋا يۈسۈف ئەل قەرداۋىي)

13 ـ سوئال: زاكات بېرىش شەرتىگە توشۇپ زاكات پەرز بولغاندىن كېيىن ھالاك بولغان مالنىڭ زاكاتى ساقىت بولامدۇ؟

ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىپىگە كۆرە، زاكات بېرىش شەرتلىرى تولۇق بولغاندىن كېيىن ئىگىسىنىڭ قەستەنلىكىسىز ھالاك بولۇپ قولدىن چىقىپ كەتكەن مالنىڭ زاكاتى ساقىت بولىدۇ. ئەمما ئىمام ئەھمەدگە كۆرە، شەرتلىرى توشۇپ پەرز بولۇپ بولغان مال قايسى بىر سەۋەب بىلەن ھالاك بولمىسۇن، ئۇنىڭ زاكاتى ساقىت بولمايدۇ ۋە ئىگىسىنىڭ زىممىسىدا قەرز ھېسابىدا قالىدۇ. بۇ مەسىلىدە، ئىككىنچى مەزھەبنىڭ كۆرۈشىگە ئەمەل قىلىنىدۇ.

14 ـ سوئال: زاكات ئۈچۈن ئايرىغان مال زاكات ئېلىشقا ھەقلىق بولغان كىشىلەرگە بېرىشتىن بۇرۇن ھالاك بولغان بولسا قانداق قىلىش كېرەك؟

جاۋاب: بۇنداق ھالەتتە زاكات قايتا بېرىلىدۇ. چۈنكى بېرىدىغان زاكاتنى ئايرىغانلىق زاكاتنى ئادا قىلغانغا ياتمايدۇ. بەلكى ئۇنى زاكاتقا ھەقلىق بولغانلارغا يەتكۈزۈپ بېرىش بىلەنلا زاكات پەرزى ئادا بولىدۇ. بۇ پۈتۈن ئىسلام فىقھشۇناس ئالىملىرىنىڭ ئورتاق قاراردۇر.

15 ـ سوئال: ئاتا ـ ئانىسى باي بولسىمۇ ئۆزى مۇھتاجلىقتا قالغان كىشىگە زاكات بېرىشكە بولامدۇ؟

جاۋاب: ئاتا ـ ئانىسى باي بولسىمۇ ئۇلارنىڭ بايلىقىدىن مەھرۇم بولغان ياكى پايدىلىنالمىغان ۋە پېقىرلىقتا قالغان كىشىگە زاكات مېلىدىن بېرىش جائىزدۇر. شۇنىڭدەك، ئېرى باي بولغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ بايلىقىدىن مەھرۇم بولغان ۋە مۇھتاجلىقتا قالغان ئايال كىشىمگىمۇ زاكات مېلىدىن بېرىش جائىزدۇر.

16 ـ سوئال: بالىسى باي بولسىمۇ ئۆزى مۇھتاجلىقتا ياشايدىغان ئادەمگە زاكات بېرىش جائىزمۇ؟

جاۋاب: بالىسى باي بولسىمۇ، ئۇنىڭ ياردىمىگە ئېرىشەلمىگەن ۋە پېقىرلىقتا ياشايدىغان ئادەمگە زاكاتتىن بېرىش جائىزدۇر. چۈنكى مۇنداق كىشى بالىسىنىڭ بايلىقى ئېتىبارى بىلەن باي، ئەمما ئۆزىنىڭ مۇھتاجلىقى ۋە بالىسىنىڭ بايلىقىدىن مەھرۇملىقى ئېتىبارى بىلەن پېقىرنىڭ قاتارىدىن سانىلىدۇ.

17 ـ سوئال: زاكات ئالغۇچى پېقىرنىڭ تەقۋا، دىيانەتلىك كىشىلەردىن بولۇشى شەرتمۇ؟

جاۋاب : زاكات ئېلىشقا ھەقلىق بولۇشنىڭ شەرتى، زاكات ئالغۇچىنىڭ مۇسۇلمان ۋە ئېھتىياج ئىگىسى بولۇشتىن ئىبارەتتۇر. ئەمما زاكات ئالغۇچىنىڭ تەقۋا ياكى پاسىق بولۇشى سۈرۈشتە قىلىنمايدۇ. ئەگەر ئۇنىڭ زاكات ئالغان پۇل ـ مالنى ھاراق ئىچىش ، قىمار ئويناش، نەشە چېكىشكە ئوخشاش ھارام ئىشلارغا خەجلەيدىغانلىقىنى ئېنىق بىلگەن كىشىنىڭ ئۇنىڭغا زاكات بېرىشى ياخشى ئەمەستۇر. چۈنكى بۇنداق قىلىش مەسىيەتكە

www.uyghurkitap.com

ياردەم بەرگەنلىك قاتارىغا كىرىپ قالىدۇ. ئەمما ئۇنىڭغا بېرىلگەن زاكات پۇلىنى هارام ئىشلارغا خەجلەيدىغانلىقىنى گۇمان بىلەن ياكى باشقىلارنىڭ ئېغىزىدىن بىلگەن تەقدىردىمۇ زاكاتنى ئۇنىڭغا بېرىش جائىزدۇر ۋە بۇ زاكات ئادا بولىدۇ. چۈنكى، گۇمانغا ۋە ئىشەنچسىز كىشلەرنىڭ ئىغۋالىرىغا يۆلىنىپ ئىش كۆرۈش بىزنىڭ دىنىمىزدا چەكلەنگەن بىر يامان ئىشتۇر.

18 ـ سوئال: ئىسلامدا زاكاتتىن باشقىمۇ ياردەم ۋاستىلىرى بارمۇ؟

جاۋاب: زاكاتتىن باشقىمۇ ياردەم ۋاستىلىرى كۆپتۇر. سەدىقە، ياردەم، سىلە ـ رەھىم، ئېھسان ۋە باشقىمۇ ئاتالغۇلار ئاستىدا بۇيرۇلغان ياردەم ۋاستىلىرى ئۇنىڭ مىسالىدۇر. ئاللاھ تائالا ئۆز ھېكمىتىگە ئاساسەن، مۇسۇلمانلارغا زاكاتتىن ئىبارەت بولغان مەجبۇرى ياردەم ۋاستىسىنى بۇيرۇش بىلەن بىرگە، سەدىقە، ياردەم، ئېھسان، سىلە ـ رەھىم ۋە باشقىلار قاتارلىق ئىختىيارى ياردەم ۋاستىلىرىنى بۇيرۇش ئارقىلىق مۇسۇلمانلار جەمئىيىتىنىڭ بىرلىك، بىراۋەرلىك، قېرىنداشلىق ئىچىدە گۈللەپ ياشنىشىنى مەقسەت قىلغان. ئىسلام دىنى مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆزئارا ياردەم قىلىششىنى ئىمانىنىڭ كېرەكلىك ماددىلىرىدىن قىلىپ بەلگىلىگەن. ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىسىدە: «خوشنىسىنىڭ ئاچ ياتقانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇنى تويغۇزماستىن ئۆزى توق ياتقان ئادەم مۇسۇلمان ئەمەس!» دەپ كۆرسەتكەن. (بۇخارىي رىۋايىتى)

19 ـ سوئال: سىلە ـ رەھىم دېگەن نېمە؟

جاۋاب: سىلە ـ رەھىم — ئۇرۇق ـ تۇغقانلارغا ياخشىلىق قىلىش دېمەكتۇر. سىلە ـ رەھىم ئاللاھ تائالا ئۆزى بىۋاستە بۇيرىغان ئەڭ ئەھمىيەتلىك ئىبادەتلەردىندۇر. ئۇنى تەرك ئېتىش ئېغىر گۇنالاردىن سانىلىدۇ. ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە: « ئاللاھ تائالاغا بەرگەن ۋەدىنى

مۇستەھكەملىگەندىن كېيىن بۇزغانلار، يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىق قىلغانلار، ئالالاھ تائالانىڭ سىلە ـ رەھىم قىلىشتىن ئىبارەت ئەمرىنى تۇتمىغانلار، ئەنە شۇلار لەنەتكە دۇچار بولىدۇ ۋە ئۇلارنىڭ ئاخىرەتلىكى يامان بولىدۇ » دەيدۇ. (رەئد سۈرىسى 25 ـ ئايەت)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىسىدە: « سىلە ـ رەھىمنى تەرك ئەتكەن ئادەم جەننەتكە كىرمەيدۇ» دەپ كۆرسەتكەن. (ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى)

زاكات ۋە ھەر قانداق ياردەمنى ئەڭ ئاۋۋال ئۆزىنىڭ يېقىن تۇغقانلىرىغا بېرىش ئەڭ ئەۋزەلدۇر. ئۇرۇق ـ تۇغقانلارغا قىلىنغان ياردەمدە سەدىقە بىلەن سىلە ـ رەھىم ھەر ئىككىسىنىڭ ساۋابى باردۇر.

20 ـ سوئال: زاكات بېرىشنىڭ پەرز بولىشىغا يېتەرلىك شەرتلىرى تولۇقلىنىپ بولغان مالنىڭ زاكاتىنى ۋاقتىدىن كېچىكتۈرۈش جائىزمۇ؟

جاۋاب: زاكاتنىڭ پەرز بولىشى ئۈچۈن يېتەرلىك مىقداردا پۇل ـ مالغا ئىگە بولغانغا ھىجرىيە ھېسابىدا تولۇق بىر يىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇنىڭ زاكاتىنى ئادا قىلىش پەرز بولۇپ بەلگىلىنىدۇ ۋە ھامان ئۇنى ئادا قىلىش لازىم كېلىدۇ. چۈنكى، خۇددى نامازنىڭ ۋاقتى كىرگەن ھامان نامازنى ئادا قىلىش پەرز بولغاندەك، زاكاتنىمۇ شەرتلىرى تولۇقلىنىڭ ئادا قىلىش ۋاقتى كەلگەن ھامان كېچىكتۈرمەستىن ئادا قىلىش پەرزدۇر. زاكاتنى ئۆزۈرسىز كېچىكتۈرگەن ئادەم گۇناھكار بولىدۇ. ئەقبە ئىبنى ھارىستىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دۇيدۇ: « پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەسىر نامىزىنى ئوقۇغاندىم، ئۇ نامازدىن سالام بېرىپ بولۇپ ناھايىتى ئالدىرىغان ھالدا ئۆيىگە كىرىپ كەتتى ۋە بىرئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، ئۆيىدىن چىقىپ يېنىمىزغا كەلدى. بۇ ۋاقىتتا، ئۇ ئۆزىنىڭ ئالدىراپ ئۆيىگە تېز كىرىپ كەتكەنلىكىدىن ئەجەپلىنىۋاتقان مەسچىت ئەھلىنى كۆرۈپ،

ئۇلارغا « نامازدا تۇرغىنىمدا ئۆيۈمدە ئازراق خام ئالتۇننىڭ بارلىقىنى ئېسىمگە ئالدىم - دە، ئۇنىڭ بىزدە تۇرۇپ قېلىشىنى خالىمىغانلىقىمدىن، شۇڭا ئالدىراپ كىرىپ ئۇنى ئېھتىياج ئىگىلىرىگە تەقسىم قىلىپ بېرىۋېتىشنى بۇيرىدىم » دېدى. (بۇخارىي رىۋايىتى)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زاكاتنى ۋاقتىدا ئادا قىلىشنىڭ زۆرۈرلىكىنى ئىپادىلەپ: « سېنىڭ پۇل - مېلىڭغا زاكات پەرز بولغاندىن كېيىنمۇ ئۇنى ھامان ئادا قىلمىساڭ، ھارام ھالالنى ھالاك قىلىدۇ » دەپ كۆرسەتكەن. (بۇخارىي رىۋايىتى)

ھەدىستىكى « ھارام » دىن مەقسەت، ھاجەت ئىگىلىرىنىڭ ھەققى بولغان ۋە مال ئىگىسىنىڭ قولىدىن چىقىپ بولالمىغان زاكات، « ھالال » دىن مەقسەت، مال ئىگىسىنىڭ زاكاتنىڭ سىرتىدىكى پۇل - مېلىدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەنە بىر ھەدىسىدە: « مالغا ئارىلاشقان زاكات ئۇمالنى ھالاك قىلماي قالمايدۇ» دەپ كۆرسەتكەن. (بۇخارىي رىۋايىتى)

uyghurkitap.com

پايدلنلغان ماتيرياللار

كتاب ئسمى	ئاپتورى
1. موسوعة الإقتصاد الإسلامي	عبد المنعم جمال
2. الهداية	مرغناني
3. المغني	إبن قدامة
4. المفتاح شرح نور الإيضاح	أبو يزيد شلبي
5. الزكاة وتنمية المجتمع	سيد أحمد المخزنجي
6. فريضة الزكاة في الإسلام	الشيخ محمد علي الصابوني
7. الإختيار لتعليل المختار	لابن مودود الحنفي
8. قضايا إسلامية	الشيخ محمد متولي الشعراوي
9. الفتاوى	الإمام محمود شلتوت
10. فتاوى معاصرة	الدكتور يوسف القرضاوي
11. العبادة في الإسلام	الدكتور يوسف القرضاوي
12. منهاج المسلم	الشيخ أبوبكر الجزائري
13. علوم الحديث	الإمام الخطابي
14. الموطأ	إمام مالك
15. مشكلة الفقر	الدكتور يوسف القرضاؤي